

Erfaringer med kartleggingsverktøyet DAt-Kon

Hanne Marit Kvitting

ST306L
Masteroppgave i Tilpasset opplæring
Universitet i Nordland
Våren 2011

40 stp

ISSN; 1890-4998
ISBN; 978-82-7314-672-4

Oppgnr; 2/2012

Forord

Jeg valgte tema for oppgaven etter interesse, med tanke på at det ville være nyttig for meg i min jobb og et bidrag til arbeidsplassen. Valget høres fornuftig ut, men det har vært dager hvor jeg synes at jeg har valgt et vanskelig emne. Det er flere utfordringer med å forske på egen arbeidsplass, og forske på en modell og et kartleggingsverktøy som det finnes så lite publisert materiale rundt. Men i dag er jeg glad for at jeg valgte å konsentrere meg om kartleggingsverktøyet DAT-Kon. Jeg kunne en del om kartlegging og om kartleggingsverktøyet før jeg begynte, men nå kan jeg langt mer om det, og om det å gjennomføre en vitenskapelig undersøkelse. Det har vært en lærerik prosess, men også en prosess som har satt min tålmodighet og omverdenens utholdenhet på prøve.

Jeg vil takke sjefen min, Edvin Eriksen, og mine kollegaer for den sjenerøsitet de har vist meg i forhold til all tiden jeg har fått brukt på mitt prosjekt. Å få være student på jobb er ikke alle forunt, og det er jeg veldig takknemlig for.

Jeg vil takke mine informanter for den tid de har brukt på å være med på intervju. Spesielt vil jeg takke de to mødrene som stilte opp og fortalte sin historie.

En stor takk til min veileder Rigmor Sæther som har gitt meg raske, gode og konstruktive tilbakemeldinger på telefon. Jeg har en vært rykk og napp- student, men heldigvis har jeg vært så heldig å få en veileder som har taklet dette.

Så vil jeg takke mine to barn, Anton og Pia, som har vært tålmodig, vist hensyn, og ventet på at mamma endelig blir ferdig med eksamener og skriving. Nå skal vi feire med ferie og gjøre akkurat det vi vil!

Så vil jeg takke Roar og Robert som har vært mine gode hjelpere på slutten av prosjektet.

Dere har spart meg for mye fortvilelse og bannskap foran pc-skjermen.

Stor takk til Anne og Patrick, og deres to flotte barn Embla og Axel, som hadde gjesterommet ferdig oppreid og serverte deilig mat, de ukene jeg var i Bodø. Det er kun på Alstad jeg har fått servert kaffelatte til frokost. Takk for gode samtaler Anne!

Så en takk til mine medstudenter på kullet som gjorde studieukene i Bodø riktig så trivelig.

Så er det to damer jeg må takke spesielt. Jeg må takke mamma for å ha kommet reisende til Harstad og vært fulltids bestemor når jeg har reist på studiesamlinger i Bodø. Du fikset alt mens jeg var borte. Uten din hjelp mamma har jeg ikke kunne gjennomført dette studiet. Også må jeg takk Herdis som har hjulpet meg med det meste. Alt fra å lese korrektur, drøftet resultater og forsikra meg om at jeg skal komme i havn med oppgaven. Som "Latesom-tante Herdis" for Pia og Anton har hun distraherert dem slik at jeg kunne konsentrere meg om skjerm og tastatur. De elsker dine utrolige nattasanger, dine smakfulle middager, og gode kveldsmat.

Å gjennomføre masterstudiet i kombinasjon med full jobb i PP- tjenesten, å være mamma til to, å møte kjærligheten på nytt, og takle hva ellers livet har å by på er jammen ingen spøk. Men jeg klarte det - og det er jeg stolt av!

Takk Børge for at du har motivert meg for å stå på. Nå får vi tid til å gjøre det vi har lyst til - i lag!

Harstad, mai 2011

Hanne Marit Kvitting

Sammendrag

Tittel på oppgaven er: Erfaringer med kartleggingsverktøyet DAT- Kon.

Bakgrunn er kjennskap til kartleggingsverktøyet DAT-Kon i jobben som spesialpedagog i PP-tjenesten. Det er få undersøkelser gjennomført med utgangspunkt i DAT- Kon og av den grunn er det av interesse å se nærmere på nytten av kartleggingsverktøyet, og hvordan samarbeidet er mellom de involverte partene. Erfaringer er innhentet fra tre perspektiv: foreldre, pedagoger og PP- rådgivere.

Formålet med oppgaven er å innhente erfaringer fra bruken som kan bidra til at andre brukere av DAT-Kon reflekterer over de prosesser som iverksettes ved bruken av kartleggingsverktøyet og deres betydning i gjennomføringen. Personlig har undersøkelsen gitt meg muligheten til å ta et verdifullt steg ut av min rolle som spesialpedagog i PP- tjenesten til rollen som forsker. Undersøkelsen har gitt meg mulighet til å reflektere over egen praksis og gitt meg økte kunnskaper om DAT-Kon.

Med dette som utgangspunkt er problemstillingen i oppgaven:
Hvilke erfaringer har foreldre, pedagoger og pedagogisk- psykologisk rådgivere med bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon i samarbeidet rundt 3 elever i grunnskolen?

For å belyse problemstillingen på best mulig måte har jeg valgt å gjennomføre et kvalitativt forskningsarbeid med intervju som metode. Det er gjennomført et sammensatt singelcase studie med flere analyseenheter. Intervjuguiden er utarbeidet med tanke på gjennomføre et semistrukturert intervju som gav mulighet for utdypende spørsmål ut fra informantens svar. Utvalget består av 2 foreldre, 2 pedagoger og 3 PP- rådgivere. Disse er tilknyttet hver av de 3 elevene i grunnskolen. I bearbeiding av data er det brukt hermeneutisk- fenomenologisk tilnærming.

Resultater av undersøkelsen:

Resultatene viser at alle informantene synes DAT-Kon er et nyttig verktøy, men at det er tidkrevende. Undersøkelsen viser at samarbeidet mellom hjem- skole er vanskelig, men at det ble bedre når kontakten med PP- tjenesten ble etablert. PP- rådgiverens ferdigheter og foreldrenes kontakt med PP- rådgiver har betydning for å etablere et bedre samarbeid mellom hjem og skole.

Resultater fra undersøkelsen viser at pedagogene synes det er utfordrende å være lærer til elever med atferds- og konsentrasjonsvansker, men at de føler en trygghet ved å gjennomføre DAT- Kon og få veiledning fra rådgiverne i PP- tjenesten. Erfaringer fra brukerne viser at kartleggingen er med på å gi økt samarbeid og en felles forståelse som igjen gir et nytt utgangspunkt for samarbeid. Pedagogene uttrykker med dette et ønske om mer veiledning. Ut fra tilbakemeldinger fra informantene kan en se at DAT-Kon gjennomføres ulikt av PP- rådgiverne og en kan se tendenser til at dette er med på å påvirke kvaliteten på den prosessen kartleggingen igangsetter. PP- rådgiverne uttrykker at de ikke alltid får gjennomført et tilfredsstillende kartleggingsarbeid på grunn av kapasitetsproblemer.

Summary

The title of this thesis is; "Experiences with DAT-Kon as an assessment tool." (Differentiating behavioural and concentration difficulties)

Knowledge about the assessment tool DAT-Kon in the job as educator for special need children, is the background for the thesis. The fact that there has been little research done of the use of DAT-Kon makes it interesting further explore the use of the assessment tool and how the cooperation between the involved parties are. The data is collected from three perspectives: parents, teachers and educational psychological counsellors.

The purpose of this thesis is to gather experiences from the use of DAT-Kon, with the aim of helping users reflect on the processes that are initiated and their significance for the appliance of the tool. Personally, this research has made it possible for me to step out of the role as a special educator in the Educational Psychological Services, into the role as a researcher, thus giving me increased knowledge, and an opportunity to reflect over my daily role.

The thesis tries to address the research question: what experiences have parents, teachers and educational psychological counsellors with the use of the assessment tool DAT-Kon in the cooperation around three pupils in a primary school.

I have chosen to apply a qualitative research method with interviews as the primary data-collecting tool. I have studied three single cases witch together form my object. The interview-guide is developed to perform semi-structured interview. This gave me the opportunity to add further questions and develop these on the respondents answers. My sample consists of two parents, two teachers and two educational psychological counsellors. The interviewed are associated to the pupils. When analyzing the data, I have used a hermeneutical phenomenological approach.

Survey results

The findings suggest that all informants find the DAT-Kon a useful tool, but that it is time consuming. Further the findings suggest that the cooperation between home and school is difficult, but it improved when contact with the Educational Psychological Services was established.

The skills of the educational psychological counsellor and the parent contact with him/her are significant to establish a better relationship between home and school.

Findings also suggest that the teachers find the role of teacher for children with behaviour problems and attention disorders challenging. The guidance from the Educational Psychological Services is reported to increase the feeling of security when working with the pupils using DAT-Kon.

User experiences show that the assessment contributes to increased cooperation and a shared understanding, witch again contributes to a new base for cooperation. The educators express a wish for more guidance.

The feedback from the informants suggests that there are discrepancies between the ways different educational psychological counsellors implement the DAT-Kon tools. We see that this tends to affect the quality of the process the assessment starts. Educational psychological counsellors express a concern for the lack of capacity to implement a satisfactory assessment on the grounds of capacity problem

Innholdsfortegnelse

Forside	I
Forord	II
Sammendrag	III
Summary	IV
Innholdsfortegnelse	I
1. Innledning	3
Problemstilling	4
1.2 Bakgrunn for valg av tema	4
1.3 Organisering av oppgaven	6
2. DAT-Kon	7
2.1 Bakgrunn og formål	7
2.2 Utviklingspsykologiske teorier som ligger bak DAT-Kon modellen	9
2.3 Sentrale forutsetninger og begreper innefor DAT-Kon modellen	13
2.4. Grunnstruktur og utforming i DAT-Kon	17
2.5 Modellens muligheter og begrensninger	20
2.6 Sentrale begreper i tolkningsarbeide av en DAT-Kon profil	20
2.7 Hvem kan bruke DAT-Kon?	23
2.8 Praktisk gjennomføring av DAT-Kon	24
3. Design og metode	30
3.1 Valg av forskningsdesign	30
3.2 Det vitenskapsteoretiske perspektiv	31
3.3 Metode for datainnsamling	33
3.3.1 Intervjuene	34
3.3.2 Utvalget	35
3.3.3 Operasjonalisering	36
3.3.4 Noen etiske betraktninger ved gjennomføring av prosjektet	37
3.3.5 Hvorfor ble det så vanskelig å få informanter?	39
3.3.6 Transkribering	40
3.4 Kategorisering, analyse og drøfting	41
3.5 Validitet og reliabilitet	42
4. Resultater etter intervjuene	44
5. Den snirklete veien mot drøfting	59
6. Drøfting av resultater	62
6.1 PP- rådgiverens betydning i samarbeidet skole- hjem	62
6.2 PP- rådgivernes DAT-Kon kompetanse	66
6.3 Pedagogenes behov for veiledning fra PP- tjenesten.	69
6.4 Svar på problemstillingen	71
7. Kunne noe vært gjort annerledes?	74
Litteraturliste	76
Vedlegg	79
Vedlegg 1	79
Vedlegg 2	80
Vedlegg 3	80
Vedlegg 3	81
Vedlegg 4	82
Vedlegg 5	83
Vedlegg 6	84

Vedlegg 7	85
Vedlegg 8	86

1. Innledning

Kartlegging av barns ferdigheter og utvikling er et interessant tema og et tema som ofte drøftes av fagfolk og av foreldre. Prestasjoner måles i tester og kartlegginger og presenteres i modeller og statistikker. Vi lever i et velfungerende og velstående land som bruker ressurser til å kartlegge og teste slik at vi kan sette nye mål om å strekke oss enda lengre. Vi er blitt bedre til å kartlegge, vi kartlegger mer og tidligere enn før. Noen mener vi kartlegger for mye. Det stilles viktige spørsmål om hvorfor vi tester og kartlegger mer enn før. Akkurat i disse dager er det kartlegging i barnehagen som er mest fremme i media. Men på starten av dette århundre dreide debatten seg mest om landsomfattende testing og kartlegging av grunnskolebarns leseferdigheter, ferdigheter innen norsk, matematikk og engelsk. Og da også sammenlignet med ferdigheter i andre europeiske land (PISA-undersøkelsen). Så vi er blitt bedre til å kartlegge, bedre til å finne ut av hva barnet er god på og hva barnet strever med, men hva fører kartleggingen til? Blir vi bedre til å tilrettelegge ut fra de svar kartleggingen gir oss?

I min jobb som spesialpedagog i PP- tjenesten blir tester og kartlegginger gjennomført av skole og gjennomført av PP- tjenesten et daglig tema. Vår sentrale rolle i forhold til vurdering av barns behov for individuell tilrettelegging og vurdering om spesialpedagogiske behov gjør det nødvendig å gjennomføre observasjoner, tester og kartlegginger for til sist å komme med en sakkyndig uttalelse i henhold til Opplæringsloven § 5-6, andre del. Jeg møter daglig på spørsmål fra skole og barnehage om hvilke tester og kartlegginger som en skal vurdere å gjennomføre. Det er PP- tjenestens sentrale oppgave og funksjon å hjelpe og veilede både barnehage- og skolesystemet i forhold til det enkelte barn som er henvist, og systemet generelt i henhold til Opplæringsloven § 5-6, første del. PP- tjenesten er en hjelpeinstans som skal bidra til at skolen og foreldre tar sitt ansvar og løser oppgaver. Det ligger en forventning om at PP- tjenesten skal gi kompetanse, gi råd og ha en tydelig rolle som faginstans. De skal ikke ta over ansvar for en rektor, en lærer eller foreldre, men gi råd om hvordan de skal kunne ta sitt ansvar. PP- tjenesten har ansvar overfor sine brukere som henvender seg og ber om hjelp. PP- tjenesten blir sett på som selve ryggraden i det spesialpedagogiske hjelpesystemet (St. melding 23, 1997-98: 15, Faglig enhet for PP- tjenesten, 2001).

Problemstilling

Hvordan opplever foreldre og pedagoger å være med på kartlegginger i regi av PP- tjenesten? Hvilke erfaringer har PP- rådgiverne? Tema for min masteroppgave og min undersøkelse er erfaringer med kartleggingsverktøyet DAT-Kon. Forkortelsen DAT- Kon står for Differensiering av Atferds- og Konsentrasjonsvansker (Stray, Borgen og Tunvold, 1993). Kartleggingsverktøyet er utviklet til bruk av ansatte i PP – tjenesten og spesialisthelsetjenesten. Problemstillingen tar utgangspunkt i erfaringer i tiden før kartlegging, konkret gjennomføringen av kartleggingsverktøyet og samarbeidet mellom de involverte. Erfaringer innhenter jeg fra foreldre, pedagoger og pedagogisk psykologisk rådgivere.

Ut fra mitt valg av tema for masteroppgaven og formål med oppgaven har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hvilke erfaringer har foreldre, pedagoger og Pedagogisk Psykologisk rådgivere med bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon i samarbeidet rundt 3 elever i grunnskolen?

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Et FOU-team ved PP- tjenesten i Kristiansand ville, på starten av 1990- tallet, lage en oversikt over verktøy og prosedyrer som kunne anvendes i PP- tjenesten i arbeidet med utredning og utviklinga av tiltak for de barna som hadde vansker kategorisert under begrepet MBD (Minimal brain dysfunction) og tilgrensede tilstander. Dette ble utgangspunkt for starten på arbeidet med DAT-Kon modellen (som seinere også ble til kartleggingsverktøyet DAT-Kon). Underveis i arbeidet stilte prosjektgruppa seg spørsmålet om det var hensiktmessig å ha egen kartleggingsprosedyrer og tiltak for denne gruppen elever. De kunne mange ganger se at i arbeidet med henviste barn, hvor hovedproblemområde var oppgitt å være oppmerksomhetsproblemer og høyt aktivitetsnivå, viste seg å være primære samspillsvansker mellom viktige voksne og barnet. Videre så de at barn med oppmerksomhetsforstyrrelser utviklet store atferds- og samhandlingsproblemer gjennom sekundære ringvirkninger (svake skoleprestasjoner, sosial avvisning av viktige voksne og jevnaldrende), og at emosjonelle forstyrrelser kan utvikle hyperaktivitets- og oppmerksomhetsproblemer (Stray, 1993). Arbeidet ble til slutt en modell for differensiering av atferds- og konsentrasjonsvansker (DAT-Kon) som ikke bare omfattet barna med MBD, men også barn med alle typer problemer som

kommer til uttrykk på skolen som vansker med konsentrasjon eller vanskelig for å tilpasse seg skolens krav og arbeidsrutiner (Stray, 2010).

Psykologspesialist Torstein Stray har vært tilknyttet arbeidet fra starten av i PP- tjenesten og er den i dag som viderefører modellen og kartleggingsverktøyet (Stray, 2010). Modellen og kartleggingsverktøyet har så langt ikke blitt kommersialisert. Men tilbakemeldinger og bruken av DAT-Kon ved flere PP- kontor har ført til validering og forbedringer av redskapet. Dette igjen har spredd seg til ulike deler av landet via kontakter og omtale i PP- systemet. Torstein Stray er nå i siste fasen av sitt doktorgradsarbeid som omhandler valideringsprosessen av DAT-Kon.

I utgangspunktet var ikke DAT-Kon modellen tenkt som en ny kartleggingsmetode, men som et begrepsmessig rammeverk for fortolkning av atferd. Modellen ble etter hvert så nyansert og konkretisert at rammeverket måtte få en mer definert innhold. Modellen i seg selv gav ikke svar på hvilke kriterier som lå til grunn for at en for eksempel kunne karakterisere atferd som konstitusjonelt betinget oppmerksomhetsforstyrrelse til forskjell for emosjonell betinget konsentrasjonsvanske. Ut fra det ble det liggende en forventning om kunnskap hos de ansatt i PP- tjenesten og skole som en ikke alltid kan regne med er tilstede. På den måten ble modellen mer for spesialfeltet. Dette førte til nødvendigheten av å utvikle et kartleggingsredskap tilknytning til DAT-Kon modellen. Modellen ble operasjonalisert og videreutviklet som et kartleggingsverktøy for PP- tjenesten som et ledd i et utviklingsprosjekt med daværende Birkelid kompetansesenter (Sørlandet kompetansesenter fra 1999) (Stray, Borgen og Tunold, 1993).

Jeg er selv sertifisert i kartleggingsverktøyet og har brukt det i mitt arbeid i PP- tjenesten siden 2002. Kontorets kjennskap til kartleggingsverktøyet fikk vi da en kollega hadde hatt et vikariat ”sørpå”. Han tok med seg sine gode erfaringer nordover og satte oss på idcen om å kontakte Torstein Stray for et samarbeid. Dette førte til at alle ansatte ved kontoret ble med på ei kursrekke, ledet av Torstein Stray og hans kone Liv Larsen Stray. DAT- Kon kom som ”bestilt” til oss da vi over en periode hadde drøftet hvordan kontoret på en bedre måte kunne møte de utfordringer som lå rundt arbeidet med henviste saker som gikk på vansker med atferd, oppmerksomhet og konsentrasjon. DAT-Kon er utviklet med tanke på å være et hjelpemiddel i PP- tjenestens generelle rådgivningsarbeid i forhold til tilpasset undervisning,

individuelle opplæringsplaner og andre støttetiltak rundt elever med atferds- og konsentrasjonsvansker.

Som spesialpedagog og bruker av DAT-Kon gjennom min jobb i PP – tjenesten, med erfaringer jeg har høstet sammens med mine kollegaer, og i samarbeidet med foreldre og pedagoger synes jeg å ha stor nytte av DAT-Kon. Da tiden var rett for masterstudie i spesialpedagogikk syntes jeg det ville være interessant å gjennomføre en undersøkelse for å se om andre har tilsvarende erfaringer eller om det er erfaringer der ute i praksisfeltet som bør komme mer fram og drøftes. For å belyse erfaringer fra flere sider inviterte jeg pedagoger og foreldre med i undersøkelsen.

Formålet med oppgaven er å vise et lite utsnitt av erfaringer og tolkningen av erfaringer som kan være interessant for andre brukere av kartleggingsverktøyet. Foreldrenes bidrag vil gi et brukerperspektiv som jeg mener vil gi en interessant innfallsvinkel i analysen. I tillegg har oppgaven som formål å se på betydningen av rådgivers ferdigheter i bruken av kartleggingsverktøyet. Hvis mitt bidrag får brukere til å reflektere over egen praksis som rådgiver synes jeg å ha oppnådd et viktig mål med oppgaven. Personlig vil det være verdifullt steg ut av min rolle som rådgiver og gi muligheter til nyttige refleksjoner over egen praksis.

1.3 Organisering av oppgaven

For å belyse problemstillingen på best mulig måte er oppgaven organisert slik:

- Kapittel 2 presenteres kartleggingsverktøyet DAT- Kon med de utviklingspsykologiske teorier som ligger bak, sentrale forutsetninger og begreper, samt grunnstrukturen i modellen. Kapitlet avsluttes med hvordan praktisk gjennomføre en kartlegging ved bruk av DAT-Kon.
- I Kapittel 3 presenteres masterprosjektets design og metode for innsamling. Kapitlet inneholder prosjektets vitenskaplige perspektiv. Til slutt prosjektets validitet og reliabilitet.
- Kapittel 4 inneholder resultat av intervju.

- Kapittel 5 har jeg kalt den snirklete veien til drøfting. Her tar jeg med meg de sentrale funn fra intervjuene, behandlingen av funn til kategorier som skal være med inn i drøftingen i neste kapittel. Dette er også visualisert gjennom en analysemodell.
- Kapittel 6 omhandler drøfting av funn og svar på problemstilling.
- Kapittel 7 har jeg kalt "Kunne noe vært gjort annerledes?". Her presenterer jeg mine refleksjoner rundt de valg jeg har tatt underveis.
- Helt til slutt rundes oppgaven av med litteraturliste og de nødvendige vedlegg.

I oppgaven vil Pedagogisk- psykologisk rådgiver bli forkortet med PP- rådgiver(e) og Pedagogisk psykologisk tjeneste vil bli forkortet med PP- tjenesten. Gjennom hele oppgaven vil jeg konsekvent bruke forkortelsen DAT-Kon i omtalen av modellen og kartleggingsverktøyet.

2. DAT-Kon

2.1 Bakgrunn og formål

Kartleggingsverktøyet har vært gjennom flere revisjoner siden oppstarten av arbeidet i 1990. I dag er det DAT-Kon versjon IV, som har vært under utprøving siden 2002. Statistiske arbeidet og empirisk grunnlag i dag bygger på 742 case (Stray, 2010).

I Stray (2002:3) listes følgende målsetninger for kartleggingsverktøyet:

1. Kartleggingsverktøyet bør gi mulighet for å anvende metodikk hentet fra klinisk psykologi i en systematisert og standardisert form som sikrer valid og reliabel informasjon, selv om fagpersonen som anvender redskapet, ikke selv er klinisk psykolog, eller har annen relevant spesialistutdannelse utover det som kreves av en ansatt i PP- tjenesten.
2. Kartleggingsverktøyet må basere på klare og definerte kriterier for tolkning av informasjon som innhentes gjennom kartleggingen. I praksis vil det si at DAT- Kon modellens ulike kjernegrupper er nøye definert og operasjonalisert i form av kvantifiserbare skalaer.

3. Kartleggingsverktøyet bør gjøre det mulig å beskrive hvordan elevens spesielle problematikk (innen området atferds- og konsentrasjonsvansker) skiller seg fra andre problemtyper, og hvordan denne bør møtes ulikt avhengig av problemets art.
4. Kartleggingsverktøyet må gi muligheter for vurdering av ulike påvirkningsfaktorer som kan ligge til grunn for elevens aktuelle atferd, gjennom kartlegging av problemets utviklingsforløp, samt forhold i elevens nåværende livssituasjon. Dette tilsier at instrumentet bør ta hensyn til påvirkningsbetingelsene som ligger til grunn for den observerbare atferden, for gjennom dette å muliggjøre en årsaksforståelse av problemet.
5. Kartleggingsverktøyet bør gi muligheter for informasjonsbearbeidelse og rapportering som egner seg for drøfting i tverrfaglige team, og gi en informasjon som uten for store vansker kan formidles videre til lærere og foreldre. Dvs. rapporteringen ikke kun bør dreie seg om å beskrive hva problemet er (diagnostisering), men å lage et grunnlag for tverrfaglig drøfting av hvilke behov barnet gir uttrykk for gjennom sin atferd, og hvilke rammebetingelser barnet synes avhengig av for å komme i en effektiv læringsposisjon i skolen.
6. Kartleggingsverktøyet bør være optimalt tilpasset PP- tjenestens begrensede tidsressurs uten at dette går på bekostning av krav til valid informasjon.

Sentralt aspekt ved DAT-Kon modellen er at den er utviklet i et samarbeid med PP- tjenesten og at den har en klar ideologisk forankring innen pedagogisk utviklingspsykologi og ikke psykiatri. Videre er det viktig at selv om modellen identifiserer problemer og handikap hos barn så skjer det innenfor rammen av rett til tilpasset opplæring, og ikke med fokus på medisinske diagnoser og defekter. Uviklingen av DAT-Kon innehar et ønske om å gjøre PP-tjenesten til en mer forebyggende og ressursorientert enhet. Målet er også at det skal være utgangspunkt for et tverretatlig arbeid hvor PP- tjenesten med bruk av DAT-Kon blir en ressurs med kompetanse og ikke en underordnet part i forhold til 2. linjetjenesten (Stray, 2004). Min undersøkelse kommer jeg ikke inn på dette, men resultater publisert i en artikkel av Fagervoll og Nordal ved PP- tjenesten i Åsane viser til at deres erfaringer er at bruken av DAT-Kon ikke viser til et tettere samarbeid med 2. linje tjenesten eller flere henvisninger til 3. linjetjenesten som kartleggingsverktøyet har lagt opp til. (Fagervoll og Nordal, 2011:46).

DAT- Kon modellen er utviklet med det formål om å kunne differensiere mellom det prosjektgruppa kaller atferds- og konsentrasjonsvansker og andre problemer med de samme

symptomer, men hvor primærårsaken er ulik. DAT-Kon er utviklet som et redskap som involverer alle de voksne som er barnets nære og kjente støttespillere. De skal gi en utvidet forståelsesramme for barnets problemer og de muligheter som er for å utforme tiltak som fører til bedring for barnet. Modellen vil så være utgangspunkt for å tenke differensierte tiltak overfor de ulike problemområdene. Jeg vil komme inn på disse viktige begrepene i fremleggelsen av grunnstrukturen og utformingen av DAT-Kon modellen.

Det er få faglige kilder knyttet til DAT-Kon og modellen rundt kartleggingsverktøyet, men erfaringer som kommer frem i artikler (Eriksen, 2008, Fagervoll og Nordal, 2011) viser at DAT-Kon fungerer som et samlende fokus for de instanser som arbeider med problembaserte barn i en opplæringsammenheng. I et evalueringsarbeid kalt Mandalsprosjektet uttaler PPT, kompetansesenter, skole og hjem at de fikk et felles språk og et tettere samarbeid som åpnet for refleksjon rundt barnets behov, både pedagogisk, psykologisk og sosialt (Stray, 2004).

2.2 Utviklingspsykologiske teorier som ligger bak DAT-Kon modellen

Å integrere ulike tradisjoner og perspektiver

Som sagt tidligere er det få kilder til det teoretiske fundamentet til DAT-Kon modellen. Det er viktig for meg å uttrykke at fremstillingen av modellen er min fortolkning av teorien ut fra den kjennskap jeg har til det, etter gjennomført sertifisering, erfaringer med å bruke kartleggingsverktøyet og de få skriftlige kilder som jeg har hatt tilgang til.

Dagens eier av DAT-Kon modellen, psykologspesialist Torstein Stray, har i kurs sammenheng poengtert viktigheten av at de som skal bruke kartleggingsverktøyet må ha gode kunnskaper om DAT-Kon modellen og de utviklingspsykologiske teorier som ligger bak modellen. Dette er plattformen i verktøyet. Som dette kapitlet videre skal komme inn på bygger modellen på ” det beste fra flere teorier” og viser hvor sammensatt DAT-Kon modellen er. Torstein Stray sier selv: ”Å tolke atferd kun ut fra en teori er utenkelig fordi vi mennesker er så sammensatte og lever i et samspill med våre omgivelser”.¹

1. Sitat hentet fra egne kursnotater fra kurs med Torstein Stray og Liv Larsen Stray i Harstad september 2009

Teoretiske tradisjoner har ulike syn på hvordan man skal se på de atferdsutfordringer barn med atferds- og konsentrasjonsvansker preges av. Tradisjoner her er nevropsykologisk og utviklingspsykologiske tradisjon, psykodynamisk tradisjon, atferdsanalytisk tradisjon, og sosiologisk/sosialpsykologisk tradisjon. De ulike tradisjonene kan oppleves som bare konsentrert om sin egen oppfatning og at det er lite dialog mellom tradisjonene. Da FOU-teamet i Kristiansand jobbet med utarbeidelsen av DAT-Kon modellen opplevdes denne ensidigheten mellom de ulike tradisjonene som lite konstruktivt og deres erfaring i arbeid med barn er at det er ingen tradisjon alene som kan forklare de utfordringer som ligger innefor atferds- og konsentrasjonsvansker. Teamets erfaring er heller at det er nødvendig å lete etter årsaker og forståelse på tvers av tradisjoner. Dette ble utgangspunktet for utviklingen av DAT-Kon modellen (Stray, 2010).

Innenfor nevropsykologisk tenkning tolkes atferd med rene psykologiske begreper og innenfor psykologiske rammer. Årsaken til oppmerksomhetsproblemer tolkes som mangelfull sosialisering og/eller forstyrrelser i relasjoner til andre mennesker. Tenkningen bygger på en todimensjonal modell hvor atferd ses på som en funksjon av enten kroppslige/nevrologiske årsaksfaktorer eller psykologiske årsaksfaktorer. Psykodynamisk tenkning har også en slik todeling mellom tilpasningsreaksjoner og miljøomstendigheter. På samme måte som nevrologisk tenkning tolker atferd i lys av indre og yre årsaksforhold, men uten den kroppslige/fysiologiske årsaken (Stray, Borgen og Tunold 1993).

Prosjektgruppa bak DAT- Kon har jobbet for å skape en modell hvor de ønsker å integrere nevropsykologisk tenkning og psykodynamisk tenkning, og samtidig gi en mulighet for nyanseringer som er vanskelig å få fram i de to tradisjonene isolert.

Innenfor det psykodynamiske perspektiv er fortolkningsaspektet sentralt i DAT-Kon modellen. Målet er å oppnå et endret syn, felles forståelse og en egnet individuell tilrettelegging rundt barnet. Atferd er ikke entydig og vil alltid være gjenstand for fortolkninger av omgivelsene. Atferd blir sett på som signaler som forteller noe om barnets intensjoner. Hvordan disse signalene tolkes av omgivelsene og de svar barnet får kan i verste forstand være med på å danne grunnlaget for atferdsproblemer. Hvis man tolker barnets signaler i samsvar med barnets intensjoner og ønsker vil grunnlaget for god utvikling av samspillet være tilstede. Der hvor det er en negativ atferd må en rette oppmerksomhet mot "kilden" til negativ utvikling (Stray, 2004).

I fortolkningsaspektet må man også trekke inn forståelse for barnets kognitive utvikling og modning og betydningen av dette sett i relasjon med omgivelsene. Sentralt prinsipp i kartleggingen er at man skal gjøre en bred vurdering av alle faktorer og da inkludert barnets evne for å prestere og forstå, sett i forhold til de forventninger som omgivelsene stiller.

Sentralt innenfor DAT-Kon modellen er transaksjonsperspektivet og fokus på språk (Stray, 2010). Igjen er barnets bakgrunn og forutsetninger avgjørende elementer i forståelsen av barnets atferd. Språket er utviklet gjennom samspillet med omgivelsene som igjen vil være med på å konstruere virkeligheten og gi den mening. Læring og språklig utvikling skjer sammen med andre og ut fra barnets kognitive forutsetninger.

Stray (2004) beskriver at DAT- kon modellen bygger på et humanistisk perspektiv hos barn med atferd- og konsentrasjonsvansker. Det humanistiske perspektiv vektlegger dialog mellom hjelper og barnet i dens omgivelser. Målet er ikke kontroll (som det naturvitenskapelige perspektiv), men økt innsikt hos deltakerne i systemet rundt barnet i forhold til deres egen atferd og betydningen i barnets verden. Dette vil igjen gi innsikt som kan danne grunnlag for endrede holdninger til barnet og nye måter å møte barnet på. Innsikt oppnår man gjennom samtaler hvor opplevelser, følelser og holdninger legges like mye vekt på som den direkte observerbare atferden og miljøet rundt med sine betingelser. Ved bruken av kartleggingsverktøyet er målet å øke innsikten hos hjelper og hjelpesøker for å oppnå endring av praksis som igjen vil gi endringer i barnets atferd (Stray, 2004).

Et sentralt element innenfor det humanistiske perspektiv er den hermeneutiske tenkning. Modellen for denne tenkningen er hovedsakelig rettet mot fortolkning av tekst og kunstneriske uttrykk. I et psykologisk perspektiv er metoden å nærme seg barns atferd som "tekst" eller som et språklig uttrykk som krever avkodning og fortolkning. Torstein Stray er tydelig i sine fremlegg² og poengterer viktigheten av den hermeneutiske tenkning i utvikling av DAT-Kon modellen ved å si at all atferd er språk og at man må se på kommunikasjon i et transaksjonsperspektiv. "Man må lese barna slik en leser poesi. Barna uttrykker noe slik de står for seg selv".³

² Kurs med Torstein Stray og Liv Larsen Stray, Harstad september 2009

³ Sitat hentet fra egne kursnotater fra kurs med Torstein Stray og Liv Larsen Stray i Harstad september 2009

Det er videre vanskelig å oppnå en absolutt enighet om hva en observerer og hvordan en bør møte barnet. I oppfattelsen av dette er det et skille mellom den humanistiske og psykodynamiske tilnærmingen, men at man i fortolkningsarbeidet bruker begge måter å forstå atferd på. Hvis man tolker ut fra psykodynamiske teori vil man avdekke mønstre som er skjult for barnet selv og for omgivelsene (symbolsk atferd). Mens i humanistisk perspektiv vil en se atferden i lys av den gitte situasjonen og den forforståelsen som finnes hos barnets nærmeste. Dette gjør man i en åpen og gjensidig refleksjon rundt kartleggingen som er gjennomført og barnets videre behov (Stray 2004).

DAt-Kon modellen er altså bygd opp slik at en ønsker å se på barnets atferd i et interaktivt perspektiv. Altså ikke bare se på barnet og barnets problem isolert. Barnets væremåte, barnets rolle i utviklingen og barnets innvikning på forholdet til voksne, er av vesentlig betydning og dette i et samspill. I psykologiske termer snakker vi da om å tolke barnets atferd i et transaksjonsperspektiv. Man kan ikke ta utgangspunkt i barnets symptomer alene, men vektlegge nyanser og ulikheter for å "treffe" med de rette tiltakene og ikke oppleve at tiltak gir en økt negativ tendens. (Stray, 2002).

Innenfor transaksjonsmodellen som fellesbetegnelse finner vi Bronfenbrenners økologiske systemteori. Den samler utviklingspsykologiske teorier som baseres på at barn og ungdom både preges av, skaper og deltar aktivt i sitt oppvekstmiljø (Kvello, 2006). Det økologiske perspektiv på atferd forsøker å integrere det psykologiske (individorienterte) og det sosiologiske (samfunnsorienterte) perspektivet. Atferd blir dermed en funksjon i spillet mellom person og omgivelser. Atferdsproblemer er altså ikke et resultat av individets egenskaper alene. Atferd kan heller ikke ses på som resultat av ensidig påvirkning. Negativ atferd i et økologisk perspektiv er resultat av ubalanse i individet økosystem (Aasen, 1995).

I DAt-Kon modellen har kroppens betydning en sentral plass. Tradisjonelt knyttes pedagogikk og barns læring og utvikling til begrepet kognisjon. Mens kroppen og barnets emosjonelle utvikling ikke inngår med tilsvarende betydning. Kropp blir sett på som et objekt i sin egen utvikling (representert ved Descartes betraktninger) og ikke som et subjekt i samspill med omgivelsene. I DAt-Kon modellen blir kognitive evner, emosjonell utvikling og kroppens betydning sett på som likeverdige sider av elevens utvikling og faktor i kartleggingen rundt atferds- og konsentrasjonsvansker (Stray, 2007).

I fenomenologien og eksistensialismens tradisjon blir den ensidige fokus på kropp som objekt motarbeidet. Den mest fremtredende teoretikeren i denne sammenheng er filosofen Merleau-Ponty. Han skiller ikke mellom subjekt og kropp. Heller ikke mellom kropp og omgivelsene. Han sier: "Jeg er gjennom min kropp"(Duesund, 1995:30). Med det så mener han at kroppen er vårt filter og at vi tar bare inn 99 % av det vi sanser. Også filosofen Bourdieu representere dette motstykke gjennom introduksjon av begrepet habitus (Stray, 2007). Ting blir en forlengelse av individet når det oppleves å ha betydning for individet. Nettopp slik kan barnet oppleve sin atferd som en fordel og noe positivt sjøl om omgivelsene uttrykker noe annet. De uttrykker seg og handler ut fra det han /hun synes å fungere. Kroppen blir dermed en bærer av kunnskap. Videre vil kroppen også være en bærer av følelser. Et menneske vil etablere emosjonelle vaner på både godt og vondt og som blir deres repertoar i hvordan håndtere for eksempel konflikt. Kroppslige vansker og rigiditet i reaksjonsmønster kan bli så omfattende at det er til hinder for læring. Hvis ikke barnet opplever en balanse mellom utfordring og trygghet i det de skal lære vil ikke barnet ha muligheter på lik linje med sine jevnaldrende. Kroppen vil da reagere og heller prioritere en flukt eller kamp for å komme i balanse. Dette fokus på kroppens betydning i barnets utvikling har sentral plass i DAT-Kon modellen (ibid).

2.3 Sentrale forutsetninger og begreper innefor DAT-Kon modellen

De sentrale forutsetninger og perspektiv som her presenteres baserer jeg på upublisert materiale, men som vil publiseres som brukermanual utarbeidet av Torstein Stray og Liv Larsen Stray i samarbeid med Lesesentret ved Universitet i Stavanger og ABUP, Sørlandet sykehus (2010).

2.3.1 Opplæringsperspektivet

I følge Opplæringsloven § 2-1 har alle barn og unge i Norge plikt til grunnskoleopplæring og rett på offentlig grunnskoleopplæring. Videre sier Opplæringsloven § 1-3 at opplæringa skal tilpasses evnene og forutsetningene hos den enkelte elev (Stette, 2009).

Skolesystemets prinsipp om individuell tilpasning i opplæringssammenheng er sentral i DAT-Kon modellen og målet om differensiert forståelse av atferds- og konsentrasjonsvansker.

2.3.2 Begrepet atferds- og konsentrasjonsvansker.

Begrepet atferds- og konsentrasjonsvansker er i arbeidet med DAT-Kon definert å dekke alle spekter av problemer knyttet til atferd og oppmerksomhet uansett årsak, men med fokus på at vanskene kan oppleves ulikt. Innenfor nevropsykologisk litteratur brukes begrepet conduct disorder. Innenfor DAT-Kon modellen defineres begrepet konsentrasjonsvansker ved å si det er vansker med å med å opprettholde viljestyrt oppmerksomhet mot en aktivitet eller oppgave som ikke umiddelbart fanger interesse, og som ofte er styrt av ytre krav og forventninger (Stray, 2010: 24).

I DAT-Kon blir atferds- og konsentrasjonsvansker et samlebegrep for de fleste problemer barn får i skolesammenheng, men som ikke blir definert som en lærevanske.

Begrepet atferd- og konsentrasjonsvansker sier ikke noe om problemets røtter. Det er en rekke forhold og situasjoner som er med på redusere konsentrasjonen, men evnen til konsentrasjon er fortsatt tilstede. Faktorer som motivasjon, følelsesmessig tilstand og sosiale relasjoner, situasjonsbetingede kroppslige og helsemessige forhold er faktorer som kan spille inn på evnen til å eliminere bort forstyrrende elementer. Det er altså ikke bare atferden som er med på å finne ut grunnen til vanskene. I DAT-Kon blir det sett på som en udifferensiert merkelapp satt av foreldre og lærere som en beskrivelse av atferd. Oppmerksomhetssvikt derimot blir en mer detaljert beskrivelse og en primærvanske DAT-Kon går mer i detaljer på.

Bruken av begrepet atferds- og konsentrasjonsvansker i DAT-Kon modellen er ikke å tillegge barna individuelle funksjonsproblemer, men et utgangspunkt for differensiering av beskrivelsen av barnet og prøve å tolke hva som virkelig ligger i de signaler barnet sender ut. Det blir en iaktakelse og en fortolkning av barnet for man kommer aldri heilt inn i barnet privat. Faren for å misforstå er også tilstede. Om man har fortolket rett og om man oppnår en endring kan bare fremtiden vise ved å prøve ut og se om barnet velger andre løsninger i sin atferd (Stray, 2010).

2.3.3 Sårbarhetsperspektiv i DAT- Kon

I opplæringssammenheng har vi ofte lett for å beskrive en utfordring som en vanske. I DAT-Kon modellen ser man ikke på beskrivelsene av reaksjonsmønster hos barnet som en vanske i

utgangspunktet, men som et språklig uttrykk for mistriivsel. Barnets atferd beskrives så av de nærmeste ut fra sin opplevelse og forståelse. Med bruk av kartleggingsverktøyet DAT-Kon er ønsket å gi de voksne en forståelse som vil endre perspektivet fra at barnet har en vanske til å se barnets sårbarhet i den situasjon det er i. At barnet har behov for støtte og tilpasning fra omgivelsene. Vansken blir den sårbarhet barnet har i relasjon til omgivelsene når en forventet atferd eller læringsutvikling ikke skjer (Stray, 2010).

2.3.4 Støtteperspektivet i DAT- Kon

For å bygge videre på sårbarhetsperspektivet fremhever DAT-Kon modellen at barn i en sårbar situasjon har behov for støtte, ikke sanksjoner. Barn som har opplevd motgang og store belastninger trenger støtte, men det er vanskeligere å etablere forståelsen av et barn som har gjort noe galt og vist en uønsket atferd skal møtes med et støtteperspektiv. I begrepet støtteperspektivet ligger en forståelse av at noen barn søker mestring i problematferd, fordi barnet ser denne atferden som viktig. Da blir målet å arbeide med miljøet og indirekte med barnet for å finne måter å møte barnet på som gjør barnet i stand til å velge mer hensiktsmessige og konstruktive løsninger. De voksne må differensiere sin forståelse og se sin egen betydning (og noen ganger begrensninger) i denne prosessen (Stray, 2010).

Fokus på sårbarhet hos barnet og behovet for støtte i atferds- og konsentrasjonsvansker er i kjerne av DAT-Kon modellen. Med dette som utgangspunkt er det nødvendig å gå nærmere inn i hva DAT-Kon modellen legger i begrepet atferd.

2.3.5 Begrepet atferd i DAT-Kon modellen

Atferd som relasjon

Som dette teorikapitlet har vært inne på tidligere er DAT-Kon modellens bygd opp på psykodynamisk- og nevropsykologisk tenkning hvor det er fokus på at mennesket står i en evig relasjon til sine omgivelser og utvikler seg i relasjon til omgivelser. I bruken av DAT-Kon og de voksnes forsøk på å lage et bilde av situasjonen gjennom bruken av sjekklisten er målet å lage et så nyansert bilde som mulig. Derfor er det godt at flere er med i kartleggingen for nettopp å se om atferden oppleves ulikt og om det blir ulike fortellinger om hvordan det meldes om en bekymring rundt barnets atferd. Det blir ikke barnets problem som nødvendigvis blir det viktigste, men den prosessen kartleggingen er med på starte for å forstå. Spesifikke problemer kan komme fram i denne prosessen og må da håndteres. DAT- Kon gir

ikke noe fasit eller svar på rett eller galt, men gir en forståelse av de utfordringer som barnet står oppi og det behov for støtte barnet trenger av sine omgivelser (Stray, 2010:18).

Atferd som kommunikasjon

DAt-Kon modellen har likhetstrekk til moderne systemteori representert ved Niklas Luhmann og hans begrep operativ konstruktivisme (Stray, 2010:19). Innenfor denne teorien forklares et individ å ha ulike sett med systemer (biologiske, psykiske) som opptrer lukket for hverandre, men som forholder seg til hverandre gjennom kommunikasjon. Slik er det også mennesker mellom. Vi kommuniserer gjennom atferd overfor hverandre. Da er det om å gjøre at tolkningskodene er samkjørte for at man ikke skal oppleve misforståelser og ikke foreta valg i vår forståelse som lager hinder for å se ulike sider ved et barns atferd (ibid).

Atferd som språk

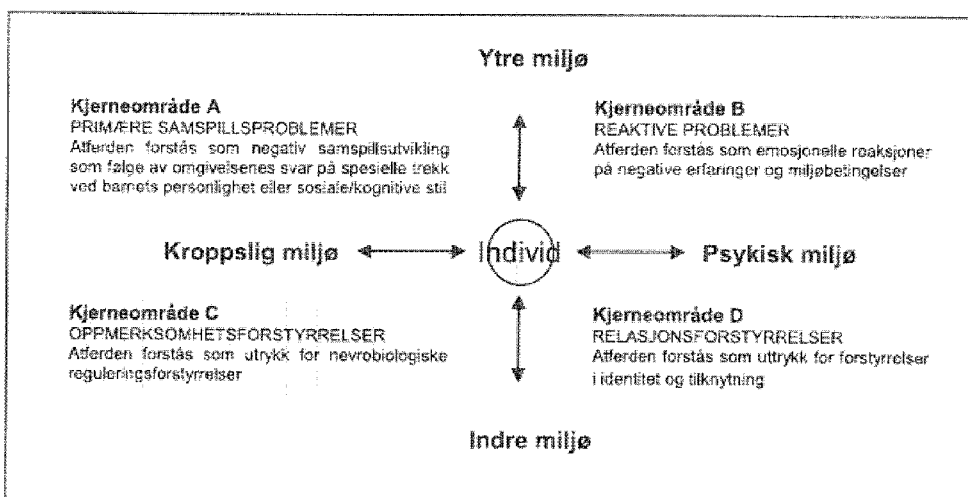
DAt-Kon modellen er som tidligere nevnt knyttet til humanistiske og språklige tradisjon som fenomenologi, hermeneutiske- og fenomenologiske perspektiv. Slik de ser det er det en sammenbinding mellom kommunikasjon og språk. En ser på språket at atferden har en iboende mening og uttrykker en intensjon. Denne intensjonen uttrykkes i kodet form som ikke kan leses direkte av atferden (Stray, 2010:21).

Videre i kapitlet vil jeg komme inn på den praktiske gjennomføringen og strukturen kartleggingsverktøyet DAt-Kon. Da vil en bli presentert for en DAt-Kon profil som man kan betrakte som en tekst (sett i hermeneutisk perspektiv) og som en utforskning av mulige fortellinger/arbeidshypoteser (sett i det fenomenologiske perspektiv). Det blir en rekonstruksjon av barnets atferd gjennom de nærmeste voksne sett i lys av deres egen forståelse, historie og erfaring. Igjen skal denne teksten tolkes for å prøve og oppnå en felles forståelse slik at man kan sammen og med en differensiert forståelse se på muligheten til å få endret barnets atferd.

2.4. Grunnstruktur og utforming i DAT-Kon

Som nevnt tidligere i oppgaven opplevde prosjektgruppen som startet arbeidet med DAT-Kon modellen tydelige skille mellom de ulike teoretiske tradisjoner ikke var til noen fordel for hvordan man fortolket barns atferd og utfordringer i arbeidet med å utarbeide tiltak og forståelse. De så at de ulike tradisjoner skilte seg fra hverandre i forhold til vektleggingen av ytre og indre påvirkningsforhold på den ene siden, og betydningen av kroppslige/konstitusjonelle påvirkningsforhold kontra psykologiske påvirkningsforhold på den andre siden (Stray, 2010).

DAT-Kon modellen prøver å lage et forenklet grafisk bilde på et intrikat samspill en person har mellom sitt "indre" miljø (kroppslige, biologiske) og det "ytre" miljø (omgivelsene og miljøet rundt seg) på den ene aksen og det kroppslige - (helsemessig tilstand) og det psykiske miljø på den andre aksen. Disse 4 miljøene fremstilles i et aksesystem som gjør at de ulike miljøene deles opp i områder. I tillegg viser DAT-Kon modellen hvordan de ulike miljøene er i et samspill og kontinuerlig innvirkning på hverandre.

DAT-Kon modellen (Stray, 2010: 27)

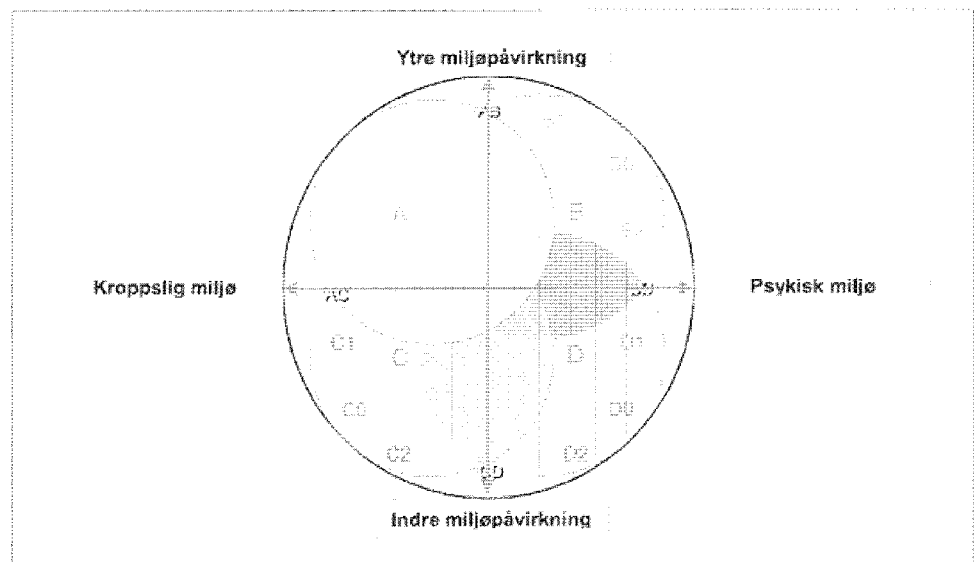
En slik modell med bruk av akser satt rett vinklet opp mot hverandre kalles en ortogonalmodell (Stray, 2010:36). Slik bruk av ortogonalmodell er ikke uvanlig innenfor

personlighetspsykologien. Inspirasjonen til å nettopp bruke denne type modell fant Stray i Leary's Interpersonal behavior test (Stray, 2010:37).

Modellen viser hvordan de ulike miljøenes innvirkning er med på å påvirke til de ulike problemer som inngår i spektret av atferds- og konsentrasjonsvansker. De 4 hovedområdene illustreres som A, B, C, D område:

- A** Primære samspillsproblemer
- B** Reaktive problemer
- C** Oppmerksomhetsforstyrrelser
- D** Relasjonsforstyrrelser

Som en utvidelse av DAT-Kon modellen er det innenfor de 4 hovedområde igjen delt opp i 16 ulike problemdimensjoner som har sin kode med bokstav og tall som vist i modellen under. Det er denne inndelingen som muliggjør den differensieringen som DAT-Kon modellen legger opp til. Uten dette ville en oppleve at det ville være vanskelig å tolke hva utfordringen "stammer fra", siden atferdsutfordringene er rimelig likt innenfor de ulike kjerneområde. De ulike dimensjonene er satt opp ut fra sin tilhørighet til kjerneområde, men også ut fra nærheten til de 4 polene i modellen. Polområdene er også en dimensjon markert med bokstavkoder (AB, BD, CD, AC). Bokstavene er til hver av sin tilgrensede kjerneområde. For å vise dette har jeg tatt med en litt annen bilde på DAT-Kon modellen.

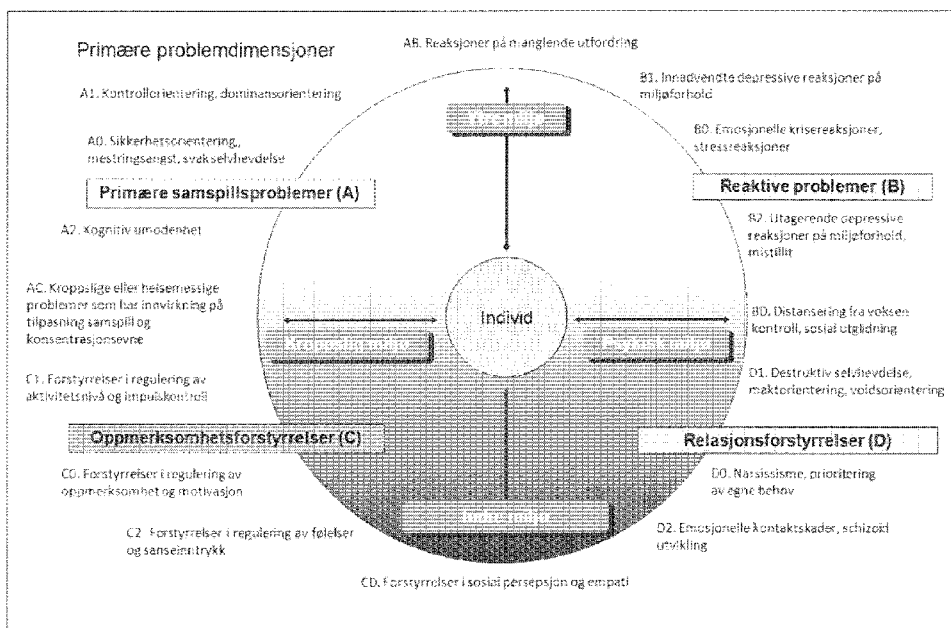

Stray 2010: 31

Modellen viser at de 4 hovedområdene vil ha overlappende områder som vil være noe uklare og flytende i overganger mellom problemdimensjoner. Kjerneområder plassert motsatt av hverandre har minst overlapping og modellen viser at kjerneproblemene som de ulike miljøene innehar kommer best frem jo lenger ut i sirkelen man kommer.

Som illustrert i bildene over er DAT-Kon modellen fremstilt i et aksesystem med kjerneområder og dimensjoner innefor de ulike kjerneområdene. Stray (2010) har kommet fram til at den beste måten å illustrere modellen grafisk er som et sirkulært todimensjonalt rom hvor aksene er med på å definere indre miljø/ ytre miljø (AB-CD) og kroppslig miljø/ psykisk miljø (AC-BD). Så ut fra en enkel modell, med akser, poler og kjerneområder, har modellen underveis utviklet seg til å bli bestående av dimensjoner og tilslutt en sirkel som har gitt modellen navnet DAT-Kon sirkelen. Bruk av sirkel er ikke tilfeldig. Sirkelen er med på å vise strukturen i modellen, men også den dynamikken og hvordan de ulike områdene influerer hverandre. Slik kan man bruke modellen for på best mulig måte se at et problem hos en person påvirkes av mange faktorer og de kan overlape hverandre (Stray, 2010:32)

Modellen under viser hele DAT-Kon sirkelen med alle dimensjoner, poler og kort beskrivelse av sentrale momenter innefor hvert område.

(Stray, 2010:34)

2.5 Modellens muligheter og begrensninger

Torstein Stray har ved flere anledninger, både i kurssammenheng og i sitt skriftlige arbeid, vektlagt at det har aldri vært som mål å lage en modell som vil være en fullstendig og utømmende fremstilling av begrepet atferds- og konsentrasjonsvansker. Stray sier at underveis i arbeidet har modellen vist begrensninger på flere områder. Blant annet ser han under utviklingen av kartleggingsinstrumentet og i gjennomgang av empirisk data at inndelingen med bruk av 3-deling innefor hvert kjerneområde blir for "trangt". Man klarer ikke å dekke de problemområder som ligger innefor hvert kjerneområde. Stray fremhever videre at han er også klar over at modellen kunne vært utformet annerledes og det kunne vært brukt andre begreper, annet antall dimensjoner og sett på relasjoner mellom disse igjen. Men tross disse begrensningene har modellen et viktig fokus på viktigheten av en differensiering. Slik modellen er i dag kommer dette momentet godt fram ved å belyse utfordringene hos en person med ulike tolkningsnivåer og tolkningsrammer med bruk av visuell støtte. Dette er med på å drøfte utfordringer hos en person istedenfor å plassere personen i kategorier. Formatet på modellen gir også mulighet til å visualisere grafisk via datapresentasjon, de atferdsuttrykk en person har gjennom en grafisk profil.

Strukturen i modellen viser seg å være god i forhold til å vise komplekse sammenhenger og gir en oversikt som gir muligheter til å se nye sammenhenger som ellers ville være vanskelig å få fram. Didaktisk viser modellen å ha fordeler til bruk i samtaler når man skal tilbakemelde tolkningen av kartleggingen for skole og foreldre. Samtidig må man ikke la seg tro av at man finner "sannheten" innefor DAT-Kon sirkelen, men det er en måte å fremstille og belyse en kompleks verden (Stray 2010:39-40).

2.6 Sentrale begreper i tolkningsarbeide av en DAT-Kon profil

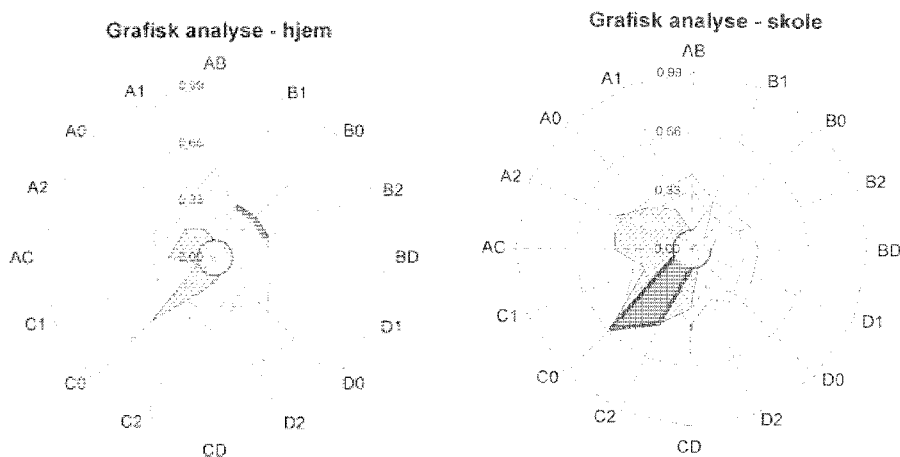
Forståelsesramme

Forståelsesramme er en av de mest sentrale begrepene i DAT-Kon modellen og et nøkkelbegrep som er viktig å ha med seg. Barn kan vise en noenlunde lik atferd gjennom for eksempel å være unnvikende, urolig, og ukonsentrert, men de bakenforliggende grunnene til denne atferden kan være veldig forskjellig. Referansepunkter utenfor problematferden er med på å forklare dette på. I modellen kalles disse punktene for diskriminatorer og er med på å

hjelpe i tolkningsarbeidet og peke i retning av forståelsesramme. Hvordan grunnproblemet forstås er med på å vise betydningen av atferden i de ulike dimensjonene. Uten denne kontrastinformasjonen er det vanskelig å komme med de rette tiltak og man kan oppleve å forverre situasjonen istedenfor å hjelpe (Stray, 2010:41).

Kjerneområder med assosiert og sekundær atferd

Innenfor hver dimensjon i modellen ligger det noen typiske atferdstrekk. Når disse er ”oppfylt” kan denne dimensjonen vise et barns kjerneatferd. Det som kalles et primærutslag. De øvrige problemutfordringer som kommer fram vil være assosiert eller sekundær atferd og blir i tolkningsarbeidet kalt sekundærutslag. Det dannes et mønster av atferdsuttrykk sammensatt med bakgrunnsinformasjonen i denne grafiske fremstillingen. Dette gir mulighet for differensiering og hypoteser å arbeide ut fra. Ut fra dette bilde og den bakgrunnsinformasjonen man har som saksbehandler starter tolkningsarbeidet som kan gi oss en eller flere forståelsesramme. Den grafiske fremstillingen kommer fram i det som kalles DAT-Kon profil. En slik profil er resultatet av å legge inn alle resultater fra skjema A og B fra foreldre og skolen inn i eget analyseverktøyet/dataprogram. Også her er det utarbeidet generelle regler for arbeidet. Under er eksempel på en DAT-Kon profil.

Ved å fremstille med en slik profil ser man også på graden av utslag. Dette er forskjellig ut fra psykiatrisk diagnostisering og empirisk og psykometrisk orientert kartleggingsmetoder. For at

en atferd skal bli sett på som kjerneatferd må den ikke passere en viss grense/utslag på en skala for å bli sett på som kjerneatferd (primærutslag). Graden er fra den som krysser av skjema sin opplevelse av de utfordringer barnet har på det tidspunktet avkrysningen skjedde. Det er informantens dimensjonering. Sterke utslag fra en informant kan gi også informasjon om den som krysser. Det kan være et signal om hjelp fra informanten som er viktig å få med seg eller en rapportering som ikke harmonerer ut fra observasjon. Dette igjen er med å vise at DAT-Kon kartlegging alene ikke er med på å gi det totale bilde av et barns utfordringer. I tillegg til DAT-Kon må man observere og gjøre vurdering om bruk av andre tester/kartleggingsverktøy.

DAT-Kon modellen har altså en 3- deling av tolkningsnivå, inkludert relevant bakgrunnsinformasjon, mulighet til å se et bilde gjennom bruken av analyseverktøyet med vekt på differensiering. Det peker på typiske adaptive løsninger og sekundær problemutvikling. Ikke bare med vekt på kjerneatferden, men også andre deler av DAT-Kon sirkelen (Stray, 2010).

Validitet

I konstruksjon av DAT-Kon og utforming av de ulike delene i kartleggingen er det blitt tatt mer hensyn til forståelighet enn presisjon i innholdet, men det er tatt hensyn til risikoen for skjevheter i rapporteringen ved å bygge inn rutiner i gjennomføringen ved at PP- rådgiver ledsager foreldre/lærere gjennom deler av sjekklisten og innøver rett skåringsteknikk. Med overlappende innhold i de ulike delene og med relativt store områder er det tenkt å være med på å eliminere negative tolkningsproblemer.

Det er utarbeidet normer for validitet basert på erfaringer med hvilke skåringsmønstre som karakteriserer valide undersøkelser og hvilke som er karakteristiske for eksempel under- eller overrapportering av problemer.

Atferdssjekklisten er operasjonalisert ut fra de 16 dimensjonene i DAT-Kon modellen.

Foreldre- og skoleversjonen er lik i form og følger hverandre innholdsmessig, men med noe ulike formuleringer. Utsagnene er laget slik at foreldre og lærer omtaler barn med vansker knyttet til samspill og konsentrasjon. Forståelighet er viktigere enn presisjon i disse utsagnene. Dette innebærer en sårbarhet for innholdsmessig feiltolkning, men i utarbeidelsen av DAT-Kon er det laget rutiner som skal være med på å redusere muligheten for at denne

type skjevheter får avgjørende innvirkning på resultatet. Som sagt tidligere ledsager saksbehandler informanten gjennom sjekklisten og innøver skåringsteknikk. Videre er det stort antall ledd og konsistens i skalaen som er med på å eliminere negative utslag av tolkningsproblemer på enkelte ledd. Profilvaliditet er også ivaretatt ved vurdering av erfaring med hvilke skåringsmønstre som blir sett på som valide og hvilke som blir sett på som underoverrapportering av problemer (Stray, 2010)

2.7 Hvem kan bruke DAT-Kon?

Utgangspunktet for utviklingen av DAT-Kon er at det skal være et kartleggingsverktøy til bruk i 1. og 2. linjetjenesten. Aller helst i et samarbeid. For å kunne bli sertifisert i bruken av DAT-Kon må man gjennomføre introduksjonskurs, praktisk kurs og sertifisering.

Introduksjonskurset er en gjennomgang av teorien bak modellen DAT-Kon. Kurset gir en innføring i hvordan atferds- og konsentrasjonsvansker i skolen kan forstås på en måte som gir konkrete retningslinjer for utforming av praktiske tiltak i skole og i hjemmemiljø. Kurset gir samtidig det teoretiske grunnlag for å kunne anvende kartleggingsundersøkelsen. Det praktiske kurset forutsetter introduksjonskurset. Ved å gjennomføre det praktiske kurset er man klar for å gjennomføre en undersøkelse basert på kartleggingsverktøyet. For å være med på dette praktiske kurset må deltakeren i sitt daglige arbeide foreta utredningsarbeid knyttet til barns opplærings situasjon og være knyttet til et tverrfaglig team der det gis mulighet for drøfting av resultater og tiltak i tilknytning til arbeidet med DAT-Kon. Dette teamet bør ha tilgang på psykologisk fagkompetanse.

Etter gjennomført teoretisk og praktisk kurs kan man begynne å praktisere kartleggingsverktøyet under veiledning. Denne perioden bør ikke være mindre enn et halvt år. I løpet av veiledningsperioden skal deltakeren selvstendig ha utarbeidet minimum 5 utredningsprotokoller og mottatt veiledning på disse.

For å oppnå den endelige sertifisering presenteres en sak som er gjennomført i sin helhet med basis i en skriftlig rapport til veileder/fagteam og vil på den måten vise evnen til å presentere og diskutere en sak på en kvalifisert måte (Stray, 2002).

2.8 Praktisk gjennomføring av DAT-Kon

Presentasjonen av praktisk gjennomføring av kartleggingsverktøyet DAT-Kon bygger på artikkelen "Om DAT-Kon" av Torstein Stray (2002) samt min egen erfaring med bruken av kartleggingsverktøyet.

Før oppstart av bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon må foreldre og lærer bli godt informert om det kartleggingsarbeidet som skal gjøres. En gjensidig enighet om arbeidet som skal gjøres er det optimale for videre gang i saken. Den ansatte i PP- tjenesten må orientere skolen og foreldre om omfang, innsyn, rapportering, og oppbevaring av innhentede opplysninger.

Kartleggingsverktøyet baserer seg på to atferdssjekklister for foreldre og skole. Den ene sjekklisten kalles skjema A. De involverte får hvert sitt skjema for avkrysning. Erfaringen er at hvis noen besvarer skjema sammen er det lett for at det inngås kompromisser som til sist kan tildekke viktig informasjon. Atferdssjekklisten består av 160 utsagn om barn med ulike vansker eller trekk som er assosiert med atferds- og konsentrasjonsvansker slik de er definert ut fra modellens 16 kliniske skalaer. Den læreren eller de ansatte i skolen som skal fylle ut skjema skal ha kjennskap til elevens atferd og situasjon på alle arenaer. Altså den som kjenner eleven best. Ut fra grunnleggerens side er det anbefalt at flere enn en lærer fyller ut slikt skjema. Bare en vil gi et snevert syn og lite dekkende bilde av situasjonen. Eksempel fra skjema A er klippet inn under.

2. Vurderinger av barnets mestringsområder, miljøforhold og helse

Nedenfor finner du en del utsagn som beskriver ulike sider ved barnet og dets omgivelser, som har med ressurser, miljøforhold og helse å gjøre. Les gjennom alle utsagnene, og prøv å ta stilling til hvordan hvert utsagn passer som en beskrivelse av det aktuelle barnet / eller barnets situasjon.

Der som utsagnet **passer dårlig, eller ikke i det hele tatt**, settes kryss i boks 1, hvis utsagnet **passer ganske godt, men ikke fullt ut**, settes kryss i boks 2. Boks 3 krysses hvis utsagnet **passer meget godt**. Sett kun ett kryss for hvert utsagn, og plasser krysset i boksen - ikke mellom boksene

Mestringsområder

Sett kryss i en av rubrikkene for hvert utsagn. Unngå å hoppe over utsagn hvis mulig

Boks 1: PASSER IKKE **Boks 2: PASSER GANSKE GODT** **Boks 3: PASSER MEGET GODT**

	1	2	3
1 Har god praktisk sans / problemløsningsevne / evne til å finne ut av ting			
2 Har humoristisk sans / godt humør / sjarm			
3 Er kreativ og oppfinnsom (gjelder også "streker" og innfall som ikke alltid er positive)			
4 Er spenstig / flink med kroppen			
5 Er tålmodig og arbeidsom i mange aktiviteter			
6 Har gode ferdigheter (tegning / håndarbeid / mekanikk o.l.)			
7 Har gode ferdigheter innen spesielle områder (f.eks. data, teknikk, musikk, idrett o.l.)			
8 Viser gode ferdigheter i mange skolepregede (faglige) aktiviteter			
9 Er selvstendig og uavhengig / prøver å finne ut av ting selv			
10 Er omgjengelig / flink til å knytte kontakter og holde på venner			
11 Mestrer godt lek/samspill i situasjoner med liten voksen kontroll / tilsyn (f.eks. friminutt)			
12 Mestrer godt lek / samspill med andre barn der voksne tilrettelegger / gir struktur til leken			
13 Mestrer godt samspill med voksne (en til én situasjoner)			

Kommentarer (hvis det er vanskelig å finne mestringsområder, nevnt gjente interesser)

(Utsnitt fra DAT-Kon, A- skjema)

Videre er det utviklet et skjema for barnets utvikling, oppvekstbetingelser, ressurser og nåværende livssituasjon. Dette kalles skjema B. Det er foreldrene eller de som kjenner barnets første leveår som besvarer dette sammen. Den som skal besvare undersøkelsen forutsettes å være den av foreldrene som har den nærmeste (daglige) kontakt med barnet. Gjerne begge foreldre. Min erfaring som saksbehandler er at det er verdifullt for videre samarbeidet med foreldrene og kontakten å gjennomføre B skjema sammens med foreldrene. Jeg har da mulighet til å komme med utfyllende spørsmål og foreldrene kommer gjerne gode eksempler eller historier som gir ytterlig forståelse av barnet og situasjonen før og etter skolestart. Stray har også fremhevet viktigheten av å instruere/være tilgjengelig i gjennomføringen av skjema for å øke kartleggingens validitet.

Skjema B er utviklet for å sikre informasjon om barnets typiske atferdstrekk de 6 første leveårene og gi viktige anamnesticke opplysninger i strukturert form gjennom 13 tema i barns utvikling. Et eksempel fra skjema B er klippet inn under.

B-6. Modenhet i samspill og lek med andre

Har barnet i løpet av de første 6 leveårene hatt spesielle problemer knyttet til sosial umodenhet eller vansker med å forstå regler for samvær med andre barn?

Eksempler knyttet til spørsmålet. Sett kryss hvis eksemplet passer helt eller delvis

		Hug utsett	Eller skole- stær
1	Barnet ble ofte, fra 2-3 års alder, satt utenfor, eller utstøtt av lek med andre barn, selv om barnet var sosialt interessert / glad i å leke med andre. (Beskriv gjerne omstendighetene rundt dette nedenfor)	☐	☐ 0-1
2	Barnet kunne leke greit med yngre barn, men mestret dårlig lek med jevnaldrende.	☐	☐ 0-2
3	Barnet opptrådte ofte umodent, negativt selvhverdende, "brøt seg inn" i eller forstyrret andres lek på en måte som førte til utsløtning eller avvisning.	☐	☐ 0-3
4	Barnet søkte som oftest mot voksne når det ville leke, selv om det var andre barn i nærheten.	☐	☐ 0-4
5	Barnet kunne bare leke normalt med andre barn når voksne tilrettela og organiserte lekene.	☐	☐ 0-5

Ingen av eksemplene ovenfor passer. Barnet har under hele oppveksten vært på høyde med andre barn på samme alder når det gjelder modenhet i samspill og lek

Andre problemer: Barnet har hatt andre problemer knyttet til samspill med andre barn, som ikke står nevnt i eksemplene ovenfor. Beskriv i så fall i kommentarfeltet nedenfor.

Kommentarfelt: (Benyttes ved kommentarer til eventuelle avkryssede eksempler, eller ved bruk om avkryssing)

(utsnitt av DAT-Kon, skjema B)

DAT-Kon er utarbeidet for to aldersgrupper. Førskole: 3-6 år og grunnskole: 6-16 år. I denne oppgaven går jeg ikke i detalj på skjema for førskolebarn da min problemstilling omhandler grunnskolen. Men jeg kan generelt si at førskoleversjonen bygger på samme lest som grunnskoleversjonen, men med noen omformuleringer for å kunne være tilpasset aldersgruppa og barnehagen.

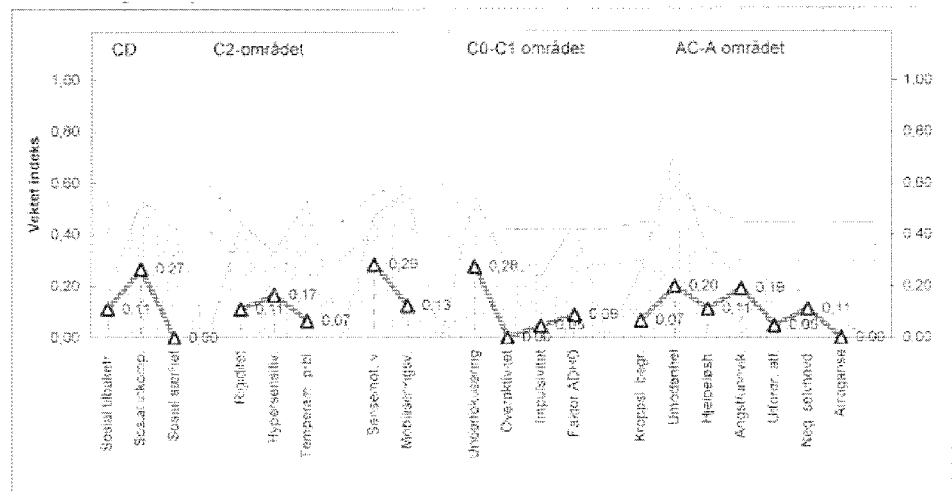
Det er ikke påkrevd at man gjennomfører DAT-Kon kartleggingen i sin fullstendige form med både foreldre- og lærer del, men fullstendig gjennomføring vil gi de beste mulighetene for valide resultater. Det er for eksempel mulig å starte med lærerdelen for å se på alvorlighetsgraden beskrevet fra skolens side. Eller man kan begynne med foreldredelen hvis saken primært er henvist fra foreldrene. Det er en forutsetning at saken er henvist for atferds- eller konsentrasjonsvansker i en eller annen form. Det som er erfart er at man vil få best informasjon hvis man bruker DAT-Kon som et ledd i en bredere kartlegging som kan

inneholde kognitive tester, anamnese, observasjon blant annet. DAT-Kon alene som kilde for informasjon er ikke anbefalt. Videre er det fremhevet at DAT- Kon ikke ment til bruk som diagnostisk verktøy.

DAt-Kon i sin utforming har en viss likhet med kjente sjekklister som Child Behavior Check List forkortet med CBCL (Achenbach), Connors undersøkelse, PIC og lignende. Forskjellen består hovedsakelig i at DAt-Kon undersøkelsen er utviklet på grunnlag av en egen teoretisk modell. De fleste tradisjonelle sjekklister er empirisk basert gjennom faktoranalytiske design (CBCL) eller bruk av kriteriegrupper (PIC).

Når Skjema A og B er gjennomført av foreldrene og A- skjema av skolen legger saksbehandleren inn resultatene i analyseprogrammet "DAt-Kon analysen".

Analyseprogrammet er utarbeidet som et resultat av DAt-Kon modellen. Det vil ut fra inntastingen få en figurativ fremstilling av de involvertes besvarelser av avkrysningsskjemaene. De faktorer som her kommer frem er med inn tolkningsarbeidet som PP- rådgiveren gjennomfører. I noen tilfeller syns jeg det er godt å ha modellene som DAt-Kon profilen og skalaskåre for å visualisere for foreldre og lærere. På den måten kan man med ord og bilde arbeide mot en bedre forståelse av eventuelle lik eller ulik forståelse av utfordringene. Svarene er også samlet i faktorer som har betydning jfr DAt-Kon modellen. Dette blir da utgangspunktet for tolkning og et mål om en bedre og felles forståelse av barnet og barnets utfordringer. Eksempel på skalascore fremstilt i grafisk modell med tilhørende analysefaktorer er klippet inn under.

Eksempel på skalaskåre i en DAT-Kon kartlegging.

Det er utarbeidet kriterier og prosedyrer for tolkning av ulike svarmønstre med tanke på tiltak. Dette er fremstilt i et eget hefte med skjematisk oversikt over tolkningskriterier for DAT-Kon analyse. Det ligger ikke i oppgavens omfang eller viktighet for besvarelsen av problemstillingen å komme konkret inn på tolkningskriterier for analysen eller praktiske gjennomføringen av dette.

Det sentrale i arbeidet videre med resultatene fra kartleggingen er drøftingen i fagteam på arbeidsplassen, tilbakemeldingen til foreldre og skole (hver for seg og sammen) og en skriftlig rapport.

Bearbeidelsen av resultatene fra kartleggingen blir også gjort i faglig team. Rådgiveren som har gjennomført DAT-Kon presenterer utfordringen og hvordan dette kan forstås ut fra manualen som er utarbeidet. Teamet som består av andre med DAT-Kon kompetanse kan så stille ytterligere spørsmål og bidra til drøfting som er med på at rådgiveren får hjelpe der hvor en føler at det er vanskelig å tolke og gjøre rådgiveren trygg på at saken er faglig godt drøftet av flere med kompetanse på område. Dette gir også rådgiveren trygghet i tilbakemeldingen og videre drøfting sammens med foreldre og skole med tanke på tilrettelegging. Til slutt vil arbeidet ende opp i en skriftlig rapport som kan være grunnlag for behov for sakkyndig vurdering og/eller viderchenvisning til 2. linjetjenesten hvis det viser seg nødvendig.

Dat- Kon er et kartleggingsverktøy som det tar tid å bruke. Foreldre og lærere bruker i underkant av en time på å krysse skjema A med sine 160 utsagt, og foreldre gjennomfører B-skjema sammens med PP- rådgiver. I tillegg kommer tolkningsarbeidet, rapportskrivning og tilbakemelding og videre veiledning ved behov. Det er omfattende og alle involverte må ha forståelse for dette før man setter i gang. Men som en av mine informanter sa: ”Det finnes ingen arbeidsmåter som gjør stor forskjell som ikke er krevende. DA-Kon er ikke noen kjapp vei til løsnings og det er det som gir tillitt til DK for min del”. Begrepet tid og samarbeid i arbeidet kommer jeg mer tilbake til videre i oppgaven.

3. Design og metode

Ut fra de valg jeg har tatt for min undersøkelse vil jeg i dette kapitlet vise hvilken design undersøkelsen har og de metoder som jeg har valgt å bruke for å komme fram til mine resultater av undersøkelsen. Det vil også være naturlig å vise argumentene for hvorfor jeg nettopp valgte slik jeg gjorde.

3.1 Valg av forskningsdesign

Min undersøkelse har som formål å bringe frem erfaringer fra bruken av kartleggingsverktøyet DAT- Kon og se på samarbeidet mellom de involverte i denne prosessen. Jeg har gjennom hele prosessen tatt valg i forhold til hvordan jeg mener man kan samle erfaringer og se på samarbeid. Jeg har med mine valg laget meg en forskningsplan. Her kaller jeg det forskningsdesign. Et konkret design er resultat av flere valg. Designets hovedhensikt er å medvirke til resultatene korrespondere med forskningsspørsmålene (Thagaard, 2003:46). Det skal beskrive retningslinjer for hva undersøkelsen fokuserer på, hvem som er informanter, hvor undersøkelsen skal utføres og hvordan den skal utføres.

Casedesign er blant de mest brukte innenfor utdanningsvitenskaplig forskning. Designet forutsetter en generalisering via teori og i casedesign vil det neste alltid være kvalitativ forskningsintervju (Skogen, 2006:61). Ut fra de valg jeg har gjort ser jeg at min undersøkelse vil være knyttet til casedesign.

Casedesign kan beskrives med to dimensjoner og hver dimensjon har to kategorier hver. Det er singelcase og multippelcase. Hver av de kan så være holistiske eller sammensatte case. Singelcase studie er når man gjennomfører en casestudie, mens multippelcase er når man gjennomfører flere casestudier etter hverandre, og bare en om gangen. En holistisk casestudie har bare en analysenhet, mens et sammensatt casestudie har flere analysenheter (Skogen, 2006:57). Ut fra denne beskrivelsen overfor vil jeg i min undersøkelse gjennomføre et sammensatt singelcase studie. Det vil si at det er en studie med flere analysenheter.

I følge Jacobsen (2000) er det to viktige dimensjoner å avklare i valg av design. Det ene er om studien er ekstensiv ved å gå i bredden eller om den er intensiv ved å gå i dybden, og om studien er beskrivende eller kausal (årsaksforklarende). Med dybde menes hvordan en nærmer

seg fenomenet man studerer. Med bredde så er det hvor mange undersøkelseseenheter man velger. I en studie kan man både gå i bredde og i dybde, men det som hindrer for en slik undersøkelse er at omfang blir for stort og det krever mye ressurser.

Min undersøkelse vil være å samle erfaringer fra DAT- Kon gjennom samarbeidet mellom foreldre, pedagoger og PP- rådgivere i 3 tilfeldig utvalgte case. Med dette valget blir det naturlig at det blir en dybdeundersøkelse. Ved å velge en intensiv undersøkelse ønsker jeg å få frem nyanser og detaljer i de ulike erfaringene. Likeså vil jeg kunne vurdere om det finnes overensstemmelse mellom noen erfaringer. Jeg har valgt et beskrivende studie og ikke ute etter årsaksforklaringer.

Det er naturlig å bruke casestudie i denne forskningen siden det er et her - og nå - fenomen i det virkelige liv og det skal ikke foregå noen kontroll eller manipulering av variablene (Skogen, 2006:54).

3.2 Det vitenskapsteoretiske perspektiv

I et forskningsprosjekt innhenter man et nytt sett med informasjon ut fra sine valgte metoder, men man har et sett spilleregler som følges som ligger forankret i vitenskapsteorien. Uten et vitenskaplig ståsted vil det ikke bli forskning.

Gjennom innhenting av erfaringer fra 3 brukerperspektiv og samarbeidet mellom de ulike aktørene vil vi få kunnskap og en dypere forståelse. Det hermeneutiske perspektiv innenfor vitenskapsteori fremhever nettopp betydningen av å fortolke våre handlinger ved å fokusere på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende. Hermeneutikk er fortolkningslære. En hermeneutisk tilnærming legger vekt på at det finnes ikke en egentlig sannhet, men at fenomener kan tolkes på flere nivåer. Hermeneutikk bygger på prinsippet om at mening kan forstås i lys av den sammenheng det vi studere er en del av (Thagaard, 2003: 37).

Fortolkninger av først grad er at vi tolker hva som hender i kraft av at vi selv deltar (eksempel er selve intervju situasjonen og de tanker jeg har om den). Fortolkning av annen grad er at vi tolker en virkelighet som allerede er fortolket av informanten (informasjonen som

informanten kommer med om sine erfaringer om kartleggingsverktøyet og samarbeidet). Når vi så fortolker noen som allerede er fortolket kalles det dobbel hermeneutikk. Det er nettopp dette jeg gjør når jeg innhenter informasjon fra mine informanter om de erfaringer de har gjort og så skal jeg tolke disse i etterkant av datainnsamlingen.

Videre har jeg gjennomført mine tolkninger ut fra de erfaringer jeg selv har med kartleggingsverktøyet og som rådgiver i PP- tjenesten. Dette er min forforståelse som jeg ser på som positivt for forskningen. Forforståelse er nødvendig vilkår for forståelse (jfr. den tyske filosofen Gadamer). Forforståelse vil være med på å gi retning i mitt prosjekt og gi meg ideer om hva jeg skal se etter. På den andre siden er det viktig å ha to (om ikke flere) tanker i hode på en gang og ta hensyn til at min forforståelse kan påvirke i negativ forstand hvis jeg er lite bevisst eller har en reflektert holdning til min egen forforståelse. Min forforståelse kan virke styrende inn på tolkningen. Videre kan min forforståelse henge sammen med andre elementer som igjen gir støtte til min forforståelse. Dette kan være med på å ikke gi meg et åpent blikk i innsamlingen og tolkningen av de erfaringer jeg nå samler. Denne vekslingen mellom forforståelse og forståelse er det den tyske filosofen Heidegger benevner som den hermeneutiske sirkel (Gilje og Grimen, 1993).

Min kunnskap om fenomenet jeg skal forske på og den forforståelse jeg har vil alltid være tilstede. De erfaringer jeg samler inn skal ikke endres på for at det skal passe inn i min forforståelse av fenomenet. Dette har jeg vært bevisst på i forkant av prosjektet. Mitt ønske er at innhenting av empiri skal være med på å reflektere over min forforståelse av fenomenet og dermed innta nye perspektiv. Ved å være bevisst kan møte med informantene bidra til ny erkjennelse som kan revidere min forforståelse og en kan oppleve en sammensmelting av forståelseshorisonter (Kleven, 2002). Dette er en kontinuerlig prosess jfr. den hermeneutiske sirkel. Ikke minst med tanke på forskningsprosessen med de ulike deler (intervju, transkribering, skriving) som påvirker helheten og motsatt.

Kartleggingsverktøyet DAT- Kon er en årsaksbeskrivelse av atferden hos et barn. Den beskrivelsen kommer fra nære voksne rundt barnet, altså deres opplevelse av barnet og atferden. Gjennom tolkningen av beskrivelsene søker vi å oppnå en forståelse av enkeltpersoners erfaringer. Dette er jo nettopp utgangspunktet i den fenomenologiske tradisjon (Thagaard, 2003). Rådgivers, foreldrenes og pedagogens erfaringer, kunnskaper og refleksjoner om atferd og kartleggingsverktøyet blir dermed utgangspunktet for forskningen

og mitt tolkningsarbeid. Jeg ser på denne måten på verktøyet DAT-Kon som et fenomen og går ikke inn i den ytre verden. Med det så mener jeg at denne oppgaven omhandler ikke en analyse av teorien bak verktøyet, analyse av kvaliteten på verktøyet eller om tolkningen av resultatene hos de respektive case som jeg i oppgaven er korrekt, godt tolket osv. Jeg har innhentet informasjon om erfaringer fra praktisk bruk av kartleggingsverktøyet og samarbeidet rundt 3 elever. Ut fra deres erfaringer har jeg gjennomført en analyse.

3.3 Metode for datainnsamling

Begrepet metode står for hvordan informasjon skal samles inn, behandles og analyseres.

Formålet med min undersøkelse er å innhente erfaringer gjennom en kvalitativ forskningsprosjekt. Kvalitativ metode er å leve seg inn i og oppfatte mønster i et mangfold av sanseinntrykk uten å måle og analyserer ved hjelp av tall (Hellevik, 2006). Hellevik beskriver også kvalitativ data som udefinierbar "kunst" og Ringdal (2001) bringer inn at kvalitativ forskning har et fåtall case i motsetning til kvantitativ forskning som består av mange enheter.

Problemstillingen for oppgaven er som tidligere fortalt; Hvilke erfaringer har foreldre, pedagoger og Pedagogisk Psykologisk rådgivere med bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon i samarbeidet rundt 3 elever i grunnskolen? Denne problemstillingen er mitt holdepunkt for oppgaven. Ut fra problemstillingen har jeg kommet fram til at jeg aller best vil få svar på mine forskningsspørsmål gjennom bruk av intervju. Det var ikke før midten av det 20. århundre at intervju ble egen metode. Språket i intervjuet har også endret seg fra en mer asymmetrisk relasjon, mens nå er intervjuer og informant i et samarbeidsprosjekt. Dette opplever metoden å få kritikk for (Ryen, 2002:134). Jeg ser på intervjuet som en forskningssamtale med et ønske om å forstå verden fra informantens side (Johnsen, 2006:122). På den måten møter jeg mine informanter og arbeider mot mitt mål om å innhente erfaringer fra foreldre, pedagoger og PP- rådgivere med bruken av DAT-Kon og samarbeidet mellom de ulike aktørene.

Intervjuet blir en forskningssamtale hvor jeg skal sette meg inn i og innhente erfaringer ut fra informantens ståsted. Skulle oppgaven være å innhente informasjon fra langt flere informanter enn de som jeg har skissert vil spørreskjema (istedenfor intervju) være den rette metoden reint praktisk. Likeså om data jeg skulle innhente var mer gradert ville det vært enklere å besvare

gjennom spørreskjema. Jeg sier ikke med dette at spørreskjema er uaktuelt og jeg må bruke intervju, men jeg vurderer det som den beste metoden. Triangulering, ved bruk av både intervju og spørreskjema, er også en variant som kan gi oppgaven en bredere bekreftelse av de funn som kommer fram, men ut fra størrelsen på oppgaven og mitt valg av problemstilling så jeg ikke dette som en metode som vil gi meg mer informasjon om tema enn det et intervju vil gi meg.

3.3.1 Intervjuene

Intervjuene ble semistrukturerte intervju. Det vil si at jeg på forhånd laget en intervjuguide med de sentrale spørsmålene jeg ønsker å få svar på. I tillegg til spørsmålene hadde jeg i intervjuet muligheten til å komme med utfyllende spørsmål som ga viktig informasjon til besvarelsen og videre til min analyse. Utformingene av forskningsspørsmål og gjennomføringen av intervju er et sentralt moment i prosjektet med tanke på det videre arbeidet med analyse av empiri. Ved å gi informantene spørsmålene på forhånd hadde de mulighet til å tenke gjennom det jeg spurte etter og de hadde på den måten også mulighet til å vurdere deltakelse.

De fleste forskere er enig i at man på et eller annet stadium i møte med informanten bør bruke en intervjuguide (Ryen, 2002: 96). Hvor formalisert dette skal være kan variere. Et for stramt intervju kan gjøre til at man ikke fanger opp eller misforstår fenomener, og føre til at interaksjonen blir for låst. En slik måte å intervju vil også ekskludere betydningen av kontekst, som er sentralt i kvalitative intervju. Blir intervjuet før løst kan man på den andre siden oppleve at viktige fenomen ikke kommer med i intervjuet. Vet man på forhånd hva man er på leting etter et det ingen grunn til å utelate fokus på dette i intervjuet. Da er heller poenget å fokusere på hvordan man stiller spørsmålene og unngår ledende spørsmål. Jeg gjennomførte intervjuet med å gå fra det generelle til det mer spesifikke.

Et viktig moment ved å utvikle en intervjuguide var at jeg på forhånd hadde tenkt godt gjennom min undersøkelse, tatt valg og operasjonalisert problemstillingen til spørsmål som kan gi meg mulighet til å besvare problemstillingen. Det var viktig at operasjonaliseringen var forståelig og dekkende. Forhåndsstruktur var også viktig for å ikke samle en mengde av unødig informasjon. En viss struktur blir en betingelse for analysen og sammenligninger på tvers (Ryen, 2002). Det sentrale var å ivareta den fleksibilitet som tema, kontekst og informant

tilbyr. Jeg følte meg godt forberedt gjennom å ha oppsøkt veiledning og ved at jeg gjennomførte prøveintervju med en PP- ansatt som gav meg konstruktiv tilbakemelding.

Å bli intervjuet var ikke noe hverdagslig situasjon for mine informanter. Det er mer naturlig for meg i min hverdag i PP- tjenesten å være den som stiller spørsmålene enn det er for pedagogen eller foreldrene å bli stilt spørsmål om sine erfaringer med DAT- Kon. Alle mine informanter uttrykte at de var spent på intervjuet. Spesielt ei mor sa ho var nervøs. At jeg brukte digital opptaker syns de var ubehagelig i starten, men alle glemte at den etter kort tid og samtalen foregikk i løsere former. Lengden på intervjuet var alt fra 35 min til 90 minutter. Alle informantene sa etter intervjuet at de syns det gikk så fort, at de syns det var en positiv opplevelse og to sa at det kunne gjerne vært flere spørsmål. En av mine informanter uttrykte dette på denne måten: ”Nå har jeg pratet meg så varm i trøya at vi kan bare fortsette. Dette her var jo arti”.

Å gjennomføre intervjuene med bruk av opptaker frigjorde meg fra hektisk skriving underveis i intervjuet, jeg kunne ha fokus på mine spørsmål og informanten og slik kunne jeg vurdere nødvendigheten av oppfølgende spørsmål. Jeg hadde også med penn og papir slik at jeg kunne gjøre meg notater underveis som ikke kom med på opptak, men jeg fikk lite bruk for dette. Jeg ga mine informanter et åpent tilbud om hvor intervjuet ble gjennomført. Intervjuene ble gjennomført på skolen der pedagogene jobbet og de andre på mitt kontor etter informantenes ønske. Jeg opplevde alle informantene som bekvem i samtalsituasjonen foruten bruken av lydopptak. Ei mor uttrykte at hun synes det var godt å reflektere over prosessen som har vært og snakke om det til en annen, som ikke har vært personlig engasjert i prosessen.

3.3.2 Utvalget

I kvalitative studier baserer forskningen seg på strategiske utvalg. Vi velger informanter ut fra deres egenskaper eller strategiske kvalifikasjoner sett i lys av problemstillingen (Thagaard, 2003).

Mitt utvalg er med utgangspunkt i alle ansatte sertifisert i bruken av DAT-Kon ved et PP- kontor. Ved kontoret var det på det tidspunktet 9 ansatte sertifisert i bruk av kartleggingsverktøyet DAT- Kon. 9 ansatte ble spurt om å samle alle henviste saker fra grunnskolen hvor de har brukt DAT- Kon (i sin helhet) de siste 2 årene. I sin helhet menes at

det er gjennomført både A- og B- skjema for foresatte, pedagog har krysset skjema for skole, det har vært tilbakemeldinger, tiltak er satt i gang og evaluert. Totalt ble dette 77 saker. Alle sakene var anonyme for meg.

Ut fra denne strategiske utvelgelsen ble det gjennomført en tilfeldig utvelgelse av 10 saker som alle hadde sine foreldre, saksbehandler i PP- tjenesten og pedagog. Alle 10 sakene fikk forespørsel om å være med i undersøkelsen. De ble kontaktet per brev og videre fulgt opp med telefon. I utgangspunktet var jeg bare ute etter 3 saker, men jeg så det som nødvendig å sende ut tilbud på 10 saker med mål om å til slutt få alle 3 informantgruppene representert på 3 saker og vurdere behovet for prøveintervju. Informantene fikk informasjon om min taushetsplikt, de fikk utlevert et samtykkeskjema og informasjon om muligheten til å trekke seg underveis eller etterpå. De fikk også få tilbud om å lese gjennom det transkriberte intervjuet. Denne informasjonen kom i brev til informantene (se vedlegg)

I prosessen med utvelgelse vurderte jeg også å ha med henviste saker omhandlende førskolebarn. Men blant de sertifiserte brukere av DAT-Kon på PP- kontoret var det flest antall saker gjennomført på grunnskolesiden. Av hensyn til oppgavens omfang og muligheten til å snevre inn oppgaven/problemstillingen ønsket jeg ikke å ha et utvalg hvor det var en miks av saker fra førskole og grunnskole. Siden det var flest saker på grunnskolesiden hvor DAT-Kon var gjennomført i full skala ble det gjort utvalget kun fra grunnskole. Dette var med på å øke oppgavens validitet.

3.3.3 Operasjonalisering

Ut fra oppgavens omfang, tid og ressurser har jeg vurdert og tatt et valg om å innhente erfaringer gjennom 3 saker som er henvist PP- tjenesten hvor DAT- Kon er blitt brukt. Hver sak representerer en PP- rådgivere, en pedagog og en forelder på 3 ulike skoler. Jeg satt da igjen med et utvalg på 3 PP- rådgivere, 3 pedagoger og 3 foreldre. Til sammen ble det 9 personer jeg ønsket jeg å samle inn erfaringer fra gjennom intervju. Tilgangen til utvelgelse var høy siden jeg forsker på egen arbeidsplass (med de moralske og etiske utfordringer det innebærer).

Mitt ønske var også en viss variasjon i type informanter. Med dette så mener jeg at jeg ønsket et utvalg som ikke bare har informanter som er fortrolig med forskning og mestrer sin

livssituasjon. For å få et mer allsidig datagrunnlag ønsket jeg at informantene skulle være mest mulig ulike. I utgangspunktet har de noe til felles og er relevant ut fra problemstillingen, men når informantene er ulike, øker sjansene for å finne ny relevante data (Repstad, 2004).

Så oppgaven tar utgangspunkt i 3 henviste saker som er tilfeldig trukket ut av et utvalg på 77 saker som er henvist PP- tjenesten og hvor DAT-Kon er brukt i det videre arbeidet. U fra de 10 sakene som ble trukket ut fikk jeg positiv tilbakemelding fra 2 foreldre, 2 pedagoger og 3 PP-rådgivere. Tilfeldighetene gjorde det slik at det var 3 saker hvor alle elevene var gutter og de 2 foreldrene som samtykket til å delta var begge mødre. De to pedagogene som samtykket til å delta var kvinner. PP- rådgiverne ble representert med to menn og en kvinne.

Før utvelgelsen hadde jeg fokus på risiko for skjevhet i utvalget og at jeg måtte være observant på om det vil bli en faktor i forhold til funn og analyser i oppgaven (Thagaard, 2003). Utvalget viser seg å ha en viss skjevhet ved at det kun er mødre som har sagt seg villig til å være med i undersøkelsen, det er kun kvinnelige lærer, og at det dessverre ikke ble representanter fra alle 3 informantgruppene i alle tre sakene (selv etter flere oppfordringer per telefon og mail). Jeg kommer tilbake til dette tema seinere i kapitlet.

3.3.4 Noen etiske betraktninger ved gjennomføring av prosjektet

For å gjennomføre forskning må forskerne gjennom såkalte portvakter for å få tilgang til forskningsfeltet (Dalen, 2004). Før jeg kunne begynne min utvelgelse måtte jeg ha tillatelse til å oppsøke informanter gjennom PP- kontorets arkiver. Søknaden ble rettet til leder av kontoret med en redegjørelse for hensikt med prosjektet og hvilke metoder jeg skal bruke. Dette ble den første portvakten. Jeg fikk et skriftlig svar på henvendelsen som var nødvendig som bekreftelse og vedlegg da jeg meldte undersøkelsen til NSD (Norsk samfunnsfaglig datatjeneste). Jfr. reglene for at all forskning har meldeplikt etter Personvernloven § 31, 2000. Innmeldingen foregikk elektronisk og ble godkjent (se vedlegg).

Min neste portvakt i arbeidet var mine informanter. Uten deres deltakelse ville det ikke bli noen forskning. Jeg kontaktet mine informanter først per brev med oppfølgende telefon (se vedlegg). Som vedlegget viser fremhever det formålet med prosjektet og informantenes betydning. Videre presiserer jeg at undersøkelsen er en del av min utdanning og ikke en del av min jobb i PP- tjenesten. Brevet forteller at de jeg kontakter er tilfeldig plukket ut fra et

utvalg, at deltakelse som informant er frivillig og det er muligheten for å trekke seg. Likeså at transkribert data vil bli makulert etter fullført studie.

Etiske avgjørelser har jeg som masterstudent vært nødt til å ta gjennom hele forskningsprosessen. I nær tilknytning til dette var avklaring av roller og forventninger i prosjektet. Jeg er selv ansatt i PP- tjenesten og mine informanter har et nært forhold til min arbeidsplass. Min forskning er nært knyttet til mitt eget yrke og egen arbeidsplass, men ingen av de 77 sakene i utvalget hadde jeg noen kjennskap til fra før. Jeg er selv sertifisert i bruken av DAT- Kon og har god kjennskap til bruken av verktøyet. Under hele prosessen har det vært viktig at jeg har tatt hensyn til behovet for profesjonell distanse for å kunne opptre åpent og søkende. På en andre siden så har det nære forholdet til forskningsarenaen fordeler siden jeg har et godt teoretisk grunnlag, praktisk erfaring og kulturkompetansen i forhold til de informanter som er med (Johnsen, 2006:124, Paulgaard, 1997:70-78).

Å ha nær kontakt med forskningsfeltet betyr at jeg har tilgang til feltet, utgangspunktet for å forstå bedre og for at informanter åpner seg lettere (Repstad, 2004). Som forsker har jeg jobbet aktivt for å være åpen, nysgjerrig og forstå verden fra informantenes ståsted. Ufordringen er å ikke ta noe for gitt, men å undre meg. Jeg har fokusert på å ikke vise noe tegn til å velge side og miste min akademiske distanse. Jeg har en personlig interesse i tema for mitt prosjekt og en forforståelse, men jeg har vært reflektert i forhold til viktigheten av nærhet og distanse. Dette ønsker jeg å vise i oppgaven ved å gi gode beskrivelser og tolkninger, og ikke dele ut karakteristikk. Disse innvendingene er ikke noe absolutt argumenter for å ikke sette i gang, men sider som jeg hele tiden har måtte forholde meg til. Å forske i et kjent miljø og med et fenomen som man selv kjenner og er berørt av har jeg kjent på som en motivasjon i seg selv. Men et viktig spørsmål er om man klarer å innta en posisjon utenfra når man er en "innefraperson"? (Paulgaard, 1997:70)

En avgjørende faktor i mitt prosjekt har vært tid og ressurser. I startfasen tenkte jeg at jeg ville gjennomføre min forskning på anvendelsen av DAT-Kon utenfor min egen arbeidsplass. Det ville gjøre det enklere for å unngå etiske dilemma om å forske i eget felt og det vil kunne gi interessant innblikk i hvordan verktøyet brukes i andre deler av landet, deres tanker om anvendelse og om erfaringene er annerledes enn de jeg selv erfarer i nord. Etter en vurdering av oppgavens størrelse og nøye vurdering av mine egne ressurser for å praktisk kunne gjennomføre oppgaven måtte jeg innse at forskning ble i nord. Så måtte jeg heller ta de

forhåndsregler som er gjennom etisk bevissthet, argumentere og beskrive slik at jeg ikke går i noen faglige feller.

For å skape miljø for gjennomføring av forskning på egen arbeidsplass orienterte jeg tidlig mine kollegaer om mitt prosjekt. De fikk muligheten til å stille spørsmål som igjen gav meg innspill i min prosess frem til problemstilling og bruk av metode. Jeg mener dette har skapt tillit og miljø for gjennomføring av intervju og nysgjerrighet til mitt prosjekt.

En sentral del av min problemstilling er brukerperspektivet som er representert gjennom foreldre og pedagoger. Jeg hadde helt fra starten tanker om det ville bli vanskelig å få foreldre til å takke ja på min henvendelse. Dette fordi jeg vet av egen erfaring at foreldre som er med på kartlegging i utgangspunktet har uttrykt at de synes det tar tid, at det er mye å tenke over og forholde seg til. Da blir spørsmålet om de vil ta seg tid til å reflektere over noen som de kanskje bare er "glad" for å være ferdig med. Dette gav meg en utfordring i forhold til hvordan jeg skulle presentere mitt prosjekt skriftlig i første henvendelse og det gjorde at jeg tidlig bestemte meg for at det vil være nødvendig å følge opp brevet med en telefonsamtale. Hvilket inntrykk og kjemi jeg og informanten får i telefonhenvendelsen kan være med på å avgjøre en foreldres avgjørelse og jeg hadde også mulighet for å fremheve deres bidrag i prosjektet vil være til nytte for videre bruken av kartleggingsverktøyet og andre barn og familier med lignende utfordringer som deres barn. Jeg hadde ikke tenkt på forhånd at jeg ville få problemer med rekruttere pedagoger til mitt prosjekt, men der tok jeg feil. Jeg kommer mer inn på dette seinere i kapitlet.

3.3.5 Hvorfor ble det så vanskelig å få informanter?

Som sagt hadde jeg noen tanker på forhånd om at det ville bli vanskelig å rekruttere foreldre til mitt prosjekt. Ei mor jeg veldig gjerne ville ha med i prosjektet var jeg i kontakt med flere ganger. Hun fikk både brev med forklaring av prosjektet og vi snakket på telefonen. Ho sa aldri nei, men ho sa heller aldri ja. Jeg lyttet til henne og hennes begrunnelser for at det heller ikke passet å være med nå. Det jeg kunne tolke var at ho tok seg ikke tid til å være med, som det er forståelig, men jeg tenker også på om prosessen hun har vært gjennom kan være en grunn til at hun ikke vil delta i prosjektet.

En pedagog jeg gjerne ville ha med i prosjektet fikk jeg aldri svar fra. Jeg henvendte meg per brev, per mail og med gjentatte telefoner. Jeg snakket også med rektor på skolen som sa seg villig til å prøve å motivere pedagogen til å delta i prosjektet. Igjen spør jeg meg om det er fordi pedagogen syntes ved ville være vanskelig å "hente fram" et tilbakelagt kapittel som skolen kunne se på som en var krevende prosess eller var det så enkelt at vedkommende rett og slett ikke hadde tid. Eller klarte ikke jeg å etablere tilgang til skolen? Ble min nære tilknytning til PP- kontoret et hinder og at jeg dermed ikke fikk denne informanten med? Klarte jeg ikke å signalisere min nye og nøytrale posisjon? Dette blir bare hypoteser, men likevel spørsmål som jeg har stilt meg underveis i prosjektet (Paulgaard, 1997:78).

Jeg vurderte underveis å foreta ny trekning fra min gruppe av informanter for å oppnå 3 komplette saker med alle informanter representert, men da som følge å kontakte nytt par med foreldre, pedagog og saksbehandler i PP- tjenesten. Men siden jeg allerede hadde gjort avtaler og møtt engasjerte mennesker som gjerne ville delta beholdt jeg de sakene som først var trukket ut. Spesielt engasjementet hos de mødrene var avgjørende for mitt valg. De sa at de gjerne ville fortelle om prosessen de hadde vært med på da jeg kontaktet dem første gangen.

De spørsmålene jeg her stiller og de erfaringer jeg har med å få alle de informanter som jeg ønsket i mitt prosjekt tar jeg med meg inn i drøftingsdelen av oppgaven. Nettopp fordi prosjektet omhandler erfaringer med bruk av DAT-Kon og samarbeid mellom involverte instanser rundt et henvist barn.

Så kan jeg stille spørsmålet om jeg skulle ha lag fram prosjektet mitt annerledes og dermed ville det vært enklere å få informanter. Jeg kontaktet mine informanter skriftlig per brev og muntlig per telefon. Jeg ble også oppmuntret til å skrive en mail og i ett tilfelle gjorde jeg det. Når jeg likevel ikke får et svar følte jeg det ukomfortabelt å skulle "mase" mer på informantene. Jeg tenkte som så at prosessen med å innhente informanter og hindringer på denne veien er en erfaring i forskningsprosessen, men også et funn i seg selv.

3.3.6 Transkribering

Etter intervjuene var gjennomført begynte transkribering, organiseringen og bearbeidingen av innsamlet data.

Intervjuene ble tatt opp på digital opptaker og transkriberingsarbeidet gjorde jeg selv for å bli kjent med stoffet og for å få en nærhet til materialet. Dette var mitt råmateriale som jeg tok med meg inn i analysen. Dette materiale anvendte jeg som tekst i tolkningsprosessen (jfr mitt hermeneutiske perspektiv). I tillegg til utskriften av mine intervju var egne notater fra intervjuene og ellers fra forskningsprosessen en datakilde. Herunder kommer fakta, observasjon av nonverbal kommunikasjon, iakttagelser og refleksjoner (Dalen, 2004).

3.4 Kategorisering, analyse og drøfting

Neste steg i prosessen var å løfte materialet fra et beskrivende til et fortolkende nivå. Anne Ryen (2002:145) omtaler prosessen videre som en interaktiv prosess. Med dette så mener hun at en forskningsprosess er ikke en kjede av separerte ledd, men en prosess med en mengde sløyfer og man går i en runddans. Denne beskrivelsen kjenner jeg meg godt igjen i. Kommer mer konkret tilbake til dette i seinere kapittel i oppgaven som omhandler prosessen fra funn mot drøfting.

Helt konkret reduserte jeg datamengden fra enheter til kategorier. I den prosessen var målet å få tak i hva informanten virkelig ga uttrykk for. Reint praktisk tok jeg utgangspunkt i intervjuguiden og de operasjonaliserte temaene med organisering av resultatene innenfor de samme overskriftene. Jeg vil finne kjerne-kategorier. Så ble arbeidet å analysere eventuelle forbindelser mellom kategoriene og en overordnet forståelse. For å beskrive prosessen i kategoriseringen nærmere og for å vise analyseprosessen med de ulike kategoriene har jeg samlet dette i et eget kapittel.

Det finnes ulike innfallsvinkler til å angripe det kvalitative datamaterialet. Jeg er inspirert av grounded theory som er en erfaringsbasert teori utviklet av Glaser og Strauss (Ryen, 2002:146). Det vil si at teorien utvikler seg fra innsamlet data som er inndelt i kategorier gjennom en kodingsprosess (en induktiv prosess). Ut fra det utvikles det en teori omkring sentrale fenomener i materialet. Med å bruke denne innfallsvinkelen til analysen blir det viktig at jeg tidlig i prosessen begynte å reflektere over hvilke teoretiske egenskaper kategoriene kan ha. Ved å jobbe på denne måten er det vanskelig skille databearbeiding og tolkning fra hverandre. Det viser at kvalitativ metode ikke er en enkel forskningsmetode. Et

gjentakende aspekt er at datainnsamlingen og dermed også analysearbeidet i kvalitativ forskning er en prosess spredt over tid (Ryen, 2002).

Grounded theory er blitt kalt "the constant comparative method" (Dalen, 2004). Med dette menes at det skjer sammenligninger ved at jeg som forsker er på jakt etter likheter og forskjeller for å få nye måter å få fram nyanser og variasjoner.

Innenfor grounded theory påpekes aspektet med å ha en teoretisk sensitivitet (Dalen, 2004). Altså vise evne til å se teoretisk lovende perspektiver i materialet i analyseprosessen. Det er vanskelig å si når en slik erkjennelse eller en viktig innsikt dukket opp, men jeg opplevde forløsende øyeblikk som fikk arbeidet til å flytte seg et hakk videre. Ved å presentere mine funn til en tidligere kollega dukket det opp nye perspektiv. Plutselig, midt i fremlegget for henne, gikk det opp et lys for meg og en viktig kategori i det videre drøftingsarbeidet falt på plass. Gjennom å drøfte med andre og motta veiledning har oppgaven sakte men sikker snirklet seg videre i de tidligere omtalte sløyfene i analyseprosessen. Man må være på vakt i prosessen og min kjennskap og erfaringer til tema jeg har valgt er igjen en styrke.

3.5 Validitet og reliabilitet

I forskning generelt og i mitt forskningsbidrag er det spørsmål rundt prosjektets validitet og reliabilitet. De to begrepene kommer opprinnelig fra kvantitativ forskning og dermed knyttet andre vitenskapsteoretisk grunnsyn enn kvalitativ forskning. Mitt forskningsbidrag er kvalitativt og diskusjonen om hva som er god kvalitativ forskning er omfattende. Jeg vil ikke her gå inn på denne debatten, men er åpne på at en del av debatten har vært kritikk mot kvalitativ forskning hvor det påpekes at det er vanskelig å skille god kvalitativ forskning fra ikke fult så god kvalitativ forskning. Det som er viktig er at debatten har gitt bevissthet rundt kvalitativ forskning og bruken av tradisjonelle begreper skjerpes (Thagaard, 2003).

Begrepet reliabilitet (pålitelighet) blir i kvalitativ forskning sett på som et lite egnet begrep. Reliabilitet i kvantitativ undersøkelser forutsetter innsamling av data og analyse av data skal kunne etterprøves nøyaktig av andre forskere (Dalen, 2004). Et slikt krav blir vanskelig å stille i kvalitativ studie. Derfor må man de på begrepet reliabilitet på en litt annen måte.

Thagaard (2003:180) viser til forskerne Lincoln og Cuba som drøfter viktige sider rundt begrepene validitet og reliabilitet. De setter fokus på nødvendigheten for å skape tillit i forskningsarbeidet. De viser til 4 kriterier. Tradisjonelt brukes ordene sannhet (intern validitet), anvendelse (ekstern validitet), konsistens (reliabilitet) og nøytralitet (objektivitet). Deres kritikk mot disse begrepene er at de er for lineære i sin årsaksforklaring. De vil heller brukene begrepene kredibilitet, overførbarhet, pålitelighet og bekreftelse. Disse begrepene føler jeg mer fortrolig med.

Min måte å sikre gyldighet og troverdighet gjennom hele prosessen er ved å spille med åpne kort og gjennomføre gode og viktige refleksjoner. Validitet i kvalitativ forskning innebærer i stor grad om metoden reflekterer over de fenomen vi ønsker å få vite noen om (Kvale, 2001:165). Det er nettopp det jeg mener å gjøre gjennom dette prosjektet ved å vise prosessen, besvare min problemstilling gjennom de spørsmål jeg stiller mine informanter og være reflektert over min rolle som forsker. Struktur i intervjuet kan også demme opp mot skjevhet i materialet som kan redusere både reliabilitet og validitet (Ryen, 2002:145)

I mitt arbeid ønsker jeg å vise reliabilitet og validitet ved å gi flere konstruksjoner av virkeligheten. Det kan ikke bli noen generaliseringer ut fra mitt lille utvalg, men tilbakemeldinger fra de 3 gruppene informanter som jeg har intervjuet som er med på å skape et bilde av hvordan de har erfart bruken av kartleggingsverktøyet og samarbeidet med de involverte. Dette vil jeg igjen formidler til mine lesere. Det er vanskelig å utvikle kriterier for kvaliteten av studiet, men mitt mål har vært å gi mine informanter en god gjenkjennelse i beskrivelsen, fortolkningen og konklusjoner (Repstad, 2007). Min fremstilling av data som blir hentet inn er viktig og det er en måte å vise troverdighet på, siden det ikke vil være noen mulighet til etterprøving i samme kontekst den jeg skaper, i min forskning eller innenfor det tidsrommet min forskning foregår (Skogen, 2006). Per i dag vet jeg kun om to prosjekt som har hatt som mål å innhente erfaringer med kartleggingsverktøyet. Det er Mandalprosjektet (Stray, 2004) og evaluering gjort av to ansatte i PP- tjenesten i Åsane (Fagervoll og Nordal, 2011). Parallelt med mitt prosjekt er innhaver av kartleggingsverktøyet DAT-Kon i slutfasen av sitt doktorgradsarbeid. Mitt prosjekt vil uansett bli med et annet fokus siden jeg ønsker å komme med kunnskap om erfaringer, tenkemåter i erfaringer fra kartleggingsverktøyet og samarbeid mellom foreldre, pedagoger og PP- rådgivere.

4. Resultater etter intervjuene

I dette kapitlet av oppgaven skal jeg presentere svar jeg fikk fra mine informanter gjennom intervju. Det ble gjennomført 7 intervju tilhørende 3 henviste saker som problemstillingen er knyttet til. Etter de 7 intervjuene hadde jeg 50 sider transkribert tekstmateriale. Før presentasjon av intervjuene har jeg foretatt en meningsfortetning og forenklinger av materiale (Kvale, 1997). Slik har jeg kunnet kategorisere utsagnene og knytte enhetene sammen.

I bearbeiding av materialet så jeg det som hensiktsmessig å omgjøre intervjuguiden til 5 sentrale områder hvor jeg knytter mine funn. De 5 områdene er:

1. Samarbeid mellom skolen, PP- tjenesten og foreldrene før kartlegging ble gjennomført
2. Praktisk bruk og erfaringer fra gjennomføring av kartleggingsverktøyet DAT-Kon
3. Samarbeidet mellom skolen, PP- tjenesten og foreldrene etter kartleggingen ble gjennomført
4. Egenskaper hos rådgiver/forutsetninger for gjennomføring av kartlegging
5. Forslag om endringer etter erfaring med kartleggingsverktøyet

I presentasjonen av resultatene har jeg valgt å ikke lage noen figurativ fremstilling. Jeg ser det som langt mer hensiktsmessig å beskrive informantenes ulike erfaringer ut fra de 5 kategoriene nevnt over og fra perspektivene foreldre, pedagog, og PP- rådgiver. Dette er også et valg jeg har tatt siden mine 3 saker ikke er komplett. Av hensyn til mine informanter og mitt ansvar for å anonymisere har jeg valgt å gjengi resultatene uten å samle de ulike perspektiv rundt hver enkelt sak, men i mer generelle termer.

Informantens svar er gjengitt så tett opp til hvordan informanten la det frem i intervjuet. I fremstillingen av svarene er det vektlagt å få fram likheter i informantenes uttalelser, hva som er ulikt og hva enkelte informant er opptatt av. Ved enkelte funn er det brukt sitat fra intervjuene for å understreke og fremheve det jeg tolker som sentrale svar fra informantene.

1. Samarbeid mellom skolen, PP- tjenesten og foreldrene før kartlegging ble gjennomført

I alle 3 sakene som er omtalt i denne oppgaven har henvisningen og samarbeidet med PP-tjenesten blitt igangsatt i et samarbeid mellom skolen og foreldrene. Henvisningsårsak for alle 3 sakene var skolefaglige problemer og atferdsproblemer.

Samarbeidet med skolen var vanskelig

De to mødrene uttrykker i intervjuene at samarbeidet med skolen var vanskelig i begynnelsen. De uttrykker at de følte ikke at de ble møtt med forståelse for de spørsmål de stilte angående det faglige opplegget på skolen.

Ei mor sier hun var usikker på om pedagogene på skolen gjorde det som var til det beste for hennes sønn. Hun var så sint og gikk til verbalt angrep på skolen for hvordan de omtalte hennes sønn. Hun forteller at skolen forsvarte seg med å svare tilbake. I ettertid ser hun at dette har ikke førte til noe godt, men det var hennes umiddelbare reaksjon på konkrete episoder. Hun forteller at skolen hadde typiske karakteristikk av guttens problemer og ordene "det er noe galt med han" og "han saboterer undervisningen" var gjentakende. Hun uttrykker at hun følte samarbeidet i begynnelsen var gjennomtrukket av fordommer overfor hennes sønn og det ble veldig mye negativt. "Hele opplegget på skolen gikk i en ond sirkel".

Videre forteller ei mor at samarbeidet mellom hjem og skolen ble bedre etter hennes sønn fikk saksbehandler i PP- tjenesten. Denne endringen skjedde før DAT-Kon ble gjennomført. Mor beskriver det slik: "Møte med PP- tjenesten har vært veldig bra, men samarbeidet med skolen kræsjet. Det er jo ikke uten grunn at PP- tjenesten er inne i bilde. I starten var det vanskelig med skolen. Jeg var sint og skolen var oppgitt. Saksbehandler kom inn som en redning".

Ei mor synes hun måtte mase på skolen for at de skulle ta fatt i de skolefaglige problemene hennes sønn hadde. Videre følte hun at hun måtte mase for å få vite hvilket opplegg de hadde for han slik at han skulle oppleve å mestre skolen. "Han kom jo hjem og gråt fordi han ikke følte at han fikk noe til".

Ei mor uttrykker trygghet ved å ha en saksbehandler i PP- tjenesten. *"Jeg vet at jeg bare kan ringe PPT hvis det er noe jeg trenger hjelp til eller har behov for å snakke om"*. Hun uttrykker at rådgiveren i PP- tjenesten har blitt en videreformidler til skolen siden samarbeidet med skolen på tidspunktet før DAT-Kon ble gjennomført ikke var så bra. Hun følte seg mer forstått av rådgiveren i PP- tjenesten og syntes dermed det var fint å ha en videreformidler. Seinere har samarbeidet med skolen bedret seg og behovet for PP- tjenesten har ikke vært der i samme grad.

Varierende samarbeid mellom skole og hjem

En pedagog uttrykte i intervjuet oppstarten av samarbeidet med hjemmet som vanskelig. Gutten var ny elev på denne skolen og både eleven og mor hadde med seg negative skoleerfaringer fra fortiden. Med disse opplevelsene friskt i minne, så preget det første del av samarbeidet med den nye skolen og guttens kontaktlærer.

En annen pedagog omtalte samarbeidet med hjemmet som helt fint. Pedagogen uttrykker ikke å huske at mor hadde vært frustrert over skolen eller den tilrettelegging som ble gjort der. Pedagogen derimot uttrykker at hun ikke følte at hun fikk gjort nok for gutten. Hun forteller at hun ikke klarte å gi eleven den individuelle tilpasningen han hadde behov for med de ressursene hun hadde til rådighet.

PP- tjenesten var ønsket

De ansatte i PP- tjenesten trekker fram at de hadde et godt samarbeid med mødrene og berømmer mødrenes engasjement og tilstedeværelse på alle møter. De uttrykker at dette var med på å skape et godt samarbeid. En PP- rådgiver trekker frem at i arbeidet var det vanskelig å finne gode tiltak, og dette satte sitt preg på samarbeidet og gjorde det vanskelig.

Videre forteller den samme PP- rådgiveren at han stolte kanskje litt for mye på skolens vurderinger i begynnelsen og det har han angret litt på i ettertid. *"Jeg stolte så på skolens vurderinger at jeg foretok ikke ytterligere testing. Det angrer jeg på"*.

PP- rådgiverne uttrykker at det overordnede samarbeidet med skolen var greit i oppstarten av alle 3 sakene. Oppstarten og samarbeidet for alle de tre sakene i PP- tjenesten omtales som

godt både fra mødrene, pedagogene og de PP- rådgiverne. Mødrene utrykte at de ønsket et samarbeid med PP- tjenesten, de var spørrende til de utfordringer som deres gutter hadde og ønsket en kartlegging av situasjonen.

2. Praktisk bruk og gjennomføring av kartleggingsverktøyet DAT-Kon

Det er vanskelig å huske gjennomføringen

Begge mødrene utrykte først i intervjuene at de syns det er vanskelig å huske tilbake til den praktiske gjennomføringen av DAT-Kon, men etter hvert i samtalen husker de mer. Ei mor forteller at DAT-Kon er en tidkrevende prosess som forventer at du tenker godt igjennom mange utsagn. Hun forteller at hun ble sliten, men at hun nå ikke kan huske at det var to skjema. I ettertid så hun at det var nødvendig med denne kartleggingen, men akkurat der og da var det vanskelig å se at det var viktig å bruke tid på kartleggingen.

Begge mødrene uttrykker i intervjuet at det har vært så mange kartlegginger rundt guttene og de har vært med på så mye møtevirksomhet for sine sønner at de husker ikke DAT-Kon som noe spesielt eller et arbeid som skiller seg ut.

Ulike erfaringer med kartleggingsverktøyet.

For begge pedagogene som ble intervjuet var det i de respektive sakene første gang de brukte DAT-Kon. En pedagog forteller om en god innføring fra saksbehandler. Hun sier at hun følte seg trygg på hensikten med kartleggingen og hvordan hun skulle gjennomføre kartleggingen.

Pedagogene forteller at de brukte cirka 1 time på besvarelsen av A- skjema. Begge uttrykker at de syns det var litt vanskelig å besvare/krysse. Det var flere utsagn som de måtte lese flere ganger, de opplevde at noen var litt lik og dermed lurte de på om de svarte på det samme eller om de ikke hadde forstått den forestående rett.

En pedagog sier hun var redd for at hennes svar ikke skulle bli korrekt. Hun var bekymret for at hun ikke kjente eleven godt nok og at viktige momenter ikke kom tydelig nok frem. Hun

sier videre at hun er helt sikker på at hennes avkrysning og tilbakemelding ville blitt annerledes hvis DAT-Kon hadde blitt gjennomført litt seinere på året.

En annen pedagog forteller at hun ikke fikk praktisk forklaring på hvordan skjema skulle krysses av. Pedagogen sier: *"Jeg fikk ikke mer forklaring enn at det var et kartleggingsverktøy"*. Videre uttrykker hun et savn etter å kunne gjøre besvarelsen i lag med andre kollegaer. Hun undret seg over at ikke hennes kollega, som også arbeider nært med denne eleven, ikke skulle krysse et slikt skjema. I ettertid har hun tenkt på dette og hun tror at prosessen med tiltak ville blitt annerledes hvis det hadde vært to besvarelser fra skolen. Pedagogen uttrykker liten mulighet for å kunne påvirke gjennomføringsprosessen siden hun opplevde å ha lite kontakt med PP- rådgiver.

Begge pedagogene forteller at de i ettertid av denne aktuelle saken har erfaring med gjennomføring av DAT-Kon på andre elever henvist til PP- tjenesten. Pedagogene forteller om ulik erfaring med bruken av kartleggingsverktøyet etter dette. De forteller det er variasjon ut fra hvilken saksbehandler saken har i PP- tjenesten i forhold til gjennomføring av DAT-Kon.

DAT-Kon tar tid og gjennomføres noe ulikt

Alle PP- rådgiverne sier at DAT-Kon tar tid. Men de poengterer at kartlegging rundt en sak alltid tar tid, så DAT-Kon er ikke noe spesiell i så måte. Videre poengterer de viktigheten av å bruke tid for at DAT-Kon skal komme til sin rett. En PP- rådgiver sier det på denne måten: *"Det finnes ingen arbeidsmåter som gjør stor forskjell som ikke er krevende. DAT-Kon er ikke noen kjapp vei til løsningen og det er det som gir tillitt til DAT-Kon for min del. Der jeg har brukt DAT-Kon sitter jeg ikke igjen med følelsen av at det er dårlig anvendt tid, men man må jo ha den tida"*. Videre fremhever den samme rådgiveren at det er viktig å få fram at DAT-Kon ikke gir noe fasitsvar på situasjonen, hvorfor det er blitt slik og hva man må gjøre videre. Det er tilbakemeldingen/analysen som blir utgangspunktet for videre arbeid, drøftinger og felles forståelse.

To PP- rådgivere sier at de ofte starter en ny sak med å gjennomføre DAT-Kon. Dette begrunner de med at kartleggingen gir så mye informasjon og er så strukturert. Mens den tredje PP- rådgiveren sier at DAT-Kon er ikke er det første arbeidet som han setter i gang i en

ny sak. Det er etter flere møter med skolen, foreldrene og eventuelt møte med eleven som er henvist at avgjørelsen om bruken av DAT-Kon blir tatt.

Intervjuene med PP- rådgiverne viser at det er personlige variasjoner i den praktisk gjennomføringen av DAT-Kon. Det kommer fram gjennom at det er ulikheter i forhold til hvor raskt kartleggingsverktøyet blir presentert til foreldre og pedagoger, presentasjon av kartleggingsverktøyet, rekkefølgen på skjema, antall involverte i kartleggingen, tilstedeværelsen i avkrysning av skjema og tilbakemelding/etterarbeid.

En PP- rådgiver sier at han ikke bruker å forklare spesielt i dybden hva DAT-Kon er til foreldre og pedagoger, mens en annen PP- rådgiver sier han bruker tid på å forklare. Han begrunner dette med at han ønsker foreldrene skal ha en realistisk forventning til prosessen videre etter gjennomført kartleggingen og at PP- tjenesten ikke kommer med noe fasitsvar.

To PP- rådgivere forteller at de bruker å starte den praktiske gjennomføringen av kartleggingen med bruk av med B- skjema. De uttrykker en tilfredshet med å bruke B- skjema som utgangspunkt for et mer eller mindre strukturert intervju. De føler at nettopp dette med å bruke B-skjema på denne måten er en styrke ved DAT-Kon og er til god hjelp i arbeidet. En PP- rådgiver sier: *”Det er spørsmål som kan være vanskelig å stille foreldre i et kartleggingsarbeid, men med å ha dette skjema som hjelp blir disse spørsmålene stilt. Å gjøre B- skjema som en samtale gjør det til en god samtale. Syns det har en forløsende effekt”.*

Videre forteller de to PP- rådgiverne at de avslutter arbeidet med skjema B sammens med foreldrene med å praktisk forklare A- skjema, som de får med seg hjem for å krysse.

En PP- rådgiver fremhever at i spesielle tilfeller har opplevd å måtte dele opp arbeidet med de to skjemaene. *”Dette fordi foreldre synes det er en tøff og krevende prosess. Man må ta menneskelige hensyn og ikke presse på for mye. Klima for å gå videre har kommet tilbake etter ei stund og det har vært mulig å gjennomføre hele DAT-Kon”.* I denne konkrete saken som undersøkelsen omhandler var det ikke nødvendig å gjøre dette.

En PP- rådgiver uttrykker å alltid begynne med A- skjema i lag med foreldrene. Han er opptatt av at i sertifiseringen til DAT-Kon har han lært at man skal begynne med skjema A og at det føles helt naturlig å begynne med skjema A. Han bruke god tid på å forklare A- skjema

til foreldrene. Foreldrene får så krysse hver for seg. Etter gjennomføringen av A- skjema introduserer PP- rådgiveren B- skjema. De krysser sammen uten at han er tilstede. PP- rådgiveren forteller at han har en generell erfaring med at det er forskjell i avkrysningene med eller uten han til stede. Han foretrekker heller at foreldrene krysser alene, også tar rådgiveren kontakt hvis det er noe i avkrysninger som er trenger en oppklaring når arbeidet er kommet til tolkningsprosessen.

Alle PP- rådgiverne forteller at foreldrene har gitt god og nyttig informasjon i gjennomføringen av DAT-Kon. De føler foreldrene uttrykker behov for å få fortelle om situasjonen nå og hvordan oppveksten for guttene har vært. Et slikt omfattende arbeid tar tid.

En PP- rådgiver forteller at noen ganger er det så dårlig med tid at det har vært nødvendig å sende ut B- skjema til foreldre i posten. At kartlegginga altså har startet uten at saksbehandler har vært til stede. Slik var det ikke i den konkrete saken undersøkelsen omhandler. I de tilfeller hvor skjema er sendt i posten har rådgiveren gjort en vurdering på forhånd om at dette vil være gjennomførbart for foreldrene. PP- rådgiveren fremhever med dette utfordringen det er for foreldre som synes slike skjema blir omfattende, foreldre som har negativ erfaring med å besvare tilsvarende skjema, eller at det er lese/ skrive problematikk som kan være til hinder for å mestre oppgaven. Når det er blitt sendt ut skjema i posten har saksbehandler gjennomført en oppfølgingssamtale, så i utgangspunktet blir ikke tidsbesparingen så stor.

Videre forteller den samme PP- rådgiveren at noen foreldre trenger tid på å vurdere om de ønsker en kartlegging. De føler det blir en kategorisering av deres barn med å besvare slike standardiserte skjema.

PP- rådgiveren forteller videre at lærere omformulerer utsagnene i skjema når de sitter og krysser. Dette fører til at utsagnet ikke er mulig å ta med når resultatene skal legges inn i analyseprogrammet. Eller man må ta en ny oppklarende runde. Dette er en generell erfaring og ikke noe som skjedde i den konkrete saken som undersøkelsen dreier seg om.

Alle 3 ansatte i PP- tjenesten fremhever viktigheten av å gjennomføre andre tester, observasjoner og samtaler i tillegg til gjennomføringen av DAT-Kon. Det er ikke ofte DAT-kon blir bruket alene. Her igjen en tanke tilbake til den PP- ansatte som i ettertid har angret på

at han ikke gjorde en mer omfattende testing i saken, men stolte litt for mye på skolens vurdering på faglige ferdigheter. En PP- rådgiver sier det tydelig: *”DAT-Kon skal ikke brukes alene. Den inngår i en heilhet og de utfyller hverandre”*.

I den ene saken undersøkelsen omhandler fikk to pedagoger anledning til krysse DAT-Kon. PP- rådgiveren erfarte da at begge skjema var helt like. Det tolker han som lite sannsynlig ville skje hvis de krysset hver for seg. Pedagogene var instruert til å krysse hver for seg. Med å krysse sammen svekker validiteten til kartleggingen.

I de to andre elevsakene var det kun en lærer som var med på kartleggingen. Som tidligere nevnt var det et savn fra en pedagog at kollegaen ikke var involvert i avkrysning og den videre prosessen i kartleggingsarbeidet.

3. Samarbeidet mellom skolen, PP- tjenesten og foreldrene etter kartleggingen ble gjennomført og påfølgende tiltak

Bedre samarbeidet med skolen

Ei mor forteller at hun ikke kan huske at det gjorde noen forskjell på samarbeidet etter gjennomføringen av kartleggingen. Samarbeidet var lik som før kartleggingen i forhold til PP- tjenesten og skolen. Hun kan heller ikke si at tilbakemeldingen ga henne noe større forståelse for sønnens behov. Hun er ikke kritisk til arbeidet som ble gjort, men hun gir ikke uttrykk for intervjuet for endringer. Det som virkelig endret situasjonen var samarbeidet med saksbehandler i PP- tjenesten hvor hun uttrykte stor tilfredshet med å ha noen å prate med, ringe til når hun trengte noen å snakke med og som hun opplevde hadde forståelse for sønnens situasjon.

Den andre mora sier at gjennomføringen av kartleggingen gjorde stor forskjell i samarbeidet med skolen og ansvarsgruppa. De fikk en felles forståelse for utfordringene hennes sønn hadde. Samarbeidet med PP- tjenesten har vært godt hele tiden. Hun opplevde nå at saksbehandler ble mer tydelig. Samarbeidet med skolen endret seg også etter gjennomføringen av DAT-Kon og annen kartlegging (i 2. linjetjenesten). Mor sier det slik: *”Situasjonen er helt annerledes i dag. Det er fantastisk bra samarbeid mellom alle i ansvarsgruppa rundt min sønn. Vi har lært hverandre å kjenne. Vi har nå evaluert og vi har*

snakket om tider som har vært og vi er kommet til enighet. Vi har fått det til i lag". Hun urykker seg positivt om DAT-Kon som kartleggingsverktøy, men ho uttrykker en følelse av at verktøyet er viktigst for rådgiveren i PP- tjenesten.

På spørsmålet om kartleggingen har ført til noen konkrete tiltak svarer begge mødrene negativt på dette. Men etter hvert i intervjuet kommer det fram tiltak som er iverksatt etter kartleggingen er gjennomført, men det er vanskelig å si om dette kommer som et direkte resultat av DAT-Kon. Ei mor forteller at det var da ho leste rapporten, med anbefalte tiltak, det gikk det opp for henne hvor viktig DAT-Kon hadde vært. Ikke nødvendigvis bare for å komme med tiltak, men forståelsen av de utfordringer hennes sønn har og hvordan omgivelsene skal legges til rette slik at han skal få det bedre. Hun uttrykker at det er nødvendig med både en muntlig og en skriftlig tilbakemelding. I den muntlige tilbakemeldingen ble det mange ord, så det var godt å få det skriftlig også.

Opplevelse av samarbeid og en felles forståelse

Den ene pedagog sier at samarbeidet med de involverte var godt før gjennomføringen av DAT-Kon, men at gjennomføringen av kartleggingen var med på å bringe det gode samarbeid videre.

Den andre pedagog fremhever at kartleggingen har ført til en felles forståelse. En felles plattform. Likeså opplever pedagogen at mor er roligere i samarbeidet med skolen. Hun sier: *"Det er akkurat som hun har fått noen svar"*. I tillegg uttrykker den samme pedagogen: *"Jeg har et stort ansvar og jeg tenker mye på det. All denne tenkningen er tøff. Kartleggingen har hjulpet meg i det og det er blitt mindre grubling"*. Videre fremhever pedagogen at kartleggingen har vært med på å få fram momenter i elevens tidlige utvikling som har betydning, men som skolen ikke har tenkt på som betydningsfull. Pedagogen uttrykker seg slik: *"DAT-Kon favner hele eleven og jeg ser på DAT-Kon som veldig nyttig"*.

Begge pedagogene fremhever i intervjuet viktigheten av god tilbakemelding etter kartlegging. En pedagog uttrykker positiv erfaring med tilbakemelding i saken. Hun syns de funn som kom fram i kartleggingen ble lagt muntlig fram på en fin måte både for mor og skolen. I tillegg kom det rapport fra kartleggingsarbeidet. Pedagogen uttrykker å sitte igjen med at de involverte hadde et felles bilde av situasjonen og en bekreftelse på de utfordringer eleven

hadde i skolchverdagen. Pedagogen opplevde å bli tryggere på hvordan skolen kunne hjelpe eleven og at dette hadde stor betydning i rollen som pedagog og arbeidet videre. Ikke minst har kartleggingen vist at eleven har et større behov enn det pedagogene alene klarte å gi. Dette poenget var viktig for pedagogene å få fram. Pedagogen sier det slik: *"Jeg kunne gjøre en bedre jobb etter gjennomføringen av DAT-Kon. Det var avklarende. Det har tatt tid, men det er verd det"*.

Den andre pedagogene uttrykker en annen erfaring angående tilbakemelding etter kartlegging. Pedagogen forteller at skolen fikk en skriftlig rapport, men det var ingen felles muntlig tilbakemelding til skolen og mor i regi av PP- tjenesten. Denne løsningen uttrykker pedagogene misnøye med. *"Det står mye i rapporten og det er vanskelig sortere alt som står der"*. Pedagogen uttrykker mangel på muntlig tilbakemelding fra rådgiver hvor også mor var til stede. Hun kunne ønske et felles møte hvor alle involverte i kartleggingen møttes og hadde en gjennomgang. Det ble heller at skolen tok initiativ til et møte med mor, hvor de gikk gjennom rapporten sammen. Pedagogen forteller at dette var et positivt og avklarende møte hvor de fikk snakket om hva de ville konsentrere seg om videre og som endte med prosesser ble satt i gang. Den samme pedagogene trekker sammenligninger til samarbeid rundt kartlegging av en annen elev henviser til PP- tjenesten. Her ble det gjennomført tilbakemeldingsmøte etter bruk av DAT-Kon og hun opplevde det som viktig for prosessen videre.

Likevel om den sist nevnte pedagogene ikke var fornøyd etter manglende tilbakemeldingsmøte i denne konkrete saken, så fremhever pedagogene at hun ser på DAT-Kon som et nyttig verktøy. DAT-Kon har vært med på å avklare og har bidratt til at hun kan gjøre en bedre jobb overfor eleven.

De to pedagogene som ble intervjuet sier begge at tiltak etter kartleggingen har latt vente på seg. Den ene pedagogene uttrykker at hvis kartleggingen ikke fører til nye tiltak blir prøvd ut har kartleggingen ingen hensikt.

Kartleggingen som ett nytt utgangspunkt for samarbeid

En PP- rådgiver uttrykker at samarbeidet med mor ble enda bedre etter å ha gjennomført kartleggingen. *"Det ble en enda større åpenhet. Jeg tro hun følte at ho ble tatt på alvor"*. På den andre siden er PP- rådgiveren usikker på om samarbeidet mellom PP- tjenesten og skolen

ble noe endret, men derimot førte kartleggingen til et bedre samarbeid mellom skole og hjem. Videre forteller den samme PP- rådgiver at det er usikkert om praksis i skolehverdagen overfor eleven ble noe endret etter bruken av DAT-Kon. *"Skolen var veldig ivrig på å forstå hva som var vanskelig for eleven, men ikke fullt så ivrig på å gjøre endringer i det pedagogiske opplegget på skolen. Dette handlet ikke om pedagogens ufrivillighet, men interne uenigheter"*.

En annen PP- rådgiver sier at samarbeidet med skolen og mor har vært preget av at det er vanskelig å finne gode tiltak. Rådgiveren poengterer også at i denne konkrete saken var det en handlekraftig rektor som har styrt store deler av prosessen. Dette har ført til at prosessen ikke har vært preget av bruk av tid til refleksjon i den grad som han kunne ønske for å lykkes i tilretteleggingen av skolehverdagen for gutten.

Alle 3 PP- rådgiverne uttrykker i intervjuene at DAT-Kon er med på å gi et nytt utgangspunkt i samarbeidet mellom alle involverte. Kartleggingen gir mulighet til å arbeide for en felles referanseramme, og gir et større tilfang av hypoteser og tanker man kan drøfte videre. Slik er det en bevisstgjørende prosess. En PP- rådgiver sier det på denne måten: *"Det er vanskelig å spore direkte effekter i et slikt arbeid, men jeg er sikker på at DAT-Kon har spilt rolle"*.

Videre fremhever en PP- rådgiver at gjennomføringen av DAT-Kon er et tiltak i seg sjøl. Målet om å endre forståelse er et tiltak i forhold til alle involverte parter i en sak som er henvist PP- tjenesten.

Som nevnt tidligere har pedagogene trukket fram hvor stor betydningen tilbakemelding har å si for prosessen. PP- rådgiverne er også opptatt av dette. Alle sier at nye momenter er kommet fram i prosessen ved bruk av DAT-Kon og at i tilbakemeldingen er det gode muligheter til å uttrykke dette. Det bidrar til drøftinger i tilbakemeldingen hvor alle har muligheter til å delta. De forteller at ved bruken av DAT-Kon kan man oppnå en større forståelse rundt utfordringene. Videre fremhever de at en slik prosess tar tid. En PP- rådgiver sier det slik: *"Det er ikke noe som planter seg bare ved en tilbakemelding"*.

En PP- rådgiver fremhever at det er viktig å ha en god rutine for tilbakemelding hvor foreldrene først skal få tilbakemeldingen med utgangspunkt i DAT-Kon profilen, så skolen med foreldre tilstede.

En PP- rådgiver fremhever at en viktig erfaring med bruk av DAT-Kon er at pedagoger generelt er blitt mer engasjert og har bedt om veiledning i større grad nå enn tidligere. Dette var ikke en erfaring i den konkrete saken, men en generell erfaring med bruk av DAT-Kon på dette PP- kontoret.

4. Egenskaper hos rådgiver/forutsetninger for gjennomføring av kartlegging

Betydningen av personlige egenskaper hos rådgivere

Mødrene som har vært med i min undersøkelse uttrykker positiv erfaringer i samarbeidet med PP- tjenesten. De sier mye fint om sine saksbehandlere og uttrykker egenskaper ved disse personene som har betydning for gjennomføringen av kartleggingen og samarbeidet forøvrig. Ei mor sier: ”Saksbehandler snakker mye bra om sønnen min - som er godt for meg som mor å høre”.

I intervjuene trekker begge mødrene frem egenskaper hos sine PP- rådgiver beskrevet med ordene forståelsesfull, tilstede, tilgjengelig, lyttende, faglig dyktig, kommer med forslag, støttespiller, engasjert og handlingsdyktig. De sier det er viktig at de blir møtt der de er.

Ei mor forteller om sin PP- rådgiver: ”X tvinger oss til å tenke gjennom ting”. Hun ser på dette med å bli tvunget til å tenke som en god egenskap. Hun sier at hun hadde en forventning om at det raskt skulle komme tiltak og det skulle skje endringer i skolehverdagen rundt hennes sønn, men opplevde det tok tid. Men videre uttrykker hun at PP- rådgiverens bruk av tid har vært positivt og at rådgivere har lært dem mye. Dem betyr da i denne sammenheng ansvarsgruppa rundt hennes sønn. Hun beskriver at rådgiveren har egenskaper som kommer til uttrykk gjennom å korrigere; ”Han tar oss ned på jorda. I arbeidet etter gjennomføringen av DAT-Kon er saksbehandler flink til å minne oss på hva kartleggingen har fremhevet. På denne måten kan han korrigere positivt”.

Ei anna mor forteller at for henne er det viktig at PP- rådgiveren har vært som et mellomledd mellom henne og skolen. Hun føler at hun er blitt tatt på alvor og dermed har hennes behov blitt møtt og det hun mener er viktig har blitt tatt med videre dit det skal, i dette tilfelle til

skolen. Denne egenskapen hos rådgiver som budbringer og ”katalysator” mellom skole og hjem fremhever hun som betydningsfullt for henne.

Rådgiverens egenskaper og tid til samarbeid har betydning for pedagogens arbeid

Pedagogene ble også i intervjuet bedt om å uttrykke om det er egenskaper hos rådgivere i PP-tjenesten som de mener er av betydning i bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon. Tilbakemeldingene var ikke like samstemte, men generelt sett fremhever de egenskapene; gode kommunikasjonsferdigheter, at de gir god informasjon om prosessen og gir ikke forhåpninger om noen endelige svar på utfordringer ved bruk av kartleggingsverktøyet, som viktig. Videre trekker pedagogene fram viktige egenskaper som vennlighet, å opptre rolig, at rådgiver kan forklare godt, gir en god tilbakemelding til både skolen og foreldrene, og kommer med forslag om tiltak som kan prøves ut. En pedagog sier: *”Disse egenskapene hos saksbehandler vil være med på å trygge meg som pedagog i samarbeidet og prosessen med bruk av DAT-Kon”*.

En pedagog uttrykker at en forutsetning for vellykket kartlegging er at saksbehandler har tid til samarbeid. Ikke bare tid i den praktisk gjennomføringen, men tid i prosessen etterpå.

Nødvendig med god teoretisk forståelse for kartleggingsverktøyet

De 3 PP- rådgiverne uttrykker i intervjuene at en grunnleggende forutsetning og egenskap hos den som skal praktisere DAT-Kon er at rådgiveren må kjenne godt til teorien bak DAT-Kon og dette kartleggingsverktøyets forskjeller fra andre kartleggingsverktøy. De er opptatt av at DAT-Kon er et verktøy som kan være med på å danne et utgangspunkt for å skape seg en forståelse for de utfordringer som eleven har. De trekker frem at kartleggingsverktøy ikke er ment til bruk for diagnostisering.

En PP- rådgiver trekker frem at kartleggingsverktøyet kan misbrukes hvis man har for lite teoretisk kunnskap og man må lære seg å tolke gjennom å bruke kartleggingsverktøyet under veiledning. Rådgiveren sier det er farer ved å ikke kunne bruke kartleggingsverktøyet slik det er ment. Alle 3 PP- rådgiverne fremhever at man må unngå å falle i et spor hvor man bruker verktøyet mekanisk uten å ta individuelle hensyn og reflektere over prosessen.

Alle rådgiverne uttrykker at generell erfaring i jobben som rådgiver i PP- tjenesten har betydning i bruken av DAT-Kon. Gjennom erfaringer får man egenskaper som åpenhet, generelt gode kommunikasjonsferdigheter, gode samarbeidsrelasjoner, relasjonskompetanse og åpenhet for menneskers ulikheter som er nødvendig å ha i en prosess som DAT-Kon innbærer. En PP- rådgiver fremhever egenskaper som menneskesensitivitet, empati og ydmykhet som må være tilstede hos de ansatte i PP- tjenesten og i bruken av DAT-Kon.

En PP- rådgiver forteller at DAT-Kon modellen har gjort han trygger i sitt arbeid. Han har et verktøy med et bredt teoretisk fundament som han står for og som gjør han trygg i samarbeidet med eleven, familien og skolen.

5. Forslag om endringer etter erfaring med kartleggingsverktøyet

Samarbeidet og prosessen er det sentrale

Når mødrene ble spurt om det var noen praktiske endringer ved DAT-Kon de så nødvendigheten av å endre på hadde de ingen konkrete momenter de ville trekke fram. De sa begge to at de husket veldig lite konkret fra selve gjennomføringen. De endringer de uttrykker for fremtidige brukere av DAT-Kon er knyttet til prosessen og samarbeidet mellom de tre involverte partene skole, hjem og PP- tjenesten.

Ei mor uttrykker at i tilbakemeldingen var det litt vanskelig å forstå alt som ble sagt. Hun følte at saksbehandler med fordel kunne være mer kortfattet og direkte. Videre ser hun at viktigheten av kartleggingen og essensen i dette har kommet mer etter hvert, enn akkurat i selve tilbakemeldingen.

Gode tilbakemeldinger og videre samarbeid er nødvendig

Pedagogene uttrykker i intervjuene ulike opplevelser av den praktiske bruken av DAT-Kon og prosesser undervis i arbeidet rundt de konkrete sakene. Pedagogene trekker også frem erfaringer fra bruk av DAT-Kon i andre saker hvor prosessen har vært noe annerledes. Et sentralt moment begge pedagogene er at kartleggingen må resultere i en god tilbakemelding til skolen og foreldrene.

En pedagog spør underveis i intervjuet om det er mulig for fremtiden at skjema A kan ha avkrysning hvor det er mulig å vise at utfordringer hos eleven kommer i perioder/innimellom. I tillegg savnet hun muligheten til å kommentere ved siden av utsagn istedenfor å samle kommentarer på bunnen av skjema. Dette føyer seg inn i tidligere svar fra PP- rådgivere hvor de opplever at pedagoger har uttrykt behov for å kommentere og/eller omformulere utsagn i skjema.

Fokus på rutiner og kontorets kompetanse i tolkningsarbeidet

En PP- rådgiver uttrykker savnet etter et selvrapporteringskjema tilknyttet DAT-Kon, for de elevene som er moden nok til å ta dette i bruk.

En annen PP- rådgiver trekker frem et behov for at PP- kontoret må se på sine rutiner og kompetanse i tolkningsarbeidet. Rådgiveren er opptatt av at tolkningsarbeidet skal gå fra tolkning av profil direkte til tolkningshåndbok. Dette tolkningsarbeidet må saksbehandler selv ha påbegynt før det presenteres til andre i kollegiet/teamet, slik at de kan være behjelpelig i tolkningsarbeidet videre. Han ønsker en mer flittig bruk av det som står i tolkningshåndboken og tid til refleksjon rundt dette. PP- rådgiveren fremhever det slik: *”For det er jo det som er DAT-Kon”*.

5. Den snirklete veien mot drøfting.

I dette kapitlet av oppgaven ønsker jeg å skriftliggjøre prosessen i analysen av materiale fram til siste del av oppgaven som er drøfting. Det blir en refleksjon over fortolkningsprosessen.

Alle funn lar seg ikke drøfte. Det skyldes både oppgavens omfang og at noen funn er mindre aktuelle i forhold til problemstillingen enn andre. Min problemstilling er som kjent:

Hvilke erfaringer har PP- rådgivere, pedagoger og foreldre med bruken av DAT-Kon i samarbeidet rundt 3 elever i grunnskolen?

Som foregående kapittel viste presenterte jeg mine funn fra intervjuene ut fra de 5 sentrale områdene i intervjuguiden. I tillegg fremstiller jeg dem ut fra de 3 brukerperspektivene: foreldre, pedagoger og PP- rådgivere. I prosessen og analysen av mine funn har det pekt seg ut 7 momenter til bruk videre i arbeidet.

- Saksbehandlers viktighet i samarbeidet mellom skole- hjem /PP- ansatt som videreformidler og buffer
- Tidspresset i PP- tjenesten
- Foreldrenes møte med støtteapparatet/ støtteapparatets ivaretagelse av foreldrene
- Pedagogenes behov for veiledning etter gjennomført DAT-Kon
- DAT-Kon gjennomføres ulikt
- Tolkingsferdigheter hos de ansatt i PP- tjenesten
- Etterarbeidets betydning (tolkning/ fremlegg/ møtevirksomhet/ tiltak)

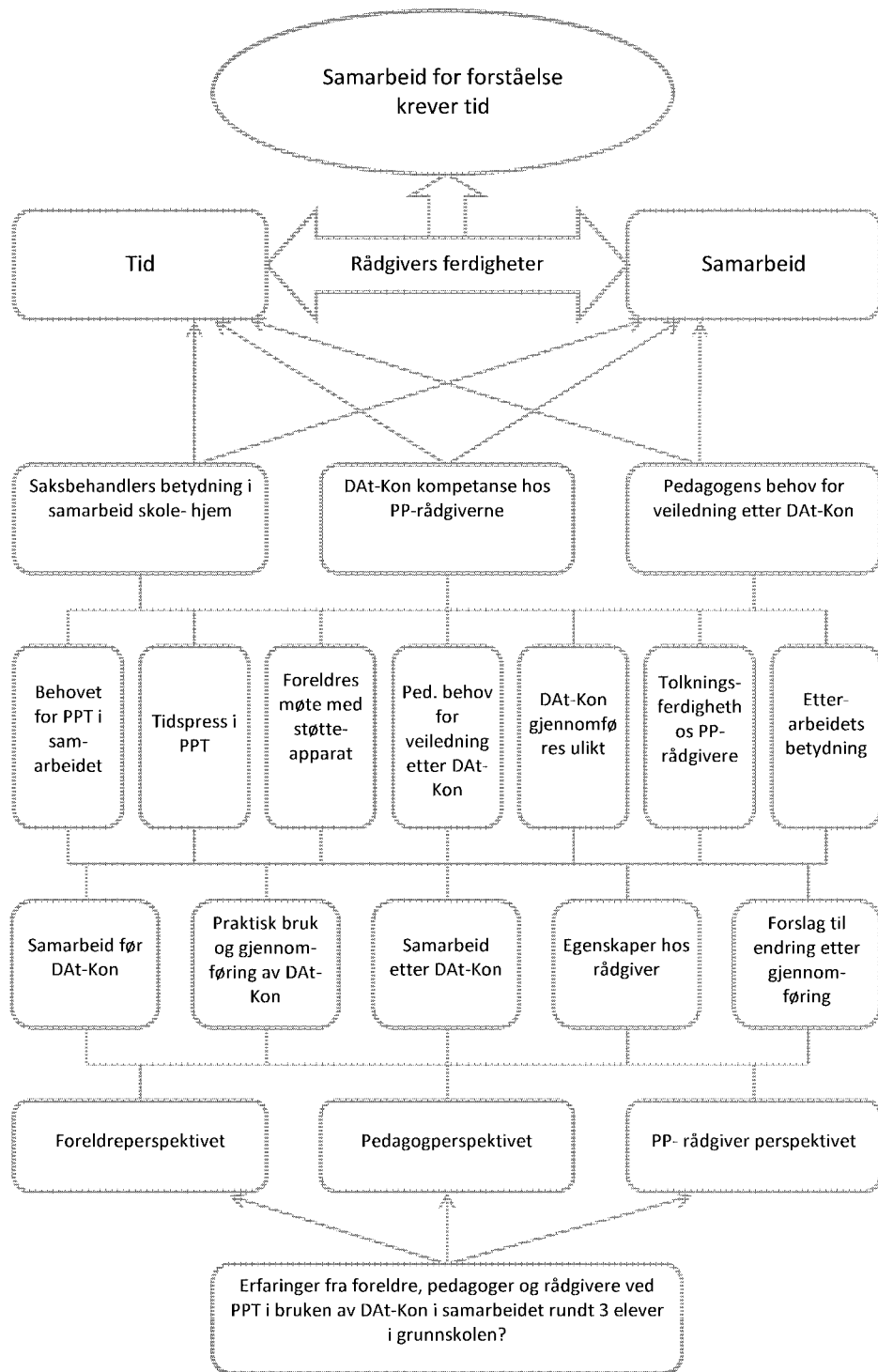
Det blir for omfattende å gå inn i ei drøfte alle de 7 momentene slik de står her og det er ikke alle som er av like stor betydning for besvarelsen av problemstillingen. Gjennom analyseprosessen ble det tydelig at det er 3 hovedkategorier arbeidet vil konsentrere seg rundt videre arbeidet.

- Saksbehandlers betydning i samarbeidet skole og hjem
- Betydningen av saksbehandlers DAT-Kon kompetanse
- Pedagogenes behov for veiledning fra PPT.

I prosessen videre ser jeg at det er to momenter som er gjennomgående hos alle mine informanter og innenfor alle de 5 områdene jeg først begynte mitt analysearbeid rundt. Dette er momentene er tid og samarbeid. Drøfting av funn etter mine intervju vil ta utgangspunkt i de 3 hovedkategoriene inkludert momentene tid og samarbeid.

Modellen på nest side er en fremstilling av den analyseprosessen jeg har vært igjennom. Den viser prosessen fra problemstilling, de 3 ulike brukerperspektiv over til intervju som presenteres ut fra de 5 kategorier. Videre viser modellen de 7 momentene som ble bearbeidet til 3 sentrale områdene som drøftingen omhandler. Momentene tid og samarbeid blir trukket fram fra disse med innvikning av rådgivers ferdigheter.

Modellen ble tydelig for meg mot slutten av arbeidet og prosessen tok tid. Dette viser tilbake til kapitlet omhandlende design og metode og Ryen (2002) sin fremstilling av kvalitativ forskning som en runddans, en interaktiv prosess.

6. Drøfting av resultater

Det sentrale i dette kapitlet er drøfting av funn fra intervjuene belyst gjennom de tre kategoriene: rådgiverens betydning i samarbeidet skole- hjem, betydningen av DAT-Kon kompetanse hos PP- rådgiver og pedagogenes behov for veiledning fra PP- tjenesten. Sentralt innen alle 3 kategoriene er momentene tid og samarbeid. Teorien bak DAT- Kon vil være med inn i drøftingen sammens med annen relevant forskning. Avslutter drøftingen med svar på problemstillingen.

6.1 PP- rådgiverens betydning i samarbeidet skole- hjem

Fra mødrene som ble intervjuet kom det tydelig fram at de hadde behov for en rådgiver i PP- tjenesten for å bedre samarbeid mellom skole og hjem. Pedagogene uttrykte ikke dette like tydelig, men de kommer inn på at samarbeidet med PP- tjenesten har hjulpet på samarbeidet. Rådgiverne blir av mødrene sett på som en videreformidler og en slags buffer i situasjonen mellom skole- hjem. Sett i DAT-Kon modellens fortolkningsperspektiv er det "trist" at skolen og foreldre har behov for en tredjepart må involveres for at et, i utgangspunktet naturlig, samarbeid skal fungere. På den andre siden er det godt at de har noen som de vet kan kontaktes i en vanskelig situasjon og som de igjen opplever kan være en bidragsyter til bedre samarbeid.

Mødrene forteller i intervjuene at de føler seg ikke forstått av skolen og føler seg ikke trygg på at deres gutter får den hjelp de trenger. De uttrykker en mangel på felles forståelse rundt de utfordringene og de behov guttene hadde for hjelp. Dette rører ved et sentralt moment om hvor viktig nettopp et godt samarbeid mellom hjem og skole er for forståelsen av barnet og barnets utfordringer. Ut fra disse erfaringene kan en stille spørsmålet om pedagoger og foreldre har ulik oppfatning av begrepet samarbeid og har ulike forventninger til hva samarbeid skal inneholde.

Samarbeid mellom skole og hjem skal bidra til best mulig læring og utvikling for det enkelte barn. For å oppnå det i størst mulig grad må man inn på sentrale moment som forholdet mellom makt og avmakt, skolens kompetanse, holdninger og innstilling (Nordahl, 2003:9, Skau 2003, Bø 2002). Dette er også sentralt innefor teorien bak DAT-Kon modellen og

kartleggingsverktøyet. Man er nødt til å ta inn over seg i hvor stor grad disse momentene er med på å påvirke vårt samarbeid og vår felles forståelse i forhold til de elevene som kartleggingen dreier seg om. Resultater fra min undersøkelse viser at mødrene opplever å være i en avmakt posisjon i forhold til skolen som institusjon. Samarbeidet preges av holdninger og innstilling som ikke er til fordel for eleven eller samarbeidet. Bruken av DAT-Kon og samarbeidet med PP- tjenesten bedre situasjonen og informantene opplever en økt grad av felles forståelse og samarbeid. Undersøkelsen viser at skolen trenger økt kompetanse og etterlyser mer veiledning. Dette kommer jeg mer inn på under punkt 7.3.

Evaluering av Reform 97 med tema samarbeid mellom hjem og skole viser til at samarbeidet mellom hjem og skole bærer preg av mye informasjon, men liten dialog og reel medvirkning fra foreldrenes side. Men denne evalueringen viser også at det er stor variasjon (Nordahl, 2003). Funn i min undersøkelse bekrefter det evalueringen viser. Den samme evalueringen etter Reform 97 fremhever at der foreldre har et negativt samarbeid med skolen, så er det i de tilfeller hvor barnet har problemer i skolen (Nordahl, 2003: 10). Det vil altså si at nettopp de barna som har vansker i skolehverdagen og de foreldrene som trenger mest tid til samarbeid for å forstå sitt barns behov opplever dårlig samarbeid. Sett i lys av DAT-Kon modellens sårbarhetsperspektiv og de 3 guttene som undersøkelsen omhandler, så er de i en sårbar situasjon og de trenger mye forståelse av de voksne rundt seg. Knyttet til de funn om vanskelig samarbeid mellom skole og hjem kan man også stille seg spørsmålet om i hvor stor grad dette er med på å påvirke samarbeidet og forholdet mellom pedagog og elev.

Psykologspesialist Joachim Haarklou er opptatt av barn med tilknytningsforstyrrelser, deres behov for å bli forstått og deres behov for en trygg havn å komme til⁴. Jeg tenker at disse prinsippene også er sentrale i forhold til de guttene som oppgaven omhandler. Deres atferd kan i mange tilfeller være vanskelig for omgivelsene å takle, men det er nettopp i slike situasjoner de trenger å vite at de kan komme til eller er i en trygg havn med voksne som forstår. Voksne som forstår at det som skjer ikke er en følge av ondskap eller latskap, men som en følge av frustrasjon og at dette kan komme til uttrykk på en negativ måte sett ut fra de forventninger som ligger i skolesystemet. Disse barna er sårbare og har behov for å bli forstått og elsket mest når de fortjener det minst. Konsekvensen av å ikke bli forstått er i mange tilfeller langt større enn de negative handlingene i seg sjøl. Som DAT-Kon modellen viser må

⁴ Handouts fra dagskurs med Joachim Haarklou 16. april 2011, Høgskolen i Harstad.

man ha en differensiert forståelse av atferden eleven viser og lete etter de bakenforliggende faktorer som kan være med på å forklare atferds- og konsentrasjonsvanskene.

Dette perspektivet kan man også knytte til DAT-Kon modellen vektlegging av kroppens betydning sett i fenomenologien og eksistensialismens tradisjon. Kroppen er bærer av følelser og reagere slik den føler er mest hensiktsmessig sett ut fra situasjonen. Hvis situasjonen blir vanskelig kan kroppen reagere slik at det blir til hinder for læring. Det må være en balanse mellom utfordringer og trygghet i hverdagen for at et barn skal ha mulighet til å utvikle seg på lik linje med sine jevnaldrende. Hvis ikke vil kroppen heller prioritere en flukt eller en kamp for på komme i balanse (Stray, 2007). Her er det nærliggende å knytte Vygotskys teori om den proksimale utviklingssonen. Sonen mellom det barnet klarer alene opp mot sitt potensielle nivå. Karstein Huneide tar utgangspunkt i dette når han drøfter elevens utviklingsmuligheter. Han kaller det sone for mulig utvikling. Huneide fremhever hvor viktig det er at lærere og familier gjennom kartlegging søker etter en felles forståelse og tydeligere se sonen for mulig utvikling. Slik kan man også fremheve de positive egenskaper og ressurser hos barnet. Uten å gjøre dette vil en risikere en selvoppfyllende syklus hvor elevens vansker og de voksnes opplevelse av vanskene blir akseptert uten å søke etter bedring og utvikling. Likeså er det fare for at man går inn i en rolle ut fra de karakteristikker man får av andre (Huneide, 2001: 151-154). Funn i mine intervju viser at nettopp DAT-Kon, sammen med annen kartlegging, er et godt verktøy til å oppnå en bedre og felles forståelse, og søker etter tiltak som kan være med på å fremme utvikling og økt samarbeid.

Et sentralt mål for de som er nært knyttet til barnet, og da de som er involvert i en kartlegging med bruk av DAT- Kon, blir å jobbe mot en intersubjektivitet. Et felles fokus og å forstå noe sammen. Det må skapes en tilstedeværelse i møte mellom mennesker som kan være med på å skape endringer. Endringer som fører til en bedre forståelse for de vanskene barnet har og hvordan systemet rundt skal møte barnet. Denne endringen drives frem gjennom fokus og oppmerksomhet på kropp og følelser (Stern, 2007, Lund, 2005). Utfordringen for de voksne seg i mellom og i forhold til barnet blir å være på bølgelengde, finne tonen, snakke sammen og ikke forbi hverandre, komme overens, søke å skjønne og forstå, og snakke samme språk⁵. Huneide bruker også begrepet intersubjektivitet knyttet til forholdet lærer og elev. Han omtaler klasserommet som det intersubjektive rom. Han stiller spørsmålet om elver som har

⁵ Handouts fra dagskurs med Joachim Haarklou 16. april 2011, Høgskolen i Harstad.

ekstra faglige og sosiale utfordringer inkluderes eller ekskluderes i klasserommets subjektive rom (Huneide, 2001:158).

Å oppnå intersubjektivitet tar tid. Sentralt moment i min oppgave er at samarbeid for forståelse tar tid. Tiden brukes til å danne relasjoner, søke å skjønne og forstå. Mellom de to begrepene samarbeid og tid kommer da rådgivers ferdigheter. Et spørsmål som har fulgt meg helt side jeg begynte tanken om tema for masteroppgaven er om rådgivers ferdigheter er avgjørende for hvor mye tid man bruker i en sak og hvor godt samarbeidet blir i en sak. Et funn i min oppgave er at mødrene uttrykker en oppgitteth over det vanskelige samarbeidet med skolen og deres mangel på forståelse. Perspektivet om felles forståelse, samarbeid, fortolkning og betydningen av interaksjon som ligger bak DAT- Kon modellen har PP- rådgiveren med seg inn samarbeidet med foreldrene og pedagogene, men også pedagogene må ha dette perspektivet i sitt samarbeid med foreldre. Det er den enkelte lærer som er avgjørende og ansvaret ligger ikke hos foreldrene. Det er skolen som har den institusjonelle makt (Nordahl, 2003). Så sett ut fra de perspektiv DAT- Kon modellen vektlegger har ikke skolen god nok kompetanse i samarbeidet mellom skole og hjem Ut fra dette kommer spørsmålet: hvilket ansvar og hvilken rolle får PP- tjenesten i forholdet mellom hjelpetrequende brukere og hjelpetrequende skoler? Dette kommer jeg mer tilbake til under punkt 7.3: pedagogens behov for veiledning

Mine funn viser at det oppleves en endring i situasjonen når PP- rådgiveren kom inn. Ei mor uttrykker at DAT-Kon har vært med på å endre situasjonen, men at hun opplevde kartleggingsverktøyet DAT-Kon var viktigst for rådgiveren. Altså, hun fremhever prosessen. Det kan bety at det er ikke kartleggingsverktøyet DAT-Kon som er det avgjørende, men det kan det være rådgivers ferdigheter gjennom evne til å vise empati, relasjonskompetanse, tilstedeværelse, engasjement, forståelse, tilgjengelighet som har hatt innvirkning sammens med bruken av DAT- Kon og modellen som ligger bak. Tilbakemelding etter kartlegging og veiledning til pedagogen viser seg også å ha betydning. Dette momentet kommer jeg mer tilbake til seinere i kapitlet. Det er flere faktorer sammen har vært med på å gi en felles forståelse og bedre samarbeid mellom de involverte rundt de 3 elevene i grunnskolen.

6.2 PP- rådgivernes DAT-Kon kompetanse

DAt-Kon modellen ingen enkel modell. Det kreves kurs, erfaring og tid for å sette seg inn i den. Kartleggingsverktøyet DAt-Kon krever også arbeid og tid. Det uttrykker alle mine informanter. Videre uttrykker de også alle en tilfredshet med å bruke den og at den har nytteverdi. Dette resultatet kommer også Fagervoll og Nordal (2011) fram til i sin undersøkelse gjennomført blant PP- rådgivere i Åsane.

Alle informantene husker ikke gjennomføringen like godt. Denne tilbakemeldingen leder meg inn på tanker om det er bruken av tid underveis i kartleggingen har hatt en innvirkning på at de ikke husker så mye nå eller om det er at det en stund siden kartleggingen ble gjennomført. Både mødrene og en pedagog uttrykker at de ville husket bedre hvis det var et arbeid de nylig hadde gjennomført. Faktoren tid blir igjen et viktig moment. På den andre siden er det prosessen.. Tilbakemelding fra pedagoger og PP- rådgivere gir signaler tilbake til PP- tjenesten om at det ikke blitt brukt nok tid til de nødvendige refleksjoner rundt tolkning og de faktorer som DAt-Kon vektlegger. Betydningen av etterarbeidet og videre veiledning til pedagogene er sentralt i dette.

Alle mine informanter er opptatt av prosessen i gjennomføringen av DAt-Kon og hvor mye betydning tilbakemeldingen etter kartleggingen har for det videre arbeidet. De husker og vektlegger ulikt, og de har ulike opplevelser av tilbakemelding og tiden som er bruk i denne delen av prosessen. Ei mor sier at det har tatt tid å se at DAt-Kon har hatt betydning. I tilbakemeldingen ble det mange ord og hun uttrykker at hun kunne ønske PP- rådgiveren hadde gått mer til kjernen. Hun forteller det var bra det i tillegg var en skriftlig rapport som hun kunne lese.

En pedagog forteller hun har fått erfaring med å gjennomføre DAt- Kon i andre saker henvist PP- tjenesten. Erfaringen er at kartleggingen gjennomført ulikt av PP- rådgiverne. Pedagogen er opptatt av at alle saker bør en lik struktur som inneholder oppstart med god info til alle involverte, at alle som jobber nær med eleven er involvert i kartleggingen og at det er en tilbakemelding der alle møtes og man får en felles forståelse. Ut fra DAt-Kon modellens teori er også dette viktige elementer. PP- rådgiverne fremhever også disse momentene i sine intervju, men undersøkelsen viser likevel at det er ulikheter. En PP- rådgiver uttrykker tanker om ulik praksis blant rådgiverne og at det er potensial for forbedringer i tolkningsferdigheter.

Ulik praksis er knyttet til praktisk bruken av DAT-Kon i form av rekkefølgen i presentasjon av skjema og hvor mye de er involvert i selve gjennomgangen av skjema med foreldrene. Den største forskjellen er i bruken av B- skjema hvor to PP- rådgivere bruker det som et systematisk samtale, mens en ønsker foreldrene skal få mulighet til å krysse skjema på egen hånd. PP- rådgiverne gir alle uttrykk for at tilbakemelding til skole og foreldrene er viktig og at de har en rutine på dette.

Ut fra funn i intervjuene jeg har gjennomført er det nødvendig at rådgiverne i PP- tjenesten reflekterer over sin egen praksis og hvordan praksis påvirker prosessen i samarbeid med foreldre og skole. Man må unngå at ulik praktisering av DAT-Kon fører til redusert kvalitet på kartleggingen og samarbeidet med foreldre og pedagoger. Videre må en reflektere over praksis på kontoret med tanke på arbeid i team og tolkningsferdigheter. PP- rådgiverne uttrykker i undersøkelsen at DAT- Kon krever tid og at de er i mangel på tid. Dette gir signaler om PP- rådgivernes kapasitetsproblemer kan gå ut over gjennomføringen av DAT- Kon og det viktige etterarbeidet i den grad som modellen legger opp til og som rådgiverne selv ønsker. Tema kapasitetsproblemer i PP- tjenesten kommer jeg tilbake til under punkt 7.3.

Forskning gjennomført i forhold til forebyggings- og behandlingsprogrammet ”De utrolige årene” viser at foreldrenes fornøydhet med tiltaket henger sammen med deres stress nivå. Jo lavere stress nivå i inngangen til tiltaket jo bedre resultat (Fossum, 2010). Det er ikke gjort tilsvarende undersøkelser i forhold til bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon, men det er interessant å trekke sammenligninger. Informantene uttrykker iverksettelsen av DAT- Kon som et tiltak som har vært med på senke stressnivået hos foreldre og skolen i de 3 sakene som dette prosjektet omhandler. Både foreldre og pedagogene uttrykker at det er kommet lite tiltak som et direkte resultat av gjennomføringen av DK, men de uttrykker at situasjonen har endret seg. Man har oppnådd en bedre forståelse for situasjonen rundt guttene og de føler seg ivaretatt. Altså har møte med hjelpeapparatet vært forbundet med positive endringer og gode relasjoner slik at deres stressnivå er blitt lavere. I DAT-Kon modellen har kroppens betydning en sentral rolle. Denne forskningen sett i lys av fenomenologien og eksistensialismens fokus på hvordan kroppen reagerer ved stress, motgang og konflikter er interessant punkt å fremheve i denne sammenheng. Ut fra denne forståelsen kan man tolke at et tiltak som DAT-Kon vil gi størst effekt hvis man ikke er veldig stresset, men det kan også være med på å senke stressnivået. Jo lavere stressnivå, jo mer mottakelig er man for tiltak og kan reflektere med klarere tanker både som forelder, pedagog eller elev. Forskning rundt de utrolige årene

viser at foreldrene uttrykker de takler barnas atferdsproblemer bedre. Dette resultatet viser seg også for de foreldrene som kun har gjennomført en opptakssamtale (kontrollgruppe)⁶. Dette viser at foreldrenes opplevelse av å bli lyttet på og opplevelsen av forståelse har innvirkning på hvordan de takler barnas atferdsvansker. Selv om barna opplever tilbakegang og økte problemer viser forskningen at foreldrene er fornøyd. Dette kan man igjen knytte til foreldrenes opplevelse av å bli ivarettatt og lyttet til. Mødrene i mitt utvalg føler seg også ivarettatt og lyttet til. I første omgang PP- rådgiverne og etter hvert også av skolen i en prosess hvor DAT-Kon har blitt brukt og som har det ført til bedre samarbeid og felles forståelse.

De tilbakemeldinger som mødrene og pedagogene gir angående PP- rådgiverens ferdigheter er viktige tilbakemeldinger. Greta Mari Skau (2005) har i sitt forskningsarbeid rundt betydningen av kompetanse presenteret en modell hun kaller kompetansetrekanten. Sidene av trekanten innehar hver sitt betydningsfulle område: teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Alle tre områdene har betydning i et samspill og står i interaksjon med hverandre i et rådgivningsperspektiv. Skau ønsker med modellen å fremme betydningen av personlig kompetanse. Den kvaliteten som hver enkelt står for i seg selv og i forhold til andre. Mine funn viser at alle informantene fremhever viktigheten av personlige og kommunikative egenskaper og ferdigheter. Men pedagogene og PP- rådgiverne fremhever også betydningen av yrkesspesifikke ferdigheter, som nettopp praktisk gjennomføring av DAT-Kon blir en del av, og som ble fremhevet i det forrige avsnittet. Så sett i forhold til min analysemodell hvor begrepet tid og samarbeid er gjennomgående faktorer, så er rådgiverens ferdigheter viktig bindeledd. Skau sitt fokus på personlig kompetanse er sentralt å ta med seg og reflektere over i praktiseringen av kartleggingsverktøyet DAT-Kon. Ikke minst i forhold til målet om en intersubjektivitet, som jeg tidligere har beskrevet viktighetene av i forholdet mellom skole og hjem. PP- rådgiveren har blitt trukket fram som en viktig partner og vil kunne være det i form av teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter, men ikke minst med personlig kompetanse.

⁶ Notater fra workshop med Berit Drugeli og Willy- Tore Mørch på Atferdskonferansen, Atferdssentret Universitetet i Oslo, oktober 2010

6.3 Pedagogenes behov for veiledning fra PP- tjenesten.

Tilbakemeldinger fra mine informanter uttrykker pedagogens behov for veiledning. PP-rådgiverne forteller at kartleggingsverktøyet har ført til en større iver hos pedagoger generelt for veiledning etter oppstart av DAT-Kon. Pedagogene forteller også at de ønsker veiledning og videre samarbeid etter gjennomføringen av DAT-Kon. En pedagog sier at veiledningen og samarbeid etter gjennomført DAT- Kon er det viktigste med kartleggingen. Pedagogene fremhever behovet for at PP- rådgiveren har tid til å gi tilbakemelding og at alle som er involvert i kartleggingen er med på dette. Pedagogene uttrykker at samarbeidet med PP-tjenesten, gjennomføringen av DAT-Kon og PP- rådgiverens egenskaper har vært med på å gi de trygghet i deres rolle som pedagog. Prosessen fører til en felles forståelse og bedre samarbeid med de involverte. De behov pedagogene uttrykker krever at PP- rådgiverne har tid til samarbeid. Ut fra DAT- kon modellens teoretiske utgangspunkt så ser man at det er nødvendig å bruke tid for å oppnå forståelse og endring. I de tilfeller der det ikke meldes om endringer gis det signaler om at det behov for mer bruk av tid til samarbeid.

I oppdrag fra Utdanningsdirektoratet kom Nordlandsforskning, ved Ingrid Fylling og Tina Luther Handegård, i 2009 med rapporten "Kompetanse i krysspress?". Rapporten viser en kartlegging og evaluering av PP- tjenesten. Evalueringen viser at skolene mener PP- tjenesten langt på vei har tilstrekkelig kompetanse, men at PP- tjenestens praksis er i hovedsak knyttet opp mot arbeid med sakkyndig vurdering og individrettet veiledning. Etterspørselen er også størst etter denne type arbeid fra skoler og barnehager. Rapporten fremhever at systemarbeid har fått økt fokus i tjenesten over tid, men systemarbeidet begrenses på grunn av PP-tjenestens kapasitet og at institusjonene ikke etterspør det i like stor grad.

Min undersøkelse viser også til skolens behov for individuell oppfølging og mer individuell veiledning i bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon. Målet er endring og økt forståelse (jfr. fortolkningsperspektivet) i de konkrete sakene. Samarbeidet gir pedagogene trygghet i deres arbeid. Ut fra dette tolker jeg pedagogenes utsagn at det individuelle arbeidet vil ha innflytelse på pedagogens kompetanse som igjen vil ha innflytelse på hele klassen. Jeg tolker det også slik at pedagogene synes det er mange utfordringer knyttet til den henviste eleven, men også til hele klassen enhet gjør at de har behov for veiledning fra PP- tjenesten. De tenker mye på om de gjør jobben sin godt nok, vil gjerne ha bekreftelse og drøfte utfordringer og tiltak med

en rådgiver som har kompetanse. Det behov for veiledning som pedagogene etterspør krever tid. PP- rådgiverne på sin side uttrykker at de har et konstant tidspress. Mødre uttrykker også et behov for oppfølging fra PP- tjenesten ut fra utfordringer i samarbeidet med skolen og mangel på tiltak. De uttrykker ikke at det er PP- tjenesten spesielt som har brukt lang tid i sitt arbeid, men at det har tatt tid å etablere et bedre samarbeid med skolen og kommet dit de er i dag.

I følge Opplæringsloven § 5-6 har PP- tjenesten en dobbeltrolle. De skal bidra med spesialpedagogisk kompetanse i forhold til enkelt elevers behov for spesialpedagogisk hjelp (og sakkyndig vurdering), men PP- tjenesten skal også være et sentral brikke i det lokale spesialpedagogiske nettverket i en kommune. PP- tjenestens skal bære to hatte på samme tid. Det er vanskeligheter knyttet til bytte mellom de to rollene. Evalueringen fra Nordlandsforskning viser at tjenesten kommer i et krysspress i forhold til deres mandat. Edvin Eriksen (2009) fremhever også dette ved å beskrive at PP- tjenesten kommer i en lojalitetsfelle og et kapasitetsmessig skvis. Han stiller det sentrale spørsmålet: Hva er egentlig PP- tjenestens rolle i forhold mellom hjelpetrequende brukere og hjelpetrequende skoler/barnehager? Uansett hvem de hjelper så blir de sett på som lite samarbeidsvillig fra den andre kanten. Eriksen er tydelig på at det er bortimot en umulig oppgave for PP- tjenesten å inneha både sakkyndighetsrollen og rollen som skolen lojale hjelper slik PP- tjenesten er organisert i dag.

Funn fra min undersøkelse er med på understøtter dette dilemmaet. I skviset mellom lojalitet og kapasitet havner bruken av kartleggingsverktøyet DAT- Kon. I tillegg til å bære to hatter er PP- tjenesten opparbeidet en økt kartleggingskompetanse som blir etterspurt i stor grad, men som fører tjenesten i et kapasitetsproblem. Et kapasitets problem som igjen kan føre til at det går utover gjennomføringen av kartleggingen sett i lys av teorien verktøyet er bygd opp på. Presses de ansatte i PP- tjenesten med et så stort antall saker og tempo i hverdagen at det kan gå utover kvaliteten på arbeidet? Hvis svaret er ja står man i konflikt med modellens teoretiske fundament og sentrale grunnsteiner i en rådgivers arbeid.

Som nevnt kommer DAT-Kon i klem mellom lojalitet og kapasitet, men det er også en modell og et verktøy som kan være med på å møte PP- tjenestens utfordringer og skolens utfordring i det systemrettede arbeid. Med utgangspunkt i DAT- Kon modellen vil man skaper en grunnleggende forståelse for hvordan å tolke et barns utfordringer med atferds- og konsentrasjonsvansker. Gjennom kompetanseheving vil dette forplante seg i skolens

håndtering av atferds- og konsentrasjonsvansker og i samarbeidet skole og hjem generelt. For å oppnå dette må PP- rådgivere bruke de sentrale prinsippene i DAT-Kon modellen i veiledningen av flere pedagoger sammen slik at man får økt deres kompetanse til å se mer differensiert på atferd. Se på atferd som språk og lete etter de underliggende faktorer som kan være med på å forklare atferd og konsentrasjonsvansker. Så lenge behovet for individuell veiledning og behov for sakkyndig arbeid fra PP- tjenesten øker så får man ikke muligheten til å snu tendensen mot mer organisatorisk arbeid uten økt antall ansatte i PP- tjenesten. Men hva med heller å øke skolens bemanning med pedagoger og kvalifiserte voksne som kan være elevenes og familiens nærmeste? Det er de som skal skape den trygge havn, jobbe mot en intersubjektivitet og et godt samarbeid mellom skole og hjem. Det er skolens ansvar å møte barns individuelle behov og legge til rette for at også barn med atferds- og konsentrasjonsvansker opplever en utvikling ut fra sine evner og forutsetninger. Samarbeid med mål om økt kunnskaper utvikler seg i en prosess gjennom bruk av tid.

6.4 Svar på problemstillingen

Det er her drøftet erfaringer med kartleggingsverktøyet DAT-Kon innhentet fra foreldre, pedagoger og rådgivere i PP- tjenesten med bakgrunn i egne funn, annen forskning og teori. Ut fra funn i intervjuene som er gjennomført opplever informantene kartleggingsverktøyet som nyttig til bruk i en prosess for å oppnå en felles forståelse og samarbeid. Erfaringene til informantene viser at gjennomføringen av DAT- Kon, med etterfølgende samarbeid, er en tidkrevende prosess. Bruken av tid er en utfordring i forhold til PP- tjenestens kapasitetsproblemer og hjelpebehovet hos foreldrene, elevene og skolen. Undersøkelsen gir ikke tydelige svar på at det er kartleggingsverktøyet konkret som er det avgjørende i samarbeidet mellom foreldre, pedagoger og PP- tjenesten. Men undersøkelsen viser DAT- Kon er med på å starte en prosess som fører til økt samarbeid og felles forståelse. Prosessen påvirkes av rådgiverens ferdigheter og kompetanse. Prosessen er også med på å skape trygghet hos pedagogen i deres arbeid med elever med atferds- og konsentrasjonsvanske, men pedagogene uttrykker et behov for mer veiledning. Undersøkelsen viser at forholdet mellom skole og hjem var vanskelig i alle 3 sakene, men samarbeidet med PP- tjenesten og gjennomføringen av DAT-Kon har gitt et nytt utgangspunkt for samarbeid og forståelse.

For de 3 elevene som undersøkelsen omhandler viser innhentet erfaringer at samarbeidet mellom de sentrale aktører hadde store utfordringer. Da spesielt forholdet mellom hjem og

skole. Ut fra svarene er det signaler om at samarbeidet utviklet seg til det bedre gjennom prosessen med bruk av DAT- Kon, men at faktorer som tid og kapasitetsproblemer påvirker målet om endret forståelse. Likevel om det er hindringer i gjennomføringen og i prosessen viser undersøkelsen til positive erfaringer som gjør at brukerne anbefaler kartleggingsverktøyet til andre.

Funnene kan på bakgrunn av undersøkelsens utvalg ikke generaliseres, men ses på som tendenser til hvordan kartleggingsverktøyet DAT-Kon brukes i samarbeidet mellom foreldre, pedagoger og PP- tjenesten. Mine funn og svar fra mine informanter er lokale "sannheter". Mine fortolkninger er gjort ut fra de foreldrene, pedagogene og PP- ansatte jeg har møtt og dere opplevelser av virkeligheten. Min fortolkning og forståelse vil derfor ha betydning innenfor den konteksten der forskningen er gjennomført. Likevel om det er lokalt og ikke et stort prosjekt, så er det viktig arbeid innefor den kvalitative forskningstradisjon. Fortolkning gir grunnlag for overførbarhet og ikke nødvendigvis direkte de intervjuene som funn i seg selv. Gjennom å rekontekstualisere funnene kan det overføres til andre sammenhenger (Thagaard, 2003). Andre foreldre, pedagoger og PP- rådgivere kan kjenne seg igjen i de erfaringer jeg legger frem og det er i denne gjenkjennelsen som kan gi overførbarhet. Mine fortolkninger og min forståelse kan ha relevans og verdi for andre som arbeider innefor feltet og som bruker DAT-Kon nå eller vurderer å bruke det i fremtiden. På den måten er mitt ønske at denne forståelsen kan føre til endring av praksis.

Å sette seg inn i modellen til kartleggingsverktøyet DAT-Kon er krevende. Det er en omfattende teori med mål om å integrere ulike tradisjoner. At modellen er omfattende gjør den faglig interessant. Den innehar menneskesyn og et teorigrunnlag som er sentral for meg som rådgiver i samarbeidet med skole og med familier som har barn med utfordringer i skolhverdagen. Modellen ønsker å oppnå en differensiert forståelse av barnet, se hele barnet og de påvirkningsfaktorer som er sentral slik at de kan være med på å forklare hvorfor situasjonen er som den er utover det den tradisjonelle kartleggingen gir (Fagervoll og Nordal, 2011).

Tanker om tid - og samarbeid.

Tid til å lytte
Tid til å vente
Tid til å reflektere
Tid til veiledning
Tid for handling
Tid fra kartlegging
Tid for tiltak
Tid til å sette seg inn i
Tid til å gjenta
Opplevelsen av å kaste bort tid
Gleden over å ha brukt tid
Tid til å skape trygghet
Tørr å bruke tid
Å ta seg tid
Dårlig tid
Tidsbruk
Tidspress
Tid til samarbeid
Samarbeid tar tid
Har alle tid til samarbeid?
Bruke tid på å lære seg DA1-Kon
Tid til samarbeid før og tid til samarbeid etterpå
Tid på kontoret
Tid for samarbeid på kontoret
Ting tar tid
Er det en tid for alt?
Må vi ta oss tid til alt?
DA1-Kon tar tid.

Hanne Marit, april 2011

7. Kunne noe vært gjort annerledes?

I dette avsluttende kapitlet vil jeg gjøre noen refleksjoner rundt de valg jeg har tatt underveis i arbeidet med masteroppgaven. Jeg avslutter med noen tanker om veien videre.

Underveis i analysearbeidet har jeg flere ganger tenkt på om jeg skulle ha stått på mer for å få med mine to siste informanter. Jeg har flere ganger fundert over om undersøkelsen min ville blitt mer komplett ved at jeg har fått dem med. Hvis nye momenter kom fram ville det være med på å løfte analysen ytterligere eller ville jeg fått mer bekreftelse på de funn jeg har? Men jeg har valgt å ikke ta mer kontakt med mine ønskede informanter. De har fått gjentatte henvendelser fra meg både muntlig og skriftlig uten at det har ført til noen avtale om intervju. Jeg har respekt for menneskers valg å ikke ville legge frem sin historie for andre. Jeg har også respekt for at den prosessen de tidligere har vært gjennom med bruken av DAT-Kon kan være noe de ikke ønsker å gå tilbake på. De skal ikke trenge å argumentere for sitt valg for å ikke være med i undersøkelsen.

På den andre siden kunne jeg ha gjort omtrekking i mitt datamateriale og fått andre intervjukandidater. Men de informanter som allerede hadde sagt ja til å være med på min undersøkelse var så motivert for deltakelse at jeg ville beholde dem. Sjansen for at jeg også ville få lignende problemer med å få 3 nye informanter per sak ville muligens gjenta seg.

Det er helt tilfeldig at det tilslutt ble to mødre som har vært mine informanter på foreldresiden. Min generelle erfaring som spesialpedagog i PP- tjenesten er gjerne at mødre er mer involvert i samarbeidet med skole og PP- tjenesten. U fra dette er det ikke så unaturlig at det ble to mødre som takket ja til min henvendelse. Jeg kunne gjerne ønske at mitt arbeid også ha synspunkt fra en fars erfaringer.

Underveis har jeg også flere ganger tenkt på om jeg skulle ha tatt kontakt med mine informanter for å få et mer utdypende svar på enkelte spørsmål. Jeg har også ergret meg over at jeg ikke var mer "våken" i intervjusituasjonen og dermed oppnådd mer utdypende svar eller gått nærmere inn i enkelte utsagn fra informantene. Men ut fra arbeidets omfang og de momenter som jeg etter hvert har lagt hovedvekt på i analysen valgte jeg å ikke gå tilbake til mine informanter for utdypende svar.

Å la mine informanter få se og godkjenne mine fortolkninger underveis ville vært en måte å få bekreftet mine funn. Mine informanter har, som tidligere omtalt i metode kapitlet, tilgang til mitt materiale hvis de ønsker det. Bekreftelse på funn har jeg ikke gjennomført, men jeg har behandlet mitt materiale med respekt og med etisk overveielser gjennom hele prosessen. Validitet er nært knyttet til etisk perspektiv i en forskers arbeid. Det er ikke bare metoden i seg selv som gir god validitet, men også forskeren som person og integritet er avgjørende for resultatet og hvordan det blir evaluert av andre (Kvale, 2001). Jeg har i mitt arbeid forsøkt å behandle mitt materiale med redelighet og gjort etiske refleksjoner underveis i gjengivelsen av mine informanters erfaringer slik at de opptrer anonym. Videre har det vært et mål for meg å tydelig vise til hva som er mine tolkninger og refleksjoner og hva som er informantens uttalelse.

Validitet er også avhengig av at forskeren lar leseren ha mulighet selv til å vurdere om forskeren har klart å være objektiv i sine refleksjoner eller om forskernes ståsted er blitt en påvirkningsfaktor i arbeidet (Thagaard 2003). Jeg er klar over min posisjon i feltet jeg studerer og de fallgruver som er å forske i eget arbeidsmiljø. Det er vanskelig og omtrent umulig at ikke min forforståelse påvirker arbeidet, men på den andre siden mener jeg at min erfaring og forståelse kan være en positiv faktor for å få frem de erfaringer som har betydning for videreutviklinga av DAT-Kon som kartleggingsverktøy og mellommenneskelige relasjoner i samarbeid mellom foreldre, pedagoger og rådgivere i PP- tjenesten.

Et spørsmål som stadig dukker opp er om mine resultater og oppgaven ville være vært annerledes hvis jeg hadde tatt noen andre valg. Det som er sikkert for meg er at det vil alltid være spørsmål om hvordan man skal gjennomføre et prosjekt, men når man har vurdert ulike muligheter for løsning så føles godt å ta valg og gå videre i prosessen. Man må en gang sette et punktum. Så kan spørsmål som ikke er besvart være utgangspunkt for nye undersøkelser av andre eller for meg ved en annen anledning. Hvis jeg nå, ut fra de erfaringer undersøkelsen har gitt meg og spørsmål som er blitt stilt, valgt ett tema for videre forskning ville jeg synes det være interessant å gå nærmer inn på skolen som organisasjon og pedagogens kompetanse i møte med foreldre.

Litteraturliste

- Aasen, Petter (1995). *Atferdsproblemer*. Oslo: Cappelens forlag
- Bø, Ingrid (2002). *Foreldre og fagfolk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalen, Monica (2004). *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Duesund, Liv (1995). *Kropp, kunnskap og selvoppfatning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eriksen, Edvin (2009). *PP- tjenestens umulige dobbeltrolle*. Artikkel i Tidsskrift Skole Psykologi nr 2/2009: 59-65.
- Eriksen, Edvin (2008). *Differensiering ved hjelp av DAT-Kon modellen*. Artikkel i tidsskrift Skolepsykologi, 2008 nr 3: 49-55.
- Fagervoll, Roger og Nordal, Toril (2011). *Differensiering av atferds og konsentrasjonsvansker. Erfaringer med bruk av DAT-Kon som supplement til tradisjonell utredning*. Psykologi i kommunen, 2011 nr 2:39-47.
- Faglig enhet for PP- tjenesten (2001). *Håndbok for PP- tjenesten*. Oslo, læringscenteret.
- Fossum, Sturla (2010). *Utvikling av barns utagerende atferd og mødrenes oppdragspraksis etter foreldretrening*. Fagartikkel i Tidsskrift for Norsk Psykologiforening vol 47, nr 7, 2010: 601-607.
- Fylling, Ingrid og Luther Handegård, Tina (2009). *Kompetanse i krysspress? Kartlegging og evaluering av PP- tjenesten*. Rapport fra Nordlandsforskning nr. 5/2009.
- Gilje, Nils og Harald Grimen (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Halvorsen, Knut (2008). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.
- Hellevik, Ottar (2006). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Huncide, Karstein (2001) *Det intersubjektive rommet*. I Dysthe, Olga (red.): Dialog, samspill og læring. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2000). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Johnsen, Gisle (2006) *Intervjuet - en forskningssamtale i møte mellom mennesker*. I Skogen, Kjell: Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk. Oslo: Cappelens forlag.
- Kleven, Thor Arnfinn (red.) (2002). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode*. Oslo: Unipub forlag.

Kvello, Øystein (2006). *Barn og unges vennskap*. Doktorgradsavhandling ved NTNU. Tilgjengelig fra: <http://ntnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:125991>

Kvale, Steinar (2001). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal norske forlag.

Lund, Ingrid (2005). *Hun sitter jo bare der: innagerende atferd og tiltak i lys av Daniel Sterns teori*. Artikkel i Se!: årsrapport om barn og unges psykiske helse/ organisasjon Voksne for barn.

Nordahl, Thomas (2003). *Makt og avmak i samarbeidet mellom hjem og skole*. En evaluering innefor reform 97. Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Nova rapport 13/2003.

Paulgaard, Gry (1997). *Feltarbeid i egen kultur- innefra, utenfra eller begge deler?* I Fossåskaret, E, Fuglestad, O.L, og Aase, T.H (red): *Metodisk feltarbeid*. Produksjon og tolkning av kvalitative data. Oslo: Universitetsforlaget.

Repstad, Pål (2004). *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ringdal, Kristen (2001). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskaplig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ryen, Anne (2002). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.

Skau, Greta Marie (2003). *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skau, Greta Marie (2005). *Gode fagfolk vokser - personlig kompetanse i arbeidet med mennesker*. Oslo: Cappelen akademiske.

Skogen, Kjell (red.) (2006). *Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.

Stette, Ø. (red) (2009). *Opplæringslova og forskrifter. Med forarbeid og kommentarer. Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*. Oslo: PEDLEX Norsk skoleinformasjon

Stray, Torstein, May Britt Borgen, Bernt Tunold (1993). *Differensiering av atferds- og konsentrasjonsvansker*. Upubliserte artikkel utlevert på kurs ved Torstein Stray i Harstad oktober 2004.

Stray, Torstein (2002). *Om DA1-Kon*. Upublisert artikkel utlevert på kurs ved Torstein Stray i Harstad oktober 2004.

Stray, Torstein (2004). *Mandalsprosjektet*. En ny modell for samarbeid mellom hjelpetjenester for barn med store atferds- og konsentrasjonsvansker. En foreløpig rapport. Kristiansand.

Stray, Torstein m.fl.(2005). *Mandalsprosjektet – mot en desentralisert modell for samarbeid mellom hjelpetjenester for barn med store atferds- og konsentrasjonsvansker*. Artikkel i Spesialpedagogikk nr 10, 2005:4-12.

Stray, Torstein og Stray Larsen, Liv (2010). Differensiering av Atferds- og Konsentrasjonsvansker. DAT-Kon. Brukermanual. Hefte I. Universitetet i Stavanger og ABUP, Sørlandet.

St. melding nr. 23. 1997-98. *Om opplæring for barn, unge og voksne*. Oslo: KUF.

Thagaard, Tove (2003). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen, Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1

Søknad om tilgang til arkiv ved gjennomføring av masteroppgave.

Som et ledd i gjennomføringen av masterstudie i tilpasset opplæring ved Høgskolen i Bodø skal jeg gjennomføre et forskningsprosjekt/masteroppgave. Prosjektets tittel er: Erfaringer med bruken av kartleggingsverktøyet DAT-Kon sett fra 3 perspektiv.

Jeg ønsker med dette å få tilgang til de anonyme datafilene over alle gjennomførte kartlegginger ved bruk av DAT- Kon de to siste årene. Jeg ønsker kun tilgang til saker fra sertifiserte brukere av DAT-Kon. Ut fra dette vil jeg gjøre en tilfeldig utvelgelse av 10 saker/klienter. I hver av de 10 utvalgte sakene vil en pedagog, en forelder og en saksbehandler i PP- tjenesten få forespørsel om å være med i mitt prosjekt gjennom et intervju.

Mvh

Hanne Marit Kvitving

Vedlegg 2

Snr.:

Vår dato: 23.11.09

Vår ref: eme

Deres dato:

Deres ref:

Hanne Marit Kvitting
PPD

Søknad om tilgang til arkiv ved gjennomføring av masteroppgave

Det vises til din søknad datert 16.11.2009. Tilgang til fortrolige opplysninger fra PP-tjenestens arkiv godkjennes herved. Det forutsettes at det innhentes tilsvarende godkjenning fra Datatilsynet.

Med hilsen PPD for Sør-Troms

Edvin M. Eriksen
senterleder

Vedlegg 3

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Statistisk sentralbyrå gata 29
N-5019 Bergen
Norge
Tlf: +47 55 58 21 11
fax: +47 55 58 21 50
mailto:nsd@nsd.no
www.nsd.no
Org.no: 987 521 884

Rigmor Synnøve Sæther
Professorshipskolen
Høgskolen i Busk
8049 BOEDØ

Vår dato: 27.03.2010

Vår ref: 2010/21298

Dens dato:

Dens ref:

TELRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 14.03.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

23740	<i>Erfaringer med bruk av kartleggingsverktøyet D-4-Kax</i>
Behandlingen av søk	<i>Høgskolen i Busk, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Rigmor Synnøve Sæther</i>
Stavet	<i>Hanne Marit Kvitting</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7.27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

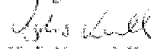
Personvernombudets tilrådning forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korreponderanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering/kommentarer samt personopplysningsloven/databeregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/foersk_sok/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjekter i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/oversikt/oversikt.asp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.07.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Nannestad Kvalheim

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Hanne Marit Kvitting, Kiciva 8 C, 9411 HARSTAD

Vedlegg 4

Harstad 23.3.2010

Til utvalgte foreldre, pedagoger, og ansatte i PP- tjenesten.

Invitasjon til deltakelse i intervju i masterprosjekt "Erfaringer med bruken av kartleggingsverktøyet Dat-Kon".

Mitt navn er Hanne Marit Kvitting. Jeg er student ved Høgskolen i Bodø, masterstudiet i tilpasset opplæring. I tillegg til å være student så er jeg ansatt som spesialpedagog ved Pedagogisk psykologisk distriktstjeneste (PPD) for Sør- Troms.

I masterstudie skal jeg gjennomføre et forskningsprosjekt. Jeg har valgt å konsentrere meg om erfaringer med bruk av kartleggingsverktøyet DAAt-Kon. I denne sammenheng er jeg ute etter informanter til prosjektet som stiller seg villig til å gjennomføre et intervju. Intervjuet vil ha varighet på ca 1 time. Det er opp til informanten hvor intervjuet gjennomføres. Dette prosjektet er en del av min utdanning og ikke en del av min jobb ved PPD. Min veileder i prosjektet er Rigmor Sæther, høgskolelektor/stipendiat ved Høgskolen i Bodø, telefon 75 51 72 00.

Etter tillatelse fra leder ved PPD, og med nødvendig godkjenning fra NSD (norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste), har jeg gjort et tilfeldig utvalg på 3 saker henvist PPD hvor DAAt-Kon er brukt som kartleggingsverktøy. Mitt ønske er å få intervjuet foreldre, pedagog og saksbehandler i hver av disse 3 sakene. Spørsmålene som brukes i intervjuet er lagt ved dette informasjonsskrivet. Det er også vedlagt et samtykkeskjema som mine informanter må signere. Opplysningene behandles konfidensielt, og ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Det er frivillig å være med på intervjuet og selv om man takker ja til intervju er det mulighet for å trekke seg underveis uten å måtte oppgi noen grunn for det. Dersom du trekker deg slettes alle innsamlende opplysninger. Du kan også få lese intervjuet etter det er skriftliggjort og godkjenne bruken av det. All innhentet informasjon vil bli slettet og makulert etter prosjektet er gjennomført, innen 1. juli 2011.

Vedlegg 5

SAMTYKKE I Å DELTA SOM INFORMANT I MASTERPROSJEKT

Jeg er gjort kjent med formål og gjennomføring av intervju og samtykker i å delta som informant i masterprosjektet "Erfaringer med kartleggingsverktøyet DAT-Kon":

Navn på informant:

Telefon:

e-post:

Signatur _____

Vedlegg 6

Spørsmål til intervju av foreldre

Introduksjon/generelt

- Hvordan kom samarbeidet med PP- tjenesten i gang? Fortell kort om forhistorien
- Fortell litt om møte/samarbeidet med PP- tjenesten?
- Fortell litt om samarbeidet med skolen?

Om DK

- Har du vært med på å bruke kartleggingsverktøyet DAt-Kon ved flere anledninger?
- Hvordan ble du introdusert for bruken av DAt-Kon?
- Fortell om erfaringer/prosessen med bruk av DK:
 - Start, presentasjon
 - Praktisk gjennomføring: tidsbruk, omfang, anvendelsen, deler som var mer utfordrende enn andre?
 - Tilbakemelding: hvordan foregikk tilbakemelding helt konkret? Noe spesielt du vil trekke frem om prosessen?
 - Hadde tilbakemelding noe å si for prosessen videre?
- Sitter du som forelder igjen med noen tanker/erfaringer etter bruken av DK som du vil trekke fram?
 - I samarbeidet med skolen?
 - I samarbeidet med PPT?
 - Tanker om endringer i relasjonen/forståelsen for ditt barnets utfordringer?
- Har bruken av DAt- Kon vært med på at nye tiltak er blitt prøvd ut?
 - Hvis ja, hvilke?
 - Hvis nei - har du noen tanker om hvorfor?
- Opplevde du bruken av DK som nyttig?

Avslutning

- Du som forelder sitter med erfaringer med samarbeidet med PPT og gjennomføringen av DK. I den sammenheng ønsker jeg du tenker igjen om det er noen erfaringer som du synes rådgiver i PPT bør ta med seg sett fra et brukerperspektiv. Altså:
 - hva kan være viktig at rådgiver fra PPD tenker på i møte med andre som får tilbud om gjennomføring av DK?
 - Noen forutsetninger som må ligge til grunn for at kartleggingsverktøyet skal "komme til sin rett"?
- Helt til slutt: er det andre tanker om DK og samarbeidet med de involverte som du vil forteller om som du ikke har fått frem ellers i intervjuet?

Vedlegg 7

Spørsmål til intervju av pedagogisk ansatte i grunnskolen

Generelt

- Hva er din utdanning? Hva er din stilling? Hvor mange år har du jobbet som lærer?
- Fortell kort om samarbeidet mellom deg og foreldrene til eleven?
- Hva er henvisningsårsaken til PPT i denne konkrete elevsaken?

Om DK

- Har du vært med på å bruke kartleggingsverktøyet DAT-Kon ved flere anledninger?
- Hvordan ble du introdusert for kartleggingsverktøyet?
- Fortell om erfaringer/prosessen ved bruk av DK:
 - Start
 - Praktisk gjennomføring: tidsbruk, omfang, anvendelse - noe som var mer utfordrende enn annet?
 - Tilbakemelding: hvordan foregikk den? Noe spesielt du vil trekke frem i prosessen?
 - Hadde tilbakemelding noe å si for prosessen videre i saken?
- Fortell om dine tanker/erfaringer etter bruken av DK.
 - Samarbeidet med PPT
 - Samarbeidet med foreldrene
 - Tanker om endringer i relasjonen og forståelsen av elevens utfordringer
- Har bruken av DK vært med på at nye tiltak er prøvd ut?
 - Hvis nei- har du noen tanker om hvorfor?

Avslutning

- Etter gjennomføringen av DK sitter du med erfaringer som pedagog som har betydning for andre pedagoger, foreldre og rådgivere. Fortell om disse.
 - Er det egenskaper hos rådgiver som du synes er viktig i gjennomføringen av DK?
 - Er det noen forutsetninger som må ligge til grunn for at kartleggingsverktøyet skal "komme til sin rett"?
- Helt til slutt: er det andre tanker om DK og samarbeidet med de involverte som du vil fortelle om som du ikke har fått frem ellers i intervjuet?

Vedlegg 8

Intervju av PP- ansatte:

Introduksjon/generelt

- Hva er din utdannelse og hvor lenge har du arbeidet i PP- tjenesten?
- Fortell litt om hvordan samarbeidet er med skolen og foreldrene i denne konkrete saken?

Om DK

- Hvordan ble du introdusert for DK, skolert i teorien rundt DK og bruken av DK?
- Hvor lenge har du benyttet kartleggingsverktøyet DK?
- Ca hvor mange DK har du gjennomført?
- Fortell om erfaringer og prosessen med bruk av DK?
 - Start
 - Praktisk gjennomføring: tidsbruk, omfang, anvendelse - noe som er mer utfordrende enn annet?
 - Tilbakemelding: hvordan foregikk den? Noe spesielt du vil trekke frem i fra prosessen?
 - Har tilbakemeldingen hatt noe å si for prosessen videre i saken?
- Fortell om dine tanker/erfaringer etter bruken av DK
 - Samarbeidet med skolen?
 - Samarbeidet med foreldrene?
 - Tanker om endringer i relasjon/forståelse for elevens utfordringer?
- Har bruken av DAT- Kon vært med på at nye tiltak er blitt prøvd ut?
 - Hvis ja, hvilke?
 - Hvis nei - har du noen tanker om hvorfor?

Avslutning

- Etter å ha gjennomført flere DK så sitter du med erfaringer. Jeg ønsker at du forteller om dine erfaringer som rådgiver som du vil bringe videre til andre rådgivere i bruken av DK.
 - Er det noen forutsetninger som må ligge til grunn, hos rådgiveren, for at kartleggingsverktøyet skal "komme til sin rett"?
 - Har du noen tanker om egenskaper hos rådgiver du mener har betydning for samarbeidet og gjennomføring/bruken av DK?
- Har du noen annen yrkeserfaring som du anser av betydning for bruken av DK?
- Helt til slutt: er det andre tanker om DK og samarbeidet med de involverte som du vil fortelle om som du ikke har fått frem ellers i intervjuet?

Masteroppgaver i spesialpedagogikk ved Høgskolen i Bodø, serie ISSN:1504-2863:

1/2004: Svendgård, Karl Jørgen: *Lese-/skrivevansker og henvisninger til PPT. Årsaksforklaringer på omfang henvisninger av lese- og skrivevansker til PPT Indre Salten.*

2/2004: Bakken, Christina: *Å ha et barn med utviklingsforstyrrelse. Foreldres utfordringer, vanskeligheter og mestringsstrategier.*

3/2004: Gaard, Gjertrud: *Tommy og Tigeren og ADHD. Er det mulig at Bill Watterson's tegneseriefigur Tommy har ADHD?*

4/2004: Knutsen, Oddbjørn: *Evaluering av arbeidet mot mobbing i fådelt skolen. Hva kan fremme eller hemme iverksettingen av gjennomføringen av et nasjonalt program mot mobbing ved ei fådelt øyskole?*

5/2004: Schjeldrup, Tove: *Å bo på Trastad Gård. Fortellinger fra dagliglivet på en sentralinstitusjon.*

6/2004: Gunnarsen, Leif Karl: *Matematikkscreening. Om å systematisere undersøkelsen av matematikkvansker i lys av kognitive prosesser eleven kan ha vansker med.*

7/2004: Leiros, Per Jostein: *Differensiering i en inkluderende skole. Hvorfor? Hvordan? Og lykkes de videregående skolene i Narvik.*

1/2005: Pettersen, Kjell Rune: *Jenter med ADHD. Hvordan kan flere jenter med oppmerksomhetsvansker og rastløshet bli oppdaget tidligere og få hjelp?*

2/2005: Lauritzen, Linda: *Arbeid med språk i barnehagen. Hvordan kan førskolelærerne fremme språklig bevissthet hos barna i barnehagen?*

3/2005: Laupstad, Solvi: *Foreldreerfaringer fra deltagelse på Carolyn Webster-Strattons kurs, hvordan påvirker erfaringene foreldrenes mestringsopplevelse? En case-studie av det første foreldrekurs i Lofoten.*

4/2005: Gjerstad, Oddny: *Hørselssimulering; et bidrag til styrking av den tilpassede og inkluderende opplæringen av tunghørte elever i en skole for alle? En spørreundersøkelse blant lærere på grunnskolens mellom- og ungdomstrinn i Nordland.*

5/2005: Holdahl, Randi: *Den første lese- og skriveopplæringa i skolen. Om betydningen av tidlig innsikt og tidlige tiltak*

6/2005: Bergerud, G. og Ringdal, L: *Initiativ i kommunikasjon. En casestudie som belyser initiativ i kommunikasjonen hos barn med Downs syndrom.*

7/2005: Olsen, Helen: *Om samarbeid barnevernsinstitusjon – skole. En intervjuundersøkelse med fokus på tilpasning i skole.*

8/2005: Asphaug, Paul: *Hvordan påvirker det fysiske læringsmiljøet ved Selfors ungdomsskole elevenes trivsel og læring? En studie om i hvilken grad det fysiske miljøet har betydning for hvordan elevene trives på skolen og om de oppfatter skolen som et godt sted å lære.*

9/2005: Valen, Randi Elisabeth: *PPT i møte med minoritetsspråklige elever. Hvordan kan PPT og samarbeidende skoler kartlegge læreforutsetningene hos en minoritetsspråklig elev henvist PPT? Et utviklingsarbeid med utgangspunkt i egen utvikling ved PPT for Nord-Troms, og tilhørende skoler med vektlegging på egen innovatørrolle.*

10/2005: Bratteng, Sylvi: *Læringskultur og atferdsvansker. Økt kompetanse i skolens daglige arbeid. Visjon og virkelighet. En litteraturgjennomgang og et aksjonsrettet kompetanseprosjekt.*

11/2005: Bang, Marit: *Olweus-programmet som pedagogisk redskap for relasjonsbygging.*

1/2006: Larsen, Ingrid Kolvik: *Musikk og sansemotorikk som spesialpedagogisk virkemiddel. Hvordan gi barn med psykisk utviklingshemming en bedre skolehverdag gjennom et strukturert musikk- og sansemotorisk treningsprogram?*

2/2006: Andreassen, Åse Helene: *Elevatferd som problematferd. Hvilken elevatferd opplever lærere som problematferd?*

3/2006: Danielsen, Hilde Kolstad: *Språktrening med Karlstadmodellen. En casestudie av foreldres erfaring med bruk av Karlstadmodellen i språktrening for barn med språkvansker..*

4/2006: Hansen, Paula Magna: *Differensiering og tilrettelegging i klasserommet. Hvordan har prosjektet "Differensiering og tilrettelegging i videregående opplæring" virket inn på klasseromspraksis ved Bodin videregående skole?*

5/2006: Stornes, Lars-Even: *Å skape en god læringssituasjon for elever med samspillsvansker. Et metodisk- og psykologisk/filosofisk fokus.*

6/2006: Rosø, Anne Mette: *Elevopplevelser av tilpasset opplæring i videregående skole*

7/2006: Myhre, Marit: *De nasjonale prøvene i lesing og skriving. Hvordan kunne om mulig de nasjonale prøvene bidra til å kartlegge elevers lese- og skriveferdigheter/-vansker, med tanke på tilpasning av opplæringen?*

8/2006: Efskind, Ragnhild: *Om innføring i tallene for 6- og 7-åringer. En studie med den hensikt å utvikle og forbedre matematikkundervisningen på begynnertrinnet.*

9/2006: Samuelsen, Brigte: *Arbeid, produksjon, opplæring og valg av videre utdanning.*

10/2006: Larsen, Liv: *Spesialundervisning og tilpasset opplæring i en videregående skole.*

11/2006: Thrana, Geir: *Veien tilbake til jobb – eller? Effekten av intensive lese- og skrivekurs for voksne med lese- og skrivevansker i atføringsløp.*

12/2006: Halsos, Kristin: *Dysleksi – En gave eller? En studie av voksne som fungerer godt, til tross for dyslektiske vansker.*

13/2006: Iversen, Ingjerd M.: *Evalueringsarbeid mot frafall i videregående skole. En casestudie ved Melbu videregående skole og Hadsel tekniske fagskole.*

14/2006: Fjærvoll, Espen: *Skolens vektlegging av undervisningen for elever med spesialundervisning. En intervjuundersøkelse ved to Bodø-skoler.*

1/2007: Grepperud, Marit: -"Alene..nei!" *Karlstadmodellen i forhold til voksne med afasi.*

2/2007: Frøberg, Heidi, Jeremiassen, Evy: *STRAKS. Et prosjekt for å utvikle en enhetlig og god skriftspråkopplæring i Bodø kommune. Evaluering av prosjektet*

3/2007: Hansen, Tove, Jacobsen, Siw: *Alle har en psykisk helse. – Et innovasjonsarbeid*

4/2007: Solstrand, Turid: *Kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling i skolen – læreres syn på PPTs rolle*

5/2007: Sundt, Janne: *Premature barn. Hvordan fungerer oppfølgingstilbudet for denne gruppen sett i et foreldreperspektiv?*

6/2007: Kari Eldby: *Skolen og jenter med ADHD. Undertittel: Skravlete, fjollete, vimsete, bråkete jenter blir til skravlekjerringer – akkurat som mora si!*

7/2007: Ann Rigmor Hakstad Navjord og Randi Stranda:
Språket som døråpner - eller et hinder for deltakelse og utvikling? Språkstimulering i to barnehager med få minoritetspråklig barn.

8/2007: Rakefjord, Magdalene Flaaten:
Samarbeid mellom skole og barnevern i en liten Nordlandskommune
- En intervjuundersøkelse

9/2007: Øvrevoll, Torunn (2007) "Mellom barken og veden". *Særlige utfordringer knyttet til barn og ungdom med Asperger syndrom.*

10/2007: Pettersen, Sissel (2007) *Arbeid mot frafall i videregående skole. Fra plan til tiltak.*

11/2007: Krogtoft, Bjørn-Arne(2007) *Dysleksi: en mirakelkur*

12/2007 Tone Salomonsen: *Uprøving og evaluering av læremidlet Minimatteklubben*

1/2008 Anne Mary H. Cebakk: *Hvordan er livet ditt? En casestudie basert på livshistorien til et fysisk funksjonshemmet barn*

2/2008 Eli Margrethe Ringkjøb: *Frafall i videregående skole. Elevens perspektiv. En single case studie*

3/2008 Lars Gjøviken og Torill Valøy Gjøviken:
Hvordan kan dataprogrammet "Skrive med bilder" brukes til skriftspråkstimulering?

4/2008 Siri Grytøyr: *Barnehagen og læring*
En kvalitativ undersøkelse om synet på læring i barnehagen

5/2008 Marit Pettersen: *Fra visjon til virkelighet. Evalueringer fra implementering av individuelle opplæringsplaner i barnehagen.*

6/2008 Hege Dahl Edvardsen: *Screeningtesten Språk 6-16 - Hvordan avgrenses testresultatet i ei elevgruppe i en mindre Nordlandskommune?*

7/2008 Berit Bjørnerud: *Hjelp for stamming med IKT som verktøy.*

8/2008 Karin Elisabeth Bruteig: *Ikke en dag uten! Sangen som verktøy i spesialpedagogisk arbeid.*

9/2008 Nina Røberg: *Læreres problemoppfatning og behov for støtte. Er det behov for supplerende veiledningstjenester?*

10/2008 Marianne Hunstad: *Sansehus - et trygt sted å være, et godt sted å lære*
- Hvordan utvikle en håndbok med aktuelle perspektiv på sansestimulering?

11/2008 Rebekka Hagen Nykmark: *Språklige ferdigheter og vansker hos elever med lette og moderate hørselstap. En kartleggingsundersøkelse med bruk av "Språk 6-16".*

12/2008 Greta Skramstad og Nils Roger R. Mathisen: *Generelle lese-/skrivevansker i grunnskolen med dens oppfølgende henvisninger til PPD Sør-Troms. En tilnærming til skolens grunnlagsdokumentasjon*

13/2008 Heidi Mikalsen: *Én skole for alle? En tematisk livshistorieforskning med fokus på tilrettelagt opplæring.*

14/2008 Harry Mikalsen: *"Ikke gi dem svarene og løsningen først, men vis dem målet..." Hvordan påvirker Læringsplakaten våre arbeidsmåter?*

1/2009 Synnøve Ødegård: *Tilpasset opplæring i grunnskolen tidsrommet 1970 til 2008 - en historisk dokumentanalyse*

2/2009 Tone Bruland: *Særskilt tilrettelegging og tilpasning i LOSA*

3/2009 Merethe Olsen: *Bodø-modellen. Den nye desentraliserte og nettverksbaserte organiseringen av PPT i Bodø kommune*

Masteroppgaver i tilpasset opplæring ved Høgskolen i Bodø, serie ISSN:1890-4998

1/2008 Trond Lckang: *Evalueringer fra oppfølgingsarbeidet av nyutdannede lærere*

1/2009 May Line Tverbakk: *"...men nå er det inni hodet mitt..." En studie av monoritetsspråklige elevers vilkår for utvikling av ordforråd i skolen*

2/2009 Åshild Botolfsen: *Når skal du begynne å undervise? Læringsarbeid i klassemøtet. Med vekt på klasseledelse og elevmedvirkning*

3/2009 Kathrin Olsen: *Erfaringer fra et foreldreveiledningsprogram for foreldre til barn med autismspekterdiagnoser*

4/2009 May-Britt Benjaminsen: *Hvorfor akkurat meg? Erfaringer fra en mangelfull tilpasset opplæring i skolen*

5/2009 Jan-Harald Notgevich: *Vi er i hvert fall best i verden når det gjelder trivsel*

6/2009 Hege Kristin Bang: - *Hvordan tilrettelegges matematikkundervisningen for de faglig sterkeste elevene på småskoletrinnet?*

7/2009 Marita Andreassen, Randi Pettersen: *Et alternativt medikamentfritt treningsprogram for elever med ADHD. Metode utviklet ved Dore-senteret i London*

8/2009 Anne Grete Ellingsen: *Hva skal nå barn med kunst? En casestudie om barns opplevelser og erfaringer med kunsformidling i skolen*

9/2009 Marit Skaret: *Innovasjon i skolen. Samarbeid rundt elever med store funksjonsnedsettelse*

1/2010 Sidsel Boldermo: *Hvordan kan man i barnehage bidra til at barn med innadvendt atferd mestrer sosial samhandling? Et mestringsperspektiv på innadvendt atferd*

2/2010 Lill A. Sørensen; *Kan elever gjennom systematisk og veiledet skriving av begreper utvikle sin forståelse i matematikk? Gjennomføring av en innovasjon med bruk av digitalt verktøy for skriving i matematikk.*

3/2010 Elisabeth Berg; *Lesing i skuddet. Et leseprosjekt i videregående skole*

4/2010 Geir Selnes; *Matematikklærerens sin forståelse og beskrivelse av hvordan tilpassa opplæring bør utføres i klasserommet*

5/2010 Vibeke Øie; *Arbeid med lesestrategier på 7. trinn – nyttig del av læringsarbeidet eller bortkastet tid?*

6/2010 Susan Diana Andreassen; *Tilpasset opplæring – fra begrep til praksis. Med fokus på arbeid med muntlighet i Norskfaget*

7/2010 Sigrun Anne Sandnes; *"Kan vi vente med å se?" Hvordan observerer barnehagen barn som er i risikozonen for å utvikle språkvansker, og hva blir gjort for å forebygge slike vansker?*

8/2010 Lill-Karin Pedersen; *Early Years Literacy Program- en helhetlig undervisningsmetode. En undersøkelse av hvordan "EYLP" kan styrke selvoppfatning, mestring og motivasjon hos elever i lese- og skriveopplæringen, som ikke får den utvikling som forventet.*

9/2010 Trine-Lise Varfjell; *Gutter og lesing*

11/2010 Wenche Helsingeng; *Den voksne CI-bruker og kommunen: Hvordan fungerer dette samfunnet?*

12/2010 Brit Johanne Pedersen; *To mestringshistorier. Livshistorieforskning med fokus på tilpasset opplæring for minoritets elever i norsk skole*

13/2010 Eirin Furre Nilsen; *"Ka gjør æ når alt e borte etter to minutta?". En studie av lærerens rolle i utviklingen av gode, strategiske lesere*

14-2010 Anne-Trine Kristiansen; *...Sånn muntlige høytlesningsfag...En casestudie av arbeid med muntlige tekster i skolen etter kunnskapsløftet*

15/2010 Mona Lisa Strand; *Det ble litt opphøring med ordene. En studie av elever på femte trinnns lesevaner og bruk av lesestrategier*

16/2010 Torill Birkelund og John Berg; *Lærerkompetanse - en viktig faktor i den skriftspråklige begynneropplæringen*

Masteroppgaver i tilpasset opplæring ved Universitetet i Nordland, serie ISSN: 1890-4998

1/2011 Nina Krogstad: *Hvilke tiltak benytter skolen seg av når de legger til rette for faglig og sosial utvikling hos elever med diagnosen ADHD? En survey-undersøkelse med bruk av prestrukturert spørreskjema*

2/2011 Ingvild Andreassen: *Hvordan vurderer styrere, helsesøstre og barnevernspedagoger det tverretatlige samarbeidet i forhold til førskolebarn med særskilte behov? En intervjuundersøkelse med fokus på barnehagen*

3/2011 Liesl Kristensen og Oddbjørg Mellingen: *Vi må jo kunne det, for at elevene skal lære ...Elever med dysleksi og PC*

4/2011 Hege Ross: *"Du ender jo alltid opp med de snille klassene" - Gode relasjoner i forebygging og reduksjon av samspillsvansker*

5/2011 Tone Dalen: *Rosa og blå. Lesepraksis i barnehagen. En diskursanalyse av leseaktiviteter i et likestillingsperspektiv*

6/2011 Anne Line Bruun: *En analyse av læreverk i matematikk i forhold til Læreplanverket for Kunnskapsløftet*

7/2011 Janne Vik Lossius: *Utvikling av estetisk kompetanse i skolen. "Every learning has a little pain"*

8/2011 Sølvi Solhaug og Britt Inger Wigen: *Om tilpasset opplæring i skolen for elever i utsatte livssituasjoner*

9/2011 Tommy Hanssen: *Hvilke effekter kan intensiv trening med Magnimaster Gold ha på ulike deler av leseprosessen hos elever med dysleksi?*

10/2011 Mia van Rijn-Janssen: *Tilpasset Opplæring ved skoleforberedende aktiviteter Et aksjonsforskningsprosjekt i barnehagen*

11/2011 Hilde Hansen og Kaisa Ludviksen: *Lærernes psykososiale arbeidsmiljø En casestudie med livshistorieintervju som metode*

12/2011 Odd Magne Nicolaisen og Kristin Willassen: *Små barn og psykisk helse. En casestudie med intervju som metode*

13/2011 Bente Forsbakk: *Er 451 større eller mindre enn 541?" Posisjonssystemet – en av de viktige byggesteinene i matematisk kompetanse*

14/2011: Tove Th. Heggedal. *Samhandlingen mellom PP-tjenesten og den videregående skolen. Hva skjer når PP-tjenesten integreres i skolens elevtjeneste? I hvilken grad kan det bidra til utviklingen av en lærende skole?*

15/2011 Evy Janne Jensvoll: *Om gutter og læreplaner. En studie om endringer i læreplanene og mulige konsekvenser for guttenes motivasjon og læring.*

16/2011 Lill-Anita Hamran og Anne Brit Larsen: *Elever med epilepsi i grunnskolen 1.-7.trinn.*

17/2011 Tore Tverbakk: *Rektor, jeg lærer best når jeg har to lærere i matematikk!*
En studie av rektors bruk av eleverfaringer i arbeidet med kvalitetsutvikling i skolen.

18/2011 Lillian Egren: *Skolevegring i videregående skole*

19/2011 Natallia Bahdanovich Hanssen: *Ka ska vi gjør i dag? En casestudie om musikkens påvirkning på utvikling av ordforståelse og ordforråd hos 3-4 års barn*

1/2012 Anne-Rita Kolberg: *Ut fra to skolehistorier – hva gjør at noen klarer å gjennomføre videregående skole og andre ikke?*